
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
15 B
20

num: 12 5

Apud Elizeum Weyerstraten 1664.

INSTITUTIONES
CHIMICÆ
PRODROMÆ,

id est,

JOANNIS JOACHIMI BECHERI SPIRENSIS

Mathem. & Med. Doct.

OEDIPUS CHIMICUS

Obſcuriorum Terminorum & Principiorum Chimicorum, Myſteria aperiens & reſolvens.

Opuſculum, omnibus Medicinæ & Chimiæ Studioſis, lectu perquam utile & neceſſarium.

AMSTELODAMI,
Apud ELIZEUM WEYERSTRATEN,
Anno 1664.

Nobilissimo, Excellentissimo, Doctissimo viro

DOMINO

FRANCISCO

DELE BÖE,

dicto

SYLVIO.

Med. Doctori, Ejusdemque Facultatis in Alma Academiâ Lugduno-Batavâ Medicinæ Practicæ Professori Ordinario; Practico & Chimico Expertissimo precatur

Multam felicitatem

JOHANNES JOACHIMUS BECHERUS, M. D.

Admirandum hoc planè est seculum, quo, quàm vix ullo alio tàm varia nova nobis accidêre, ut, & quod lætemur, & doleamus; habeamus.

Vidimus mutari Imperia, truncari, mori, coronari, exulare, reſtitui, Imperatores, Reges, Principes, omnes Europæ partes belli arſiſſe flammis.

Inter hæc publica, non levem ſcientiæ innovationem ſubiere, in dubium enim revocata certiſſima, atque inventa introducta ſunt noviſſima, ita ut rerum veritas, tot examinibus & inquiſitionibus ultro citróque agitata, multò elegantior, ſucculentior, & nervoſior, hoc nobis tempore compareat. Habemus nos ut Actoribus hujus ſeculi, ſi quæ nova utilia feliciter introduxerunt, gratias decernamus, quantum valemus, maximas, eorumq; nomina immortalitati mandemus.

Hoc ſeculo quoque, varia Philoſo-

loſophandi genera, in Ariſto-
telem Philoſophorum Principem
irruiſſe, quæ ſuos ſemper ha-
buere Paraſtatas, neminem la-
tet.

Non novam ſed Stagiritâ multò ſeniorem Philoſophiam, veramq; Philoſophandi rationem, effectu nempe & praxi fulcitam, Chimiam, præ cæteris, *Vir Nobiliſſime*, recepiſti, ſuſcepiſti, ſuſceptamque multorum uſui, in publicum Auditorii tui Theatrum produxiſti, & taliter Excellens, Trismegiſti, Philoſophorum omnium facilè principis exemplo, ΤΡΙΣΜΕΓΙΣΤΟΣ Anatomus, trium nempe regnorum extitiſti, Tibi ergò illîc locorum, primus debetur honor, qui primus publicâ è cathedrâ, ſcientiam hanc ſacratiſſimam

profeſſus es, quod vel ſola de Alimentorum fermentatione in ventriculo, & chyli mutatione in ſanguinem Doctiſſima diſputatio, quam tuo Præſidio foviſti, luculenter exhibet.

Utiliſſimum profectò munus ſubiiſti, quo tui Auditores non verba ſed corpora, non chymeraſticos terminos, verùm ipſas reales Enchyriſes, non inanes deniq; & immateriales facultates, ſed à Te demonſtrati effectus cauſas practicas audiunt, vident, tangunt.

Non ergò nova, ſed antiquitate probatiſſima ab interitu revocaſti, cui Nos felicia auſpicamur apprecari Omina, præſertim quod interturbatus, Tua hucusque tam præclarè egeris. Laudet ſtudioſa juventus ſuos, à qui-

TITULUS TERTIUS,

De principiis Qualitatis, nempe Mercurio, ſulphure & ſale. Pag. 57

TITULUS QUARTUS,

De quatuor Elementis, igne, aëre, aquâ, terrâ. Pap. 122

TITULUS QUINTUS,

De Quinque Generationis requisitis. Pag. 134

TITULUS SEPTIMUS,

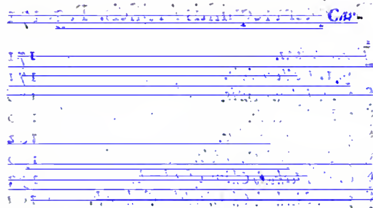
De sex Chimicorum operationibus realibus. Pag. 147

TITULUS SEPTIMUS,

De septem requisitis Artificis. Pag. 171

INDEX PARAGRAPHORUM.

Finis Indicis Paragraphorum.

Carmen aggratulatorium,

JOHANNES JOACHIMUS BECCHERUS,
Spirenſis Medicus.

κατ᾽ἀναγ.

Hinc adſis in uſu Chimico ceu
Hermes Orbis Sapiens.

QVam famam condunt ſapientum ſcripta relicta
Scriptum teſtatur te meruiſſe tuum.
Chimica quo firmas fundamina, pandis eorum
Structuram, oſtendis quæve ſequenda via.
Orbis ceu ſapiens Hermes hinc Cheimico in uſu
Adſis, *queis nihil eſt, ceu potis affer opem.*
Altius exurgas, ſcriptis tua fama perennet
Præſtantûm dulcis conſonet aura virûm.
Ipſe bonoque ſoli frondeſcas, tempora ceſſent
Quæ ſapienti ſunt adnumeranda malis.

Hæc paucula Fautori ſuo optimè emerito, in nominis ſui Technam calamo deproperante adjecit, Breslæ.

GOTHOFREDUS STOCKLOWE,
Med. Doct.

quibus & temporis & sumptuum jacturâ, eheu garrire terminos, Psittacorum instar addidicit, tempus autem, rebus ipsis utiliùs impendere dedidicit, Tibi certè *Vir Excellentissime*, à Tuis Auditoribus, plus multò debetur, utpote à Quo, unde & animum & corpus alant, habent, atq; ita, vetus juxta illud, ab asinis equos conscenderunt, quibus equitantibus, ut calcar adderem, & Tibi, uti tàm insigni Archippokomo congratularer cum multis in votis diu anxiè habui, verùm cum plures occupationes ita me distraherent, ut ab illo tempore, quo Lugduni & Tuâ & per te, celeberrimi istius Mathematici, von *Schoten*, conversatione fruebar, ob dissita loca, & varia negotia Te coram loqui

non licuerit, Legatum, qui amicitiam nostram novo fœdere renovet, tibi mittendum esse conclusi; Oedipus ei nomen est, utinam Sphingis Chimicæ ænigmata resolvendo, & Tibi & omnibus satisfaciat, verùm vix effugiet metamorphosin, quâ aliquibus nimium scrupulosis, ex Oedipo Davus fiet, sed liberum cuique suum esto judicium. Nos talibus, illud ex comœdia Terentii opponimus.

Incerta hæc, si tu postules
Ratione certa facere, nihilo plus agas,
Quam si des operam, ut cum ratione insanias.

Tu vero, *Vir Nobilissime*, pro innata Tuâ humanitate, huic meo, sive Oedipo sive Davo, Tuo in Musæo locum amoris non denegabis, quicquid ei humanitatis, præstiteris, agnoscet, neque enim cæcus est, qui proprium occidat

cidat patrem, prout Oedipus, Laii filius, fecisse perhibetur. Tutè eum hospitio excipe, non est, quod aut Oedipodas aut Telegonos timeas; Amoris symbolum in fronte gerit, quo omnes veræ Chimiæ amantes excipit, à talibus excipietur & ipse non nisi benevolè, cùm ut eum manumitterem, publicique juris facerem, à non infimæ notæ viris, non semel admonitus fui.

Hisce vale quam optime Vir Nobilissime, cum felicioribus Parastatis, Tuis Auditoribus, Cui longævam vitam, his verò perpetuum florem & Harmoniam precamur.

Dabam Moguntiæ è Musæo. Calendis Martii Anno à Christo Nato, supra Millesimum sexcentesimum sexagesimo tertio.

LE-

LECTORI
CHIMICO
Salutem.

CUm percontandi gratiâ, num ſcripta mea Chimica Lectoribus placitura ſint, atque in eum finem, Tractatum de Metallorum generatione, reductione & perfectione ſub Metallurgiæ nomine ederem, inſuper in catalogo librorum Francofurtenſi plures tractatus Chimicos promitterem, præter expectationem, multorum expectationi, adeo illo ſcripto ſatisfeci, ut reliquos promiſſos tractatus plurimi à me deſiderarent, ac Bibliopolæ urgerent, ut inſtantibus nundinis, quædam ex Chimicis ſcriptis prælo committerem, dubius deliberavi, utrum ſcriptorum meorum alteri præferam, Tractatum de laudibus vitrioli, an Oedipum Chimicum? illum quidem ob multifariam praxin, hunc verò, ob principiorum explicationem utilem & neceſſarium; verùm cum plurimi ſcripto-

res

res Chimici, malè apud Tyrones audiant, quod sua confusé & obsure tractârint, nè eandem ego incurram censuram, Methodicè & juxta ordinem mihi procedendum duxi; Quare jacto principio de rerum, præsertim metallorum generatione, in Metallurgia, ad obscuriorum rerum & Terminorum explicationem me convertam, quo posito fundamento, Tractatum de Laudibus vitrioli superstruam, ædificium hoc Philosophicum, coronide, Tractatu de Corporum Magnetismo exornabo.

Interim Oedipo huic meò, hederam non adeò necessariam fore spero, commendabit seipsum, obscuros Terminos, res & phrases Chimicas; quantum hactenus trita Lexica explicando Chimica, aliosque Autores qui in hoc pulvere sudarunt, & huic negotio operam dederunt, post terga relinquat, judicabis ipse, si sanam tibi invidia mentem relinquat. Deum igitur tibi propitium rogo, ut tractatum hunc, corporis quidem mole exiguum, pedibus autem, nempe fundamentis, sat firmum

&

& grandem, uno verbo Oedipum, *sanâ mente, in corpore sano, perlegas, volvas, intelligas. Stylum hujus Opusculi quod attinet, oratorium non esse; plus enim ad materiam quam verba respexi, tum quicquid hîc leges, raptissimè perscriptum scias, terminorum ergo vocabulis magnâ ex parte barbaris uti debui, sic præcipiente arte, si quis proinde Latinitatis causâ me vellicet, is hîc me Philosophum, alibi experietur Philologum. Vale.*

TI-

Nummi crassities

In altera nummi facie, sequentia, eo quo posita sunt ordine legebantur.

RARIS
HÆC UT HOMINIBUS
EST ARS ITA RARO IN LU
CEM PRODIT LAUDETUR DEUS
IN ÆTERNUM QUI PARTEM
SUÆ INFINITÆ POTENTIÆ
NOBIS SUIS ABIECTIS=
SIMIS CREATURIS
COMMUNICAT.

TITULUS PRIMUS,

De Primâ Materiâ Chimicorum.

Proœmium.

PRima Materia à Chimicis pro clavi artis ſemper eſt habita, unde, antequam ipſam Regiam ingrediamur, tali clavi opus eſt, alioquin in Naturæ Secretorum Scriniorum aperturâ, in caſſum laborabimus, neque ut genuini, ſed ut fures, multis Sophiſmatibus & dolis intrabimus. Abhorreo recenſere quantis nugis, variiſque phantaſmatibus plurimi hanc primam materiam quæſiverint & quàm in inexplicabilia teſqua aberrârint; principaliter tamen opiniones circa hanc materiam, paucis exponam. Aliqui eam illud Nihilum eſſe putabant, ex quo Deus mun-

dum condidit, alii materiam cœlorum, alii Spiritum Mundi, alii primam materiam Aristotelicorum, alii substantiam seminalem specificam, pro eâ agnoverunt, singulas has & diversas opiniones, in sequentibus quinque paragraphis, eâ quâ potero brevitate & veritate examinabo.

§. 1. *De Nihilo & vacuo.*

Deum mundum ex nihilo creâsse, sacræ testantur literæ, quid autem id nihilum fuerit, hinc & inde controvertitur; probabilis & communis sententia, ex vocabuli etymologia desumpta est; nihilum enim est id, quod non est, id est, nihil, seu non ens: verùm sunt qui probant hoc nihilum seu non ens, respectu sui aliquid, respectu autem nostri & rerum creatarum, nihil esse, cum non sit de hâc substantiâ, sicut vulgus spatium aëreum nominat vacuum, cum tamen sit aëre plenum, hanc sententiam probant ex Paulo, qui affirmat Deum produxisse Entia inexistentia, tale hoc esse, quod nihilum vocatur, ex quo Deus Mundum condidisse perhibetur, ferunt, id ergo Nihilum vocant primam ma-

materiam, cum in ordine creationis nullam ante se habeat; ex hâc omnia corpora producta, & in hanc quoque ea reduci posse, tam ex sacris literis, quam ex variis Philosophis probant, præsertim ex Paracelso, qui scribit, corpus in nihilum hoc verò in aliquid reducatur, Au-ctoris verba sunt, **Ichts muß zu nichts werden / auff daß auß nichts wiederumb ichts werde.** Verùm Paracelsum non de hâc omnimodâ reductione, quæ soli Deo competit verba facere, animadvertet qui antecedentia & consequentia evolvet, ubi de putrefactione & solutione tractat, ad quas operationes hæc ejus dicta referenda sunt, finis hujus Philosophiæ est, quod corpora in hoc nihilum velint reducere, ex hoc autem nihilo perfectiora educere, sed ejusmodi operationes nugæ sunt, primò enim implicat esse aliquid, & esse nihil. 2. Reductio corporum in nihilum, soli Deo est possibilis, quemadmodū eductio. 3. Posito, quod talis reductio esset possibilis, nullam video vel causam, vel medium perfectionis eductionis, cum nulla sit

ratio, cur non tam citò ex ea aſinum quam aurum educant, 4. Licet id nihilum eſſet Pauli non ens,non tamen video quomodo artifex id tractare ac manibus aut igne, aut in vitris elaborare poſſit, cum non Entis nulla ſint accidentia, accidentia autem ad tractationem talem requirantur, ſi enim non habeat colorem non cadet ſub viſum, &c.

Sunt quoque qui ſtatuunt, ante Creationem Mundi nihil fuiſſe præterquam Deum, nullum locum, nullum ubi,eum omnia impleviſſe, neque fuiſſe vacuum, ſi enim præter Deum,vel vacuum, vel aliquod aliud illo non creatore fuiſſet, coæternum ei extitiſſet,quod abſurdum eſſet, quare ſtatuunt Deum creâſſe vacuum, quod putant eſſe illud nihilum impropriè ſumptum,ex hoc vacuo mundum conditum, illudq; vacuum in eo adhuc diſſeminatum eſſe vel ex hoc unico probant, quod locus vacui à quibusdam mathematicis neotericis demonſtratus ſit, verùm hæc ultima ratio maximè fallit, cum falſiſſimum ſit dari in natura locum vacui, & P. Valeriani Magni

gni Capuzzini, ſuorumque vacuiſtarum Demonſtratio nullum habeat locum, poſt ſubtiliſſima enim Examina & demonſtrationes aliorum, ipſe ego prædicto P. Valeriano ad oculum ſuæ demonſtrationis fallaciam demonſtravi, id enim ſpatium in phiola (vitrum Chimicis ſic dictum, ampullam cum collo oblongo habens) quod ille omni elemento vacuum eſſe clamat, ſanè etiam aëre vacuum eſſe debet, quod ſi eſt, nulla rarefactionis & condenſationis mutabilitas in eo animadverti debet cum ſubjectum rarefactionis & condenſationis aër ſit, ſed calor, vitro admotarum manuum, rarefactionem in vitro cauſat, quod ex deſcenſu mercurii in phiolâ, rurſusque aſcenſu, amotis manibus apparet, ergò vel cæco liquet, nullum ibi dari vacuum; denique num imaginarium hoc vacuum prædictum Pauli non ens ſit, Theologis diſcutiendum relinquo, certe in Phyſicis qui vacuum ſuum cerebrum, hoc imaginario vacuo replent, næ iſti in praxi Chimica & vacuas manus & vacuum experientur Marſupium.

Terminus apud Philoſophos Chimicos in nihilum reducere, eſt corpus deſtruere & alterare, modo naturæ non convenienti, ſic in nihilum reducere, non rarò apud illos ſumitur pro corpus comburere.

§. 2 *De materia Cœlorum*

Gerhardus Dorn cum ſuis aſſeclis, ſtatuit materiam cœlorum, eſſe quintam Eſſentiam hujus materiæ ſublunaris, incorruptibilem, hujus inferioris mundi conſervatricem, omnium corporum verum vegetativum, paucis Elementorum animam, quæ corpora ſublunaria à corruptione præſervat, eaque in maximam ſuæ ſpeciei perfectionem exaltat, hanc ideo cœlorum materiam omnibus corporibus ſublunaribus pro conſervatione à Deo inditam eſſe atque per artem inde ſeparari ac concentrari, hominibus, plantis & metallis, in maximam utilitatem communicari poſſe; Denique hanc materiam aviculam Hermetis eſſe quæ à terra cœlum aſcendat, cœloque in terram deſcendat, eam fœcundet, prout hanc ſententiam latiùs pertractat, in præfatione

one ſupra Lapidem ſuum Metaphyſicum;

Ex hiſce tria nobis conſideranda occurrunt, 1. An materia cœlorum differat à materiâ noſtrâ ſublunari. 2. An requiratur ad vegetationem & conſervationem ac alterationem corporum ſublunarium. 3. An ſit parabilis ac arte tractabilis.

Primum punctum quod attinet, memini de eo inter Ariſtotelicos quoque Controverſiam eſſe, præſertim an in cœlo ſit materia? & ſi eſt, an ſit eadem cum hâc noſtrati; etſi verò quantùm ad priorem quæſtionem, in omnem Partem ſat dubitationum occurrat, probabilior tamen nobis videtur ea opinio, quæ cœlo materiam tribuit, rectè enim Scaliger ſcribit. exerc. 359. S. 11. facere corpus ſine materiâ, eſſe facere inſomnium ſine ſomno, ſeu ut idem habet in 1. de plantis, panem ſine farina Ubicunque enim Quantitas, figura & motus localis eſt, ibi materiam ſubeſſe neceſſe eſt, nam quantitas materiæ naturam proximè inſequitur, & ſine eâ nulli rei ineſſe

poteſt, omnesque formæ & accidentia per ſe non ſunt quanta,ſed dicuntur eſſe quanta ob quantitatem materiæ, cui inſunt, quapropter cum cœlum eſſe quantum, certæ figuræ finitæque magnitudinis, & moveri localiter, videamus, materiam ipſi ineſſe omninò fatendum eſt; qualis verò ſit materia, an hæc noſtras, an verò aliqua particularis, adeo obſcurum eſt, ut quicquid etiam ſtatuas, facilè, quo te defendas invenias. Plurimorum ex antiquis Philoſophis opinio fuit, cœlum ex uno vel pluribus noſtrorum elementorum conſtare, quæ opinio modò non probatur, etſi aliam ipſi materiam quam noſtratem hanc primam aſſignandam eſſe non cenſeamus, novum enim aliquod Ens in cenſum naturæ inducere, nulla cogit neceſſitas, cum omnia quæ cœlo, ob materiam competunt, ei noſtra hæc rectè tribuere poſſit. Unde Scaliger exerc. 61. hanc rem ſic concludit: materia una ab alia diverſa non eſt niſi per advenientem formam, qua ſit hoc aliquid.Materia enim quatenus materia nullum in ſe actum includit, nihilque

losophia à principio non parum splendoris Auditoribus objicit, ita profectò heic omni rationis lumine caret, quàm absurdum enim sit duas materias & formas uni inesse corpori, item separare materiam à forma & accidentibus, illam tamen manu, vitro & igne velle tractare, quilibet videt, ipse Dorn fatetur præcitato loco, omnes operationes spagyricas tantùm mistorum sublunarium, accidentium alterationes esse, paucis verò lineis pòst, docet separationem materiæ, quam sibi præsupponit absque omni formâ & accidentibus, sanè qui sic fabulantur, perpetuum in suo vitro & cerebro tractabunt non ens.

§. 3. *De materiâ primâ Aristotelicorum.*

Non pauci Chimici sunt, qui ajunt Chimicorum materiam, unam eandemque esse cum Aristotelicis, quare omnibus corporibus sublunaribus inesse atque exinde elici posse, autumant, verùm quandiu talis materia sui corporis accidentia & formam continet, tamdiu pro

prima, univerſali & informi ſtatu: nequit, talem verò materiam à corporibus arte non elici aut tractari poſſe, quilibet animadvertet qui ſciet materiam abſque forma & accidentibus tractabilem non eſſe, cùm veriùs Ens rationis quam materia ſit.

§. 4. *De Spiritu univerſi.*

Sunt qui ſtatuunt, ſingularem terræ ineſſe Spiritum, qui omnia corpora vegetat & conſervat, huic habitaculum aliqui rori, alii pluviæ, alii luto, terræ, ſilicibus, non pauci nitro aſſcribunt, unde variis laboribus educere conantur, verùm tales videntur Naturam ſubintelligere, eamque corporaliter ob oculos ſiſtere velle, rerum enim vegetatio naturæ facultas eſt, non materiale aliquod corpus vel ſpiritus, qui in manus artificum veniat, pari enim impoſſibilitate occultas qualitates naturæ ſuis quis oculis videbit, ſuis quæret tractare manibus; Non inficias eo reperiri materias ſubtiles, quibus vegetatio promovetur atque corpora conſervantur; verùm acciden-

cidentaliter, non eſſentialiter, tum diverſimodè, fimo enim vegetabilia, bonis ſuccis animalia, ſulphuribus metalla promoventur, ſuaque in vegetatione adjuvantur; unicum ergo ſpiritum pro omni rerum vegetatione velle quærere, eſt idem ac ſtatuere unam materiam pro tribus regnis, quod abſurdiſſimum eſt.

§. 5. *De verâ Chimicorum primâ materiâ.*

Cum Chimica ſcientia practica ſit, ſubjectum etiam habet materiale & practicum, quare id pro prima materia ſtatuit, quod primùm ei ſub ſenſum & manus cadit, tale autem Ariſtotelicorum prima materia eſſe nequit, cum illa tantum ratione comprehendi, oculis verò manibusque apprehendi non poſſit, alia meritò nobis quærenda erit, nempe Ariſtotelicorum ſecunda, quæ Chimicorum prima eſt, puta primæ materiæ Ariſtotelicæ accidentia, hæc enim tractationi Chimicæ inſerviunt; Sciendum autem eſt, quâ ratione Chimici acciden-

tia pro primâ rerum materiâ ſumant, eo ſcilicet ordine quo primùm ob oculos cadunt, nempe in ſemine; ſemen enim prima eſt rerum materia, in ordine quo eam tractare licet: ſic ſemen bovis, rapi, plumbi, eſt prima materia bovis, rapi, plumbi quæ nobis ſub oculos & manus cadit, quare quotieſcunque apud Chimicos primæ corporum materię mentio fit, ſemper ejus corporis ſemen ſubintelligi debet; varia autem conſideranda obveniunt circa Chimicorum primam materiam, 1. An corpus ipſum ſit. 2. An ſemen corpus ſit. 3. An una eademque ſit in omnibus corporibus. 4. An alia materia in ordine ſemen præcedens ſit. 5. Cui uſui inſerviat & quare à Chimicis tantopere expetatur.

1. An prima materia Chimicorum ipſum corpus ſit, ſeu an ipſum corpus bovis, rapi, plumbi, pro eorum prima materiâ ſit habendum? Reſpondeo diſtinguendum eſſe inter actum & potentiam, inter continens & contentum, bos enim & rapum ſemen ſuum actualiter & potentialiter in ſe continent, quare

que determinatum obtinet, ſed omnem determinationem à formâ accipit; cœlo inſuper ineſt quantitas, aliæque nonnullæ qualitates, quæ ipſi cum inferioribus hiſce ſunt communes & à materiâ proficiſcuntur; objiciunt aliqui cœlum eſſe incorruptibile, noſtratem primam materiam corruptibilem & alterabilem eſſe. Reſpondemus etſi cœlo materiam hanc noſtratem tribuamus, tamen timendum non eſſe, ne ruat & corrumpatur, cum teſte Zabarella. libr. de ortu & interitu. c. 11. materia prima, cum ſit ens mera poteſtate nihilque agat, non eſt adæquata cauſa generationis, & corruptionis rerum, ſed ſaltem cauſa ſine quâ non, agens autem eſt cauſa generationis adæquata omnisque actio agenti aſſcribenda eſt, materiæ autem tantùm paſſio. Cauſa ergo cur non fiat generatio & corruptio in cœlo eſt, quia cœlo nihil datur contrarium, à quo poſſit corrumpi, & quia ei nulla ad alias formas recipiendas potentia particularis eſt, quæ ſola opponitur actui & cum privatione, re eâdem eſt. In cœlo enim non eſt privatio

formarum corruptibilium, quia cœlum non habet potentiam proximam recipiendi formas ſublunares, ſed cœli forma ita ſibi ſuam materiam devincit & diſponit, ut ad alias formas recipiendas, potentiam particularem non habeat, ſed tantùm illam univerſalem quæ eſt aptitudo ad omnes formas indiſtinctè recipiendas; Ex hiſce liquet cœlum quidem habere materiam, illam autem neque à noſtrâ diverſam, neque ejusdem quintam eſſentiam, ſed eam ipſam, formâ tamen perfectiore, quæ quidem non eſt anima, formis verò elementorum nobilior, eſſe præditam & informatam, à quâ ſaltim ſit hoc aliquid.

2. Secundum punctum quod attinet An nempe cœlum peculiari & occultâ vi, quam influentiam vocant, inferiora hæc afficiat? Plerique quidem ex iis, quibus cum Aſtrologis lis eſt, ſolum lumen quod variè, pro motuum cœleſtium varietate, variis locis communicatur, ad omnes effectus, qui à cœlo proficiſci dicuntur, edendos ſufficere dicunt: Contra tamen ſtatuendum eſt,

cœlum

cœlum non ſolum per motum & lumen, hincque dependentem calorem, ſed etiam per peculiares quasdam vires, quas influentias vocant, inferiora hæc afficere, multa enim à cœlo proficiſcuntur, quæ lumini ejusdem aſcribi non poſſunt, lumen enim à corpore opaco, vel denſo impediri poteſt, cum tamen in profundiſſimis terræ cavernis, ſub aquis quo nec calor, nec lumen à cœlo producta penetrat, multa tamen cœlo concurrente generentur, & certè cum magneti, aliisque rebus ſublunaribus, inſignes, ſine lumine, in res diſſitas agendi vires inſint, eædem cœlo, corpori tàm magnifico denegandæ non ſunt. Quousque tamen ſe extendat hic cœli influxus & in quas res agat, num vegetationis & rerum conſervationis cauſa primaria ſit, inquirendum, hoc ſanè negandum non eſt, cœlum in res materiales & merè naturales omnes agere, an tamen influxus ille cœleſtis principalis cauſa omnis vegetationis & conſervationis rerum ſublunarium ſit, ſi calorem ſolis excipiamus, meritò dubitamus;

posse quidem alterare & agere in corpora sublunaria non negamus, sicut & concedimus quod accidentaliter vegetationem promoveat, quod verò principaliter requiratur, meritò hæsitamus, cum multa corpora sublunaria sint, quæ nullam ab astris patiantur vicissitudinem, accedit levis quorundam corporum per inferiora elementa destructio, quæ eis non usuveniret si tota vis conservativa & vegetativa ex astris, quorum potentia major est nostrâ, promanaret atque dependeret.

3. An materia cœlorum sit parabilis ac arte tractabilis corporibusque inferioribus ad sui conservationem communicabilis? Statuit hoc præfatus Gerhardus Dorn, verùm ut nugas suas tegat, affirmat necesse non esse ut materia hæc ex cœlo petatur, cum subolescat impossibilitatem, verùm inquit, inditam eam esse & deleatur à Deo omnibus corporibus, pro conservatione & vegetatione, quare ex corporibus sublunaribus & quidem unoquoque facillimè arte Spagyrica separari possit; sed sicut hæc Philoso-

re dici poteſt bovem ſeu rapum potentialiter primam materiam Chimicam eſſe, actualiter verò per metonymiam continentis pro contento, quod de illis corporibus intelligi debet, quæ ſemen ſolum in vaſis ſeparatis gerunt, non autem de metallis, illa enim non niſi potentialiter pro prima Chimica materia ſtatui poſſunt: actualiter verò, cum reductione metallum in ſuam primam materiam retroceſſit; ſemen enim in metallis non in particulari loco, ſicut in animalibus & vegetabilibus conditur, ſed in totam ſubſtantiam eſt diſſeminatum, ſeu totum metallum eſt ſemen corporale per matricem ſuam diſperſum, actu tamen metallum pro prima eorum materia, non niſi potentialiter, ſeu ſi reducatur in eam, eſt habendum.

2. An ſemen alicujus corporis prima materia Chimica ſit, præcedentibus probatum & affirmativè concluſum eſt, diſtinguendum tamen inter maſculinum & fœmininum ſemen, illud enim apud Chimicos formæ, hoc materiæ vices obtinet, quare ubi de primâ materia

Chi-

Chimica mentio fit, plerumque ſemen fœmininum ſubintelligitur, quamvis non rarò etiam pro duplicato ſemine accipiatur, tum verò aliis quoque nominibus inſigniri ſolet, vocatur enim chaos artis, eo quod duplicatum hoc ſemen omnia vegetationi ſuæ neceſſaria in ſe contineat, nihilque ars præterquam ignem adhibeat, prout Empedocles ait, naturam igne adjuvare poſſumus, præterea enim nullum aliud habemus auxilium. Vocatur etiam Hyle Radix Duplicata, Vitriolum naturæ, quæ nomina in ſequentibus debito loco citantur & explicantur.

3 An alia materia, ſemen in ordine præcedens, Chimicorum prima materia ſit, aut eſſe poſſit? Reſpondemus, omnem materiam, ex quâ ſemen quoddam fieri poteſt, ſi latè ſumatur, potentialiter pro primâ Chimicorum materiâ declarari poſſe, ſic in S. Scripturâ ſanguis non rarò ſumitur pro ſemine ipſo, ſic & dici poteſt, hominem ex herbis, reliquiſque animalibus, quibus veſcitur, naſci, cum inde in ventriculo, chylus,

ex

ex eo ſanguis, ex hoc ſemen, tandem ex illo homo generetur nec rarò hæc Philoſophica Phraſis in Chimicorum libris reperitur, ubi materiam remotiſſimam, nonnunquam ſumunt pro propinqua, potentiam pro actu, cauſam efficientem pro effectu, quod ſcribendi genus niſi quis benè attendat, mirè Lectorem confundit. Pro concluſione autem abſtrahimus in definitione actualis primæ materiæ, ab omnibus materiis, ex quibus potentialiter ac tandem actualiter aliquod ſemen fieri ac naſci poteſt; ſolus enim iſte gradus, in quo ſemina collocata ſunt, aptus eſt ad generationem, quod ſi vel unico gradu ſemen tale ſive naturâ, ſive arte alteretur, extra primæ materiæ gradum collocatur, ſi propagabis, fiet corpus, ſuamque inditam exprimet formam, ſi ſtudebis in gradus remotos reducere, ſemen amplius non erit, verùm ſuam generandi & vegetandi amittet potentiam, quod videre licet in ſeminibus vegetabilibus, illa enim debitis requiſitis terræ impoſita producentur in corpus, arte verò tractata reducen-

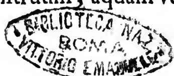
ducentur in materiam liquidam, oleoſam, viſcoſam, quam aliqui primordialem aquam, veram nempe primam materiam vocant, verùm falſò, cum experientia monſtret, tali liquori omnem generationem & vegetationem, ſi terræ imponatur, eſſe ademptam, quare concludo, tùm ſemen eſſe veram primam Chimicorum materiam, cùm generandi & vegetandi integram potentiam habet, quæ ſola igne in actum reduci poſſit.

4. Quartò an prima Chimicorum materia una eademque ſit in omnibus corporibus? Reſpondemus. Si vocabulum, prima materia chimica, generaliter ſumamus, tum omnibus corporibus ineſſe; nullum enim corpus eſt, quod non ſubſtantiam ſeminalem habeat, unde oritur, ſin verò ſpecificè capiamus, ſciendum eſt num cum, vel ſine formâ, puta Chimicâ (de quâ in ſequentibus) ſumamus, ſi cum formâ, dicimus quodlibet corpus ſuam materiam ſpeciali forma devinctam habere, & ſic tot materias, quot corpora ſeu for-

mæ

mæ sunt, esse, sin verò solam intelligas materiam absque causæ formantis vinculo, dicimus tantùm esse triplicem, Animalem nempe, Vegetabilem, & Mineralem; Animalem vocari Menstruum, vegetabilem Aquam pluvialem, Mineralem, Aquam Mercurialem, adhæc notandum est semina masculina tanquam causas formantes, aut juxta Chimicos formas, in similes tres classes, scilicet juxta tria regna dividi, verùm in unaquaque infinitis quasi modis, tot puta, quot in illo regno corpora sunt, differre, cum è contra in isto regno una tantùm sit materia, apta ad recipiendas omnes, omnium graduum istius regni formas, quod apertè in regno vegetabili conspicimus, ubi una eademque aqua pluvialis, omnibus seminibus vegetabilibus adæquata est, ita ut efformationem ab istis subeat, hoc de sanguine Menstruali ad animalia, & aqua mercuriali ad metalla quoque intelligendum est. Possent ex hac propositione tria in dubium revocari. 1. An certum sit, menstruum, aquam vegetabilem &

Mer-

Mercurialem tres istas materias trium regnorum existere? Respondemus certissimum esse, nam quæ materia à forma specificam formationem subit, illa certa & adæquata materia est, menstruum autem, aqua vegetabilis & Mercurialis, à sui regni formis specificam subeunt formationem, ergo concludendum est, tales esse prædictarum formarum, certas, primas & adæquatas materias. Deinde mirabitur quis triplicitatem harum materiarum. Respondemus, experientia & ipsâ creatarum rerum serie constare triplicitatem regnorum corporumque istis contentorum; quædam enim animalia, quædam vegetabilia, alia mineralia sunt. Ad animalia quicquid vivit; ad vegetabilia quicquid semine in terram seminato crescit; ad mineralia referuntur lapides, gemmæ, mineralia, metalla, salia & similia fossilia, omnia itaque corpora ad has tres classes à Chimicis reducuntur, cur autem juxta eas, tres quoque statuantur materiæ, non fortuito factum est; nam cum Creatori libuerit, seminibus & corporibus animali-

malibus dare aliam mixturam & compagem, quæ tantùm unione, aliam verò vegetabilibus quæ coägulatione, aliam denique metallis quæ fixatione constat, necesse etiam erat, ut juxta hanc triplicem differentiam, tres quoque darentur materiæ, quarum prima cum seminibus unionem, altera coägulationem, tertia fixationem subiret, neque enim aqua pluvialis metallicis formis, aut aqua metallica animalibus convenit. Ultimò scitu dignum est, quâ affinitate materiæ hæ sibi cohæreant, num una in alteram transmutari queat? Dico ratione principii remotissimi, ex quo Deus eas separavit & condidit, illas ex unâ radice nempe aquá tenui, cognationem maximam sumere; verùm factâ separatione illas totaliter inter se diversas, sibique certo respectu contrarias esse, legimus quidem in historiis formam vegetabilem hordei in utero, in quem casu devenerat grani instar, cum sanguine menstruali tanquam materiâ, coïvisse, eamque in multa grana massæ tamen sanguineæ efformasse, unde

de tumore ventris afflicta mulier mortua atque aperta, & hinc is casus detectus fuit; quâ ratione formæ quædam vegetabiles cum currente mercurio, cui multùm materiæ metallicæ inest, quemque ideo, in varias præsertim arboris figuras efformant, ludant, multis notum est, unde liquet Sympathiam quandam ac affinitatem, hasce inter tres materias esse, quamvis ipsâ suâ substantia in totum differant, nullaque arte ad invicem commutari queant, imò ejusmodi commutationes abhorreant. Quis enim unquam aquam pluvialem aquæ menstrualis vices supplesse, aut sanguinem cum sulphuribus & formis metallicis se commiscuisse, ignemque sustinuisse vidit?

Quinto, Quare Cognitio primæ materiæ Chimicis adeò necessaria atque utilis sit, & hinc anxiè quæratur? ex prædictis facilè liquet, cum enim finis Chimici sit generare, regenerare, perficere, destruere, talesque actus promovere, hi autem absque corporum materiæ alteratione absolvi, aut debitè pertractari

tractari nequeant, necessariò sciendum est, quid hæc materia sit, qualiter à reliquis differat, & quomodo à Chimicis definiatur. Hoc ergo cognito fundamento ad reliqua nos accingemus; de formâ hîc agendum esset, verùm cum in sequenti titulo illa explicetur, paucula quædam pro conclusione hujus Tituli in elucidationem dictorum de primâ materiâ Exemplorum instar apponam.

Corollaria ad Titulum primum de primâ materiâ.

1. Quæ sit Materia Metallorum?

Resp. Remota est aqua gravissima ex mercuriali vapore orta, propinqua est Aqua Mercurialis non madefaciens manus, quod & testatur *Divus Thomas, in Commentario supra Tertium librum Aristotelis de meteoris, sequentibus; Considerandum autem est circa principia materialia metallorum, quæ sunt in duplici differentiâ, quædam enim sunt*

materia remota, sicut est vapor inclusus in locis lapidosis terræ, alia autem sunt materia propinqua, & hæc sunt sulphur & Mercurius, itaque in prædictis locis lapidosis terræ per virtutem mineralem generatur Sulphur & Mercurius, deinde ex ipsis generantur diversa metalla, secundùm diversam eorum commixtionem. Unde etiam ipsi Alchymistæ per veram artem Alchymiæ per prædicta principia, vel potiùs per principiata aliquando veram generationem metallorum faciunt. Hactenus verba Divi Thomæ, quibus materiam metallorum Mercurium, formam verò Sulphur, hæc duo autem principia propinqua nominat; atque asserit possibile esse, ut his combinatis metallicolæ etiam arte metalla producere possint. plures demonstrationes exponet sequens titulus.

2. Quæ sit materia Lapidis Philosophorum.

Respondeo, juxta Chimicos finis Lapidis Philosophorum est metalla in aurum exaltare mediante sua forma & materia, quæ metallicæ & minerales esse

esse debent, quare concludo formam Lapidis Philosophorum eandem, cum auro, sed exaltatam; materiam verò communem esse cum omnibus metallis, omniaque metalla exinde constare, licet materia hæc in illis non adeò perfecta & cocta sit, sicut in lapide Philosophorum à cujus forma plusquam perfecta, plus etiam perficitur quam à formis vilioribus vulgarium metallorum; videmus enim Mercurium à formâ auri adeò figi ut cum eâ ignem omnibus in probis sustineat, contrarium in reliquis metallis accidit, propter formas imperfectiores, nam differentia & præstantia rerum non à materiâ, sed à forma petenda est, eademque materia prima quæ subjacet formæ antimonii Mercurii, plumbi, stanni, cupri, ferri, est quoque subjectum argenti & auri.

3. Qua ratione forma & materia Lapidis Philosophorum reliquis metallis communicari, & an duæ formæ & materiæ uno in corpore esse possint?

Dico formam Lapidis Philosophorum non aliam præterquam formam

auri esse sed exaltatam, magisque perfectam; dum autem metallis communicatur (quæ in fluxu illam facillimè propter homogeneitatem metallicam recipiunt:) non facit perire eorum formam, nec tamen sequitur esse duas formas in uno corpore, perfecta enim forma perficit minus perfectam, quæ perfecta ejusdem est naturæ cùm perfecta, & tunc non duæ sed una est forma, perficiens autem forma, ob communicationem suæ perfectionis, nonnihil imminuitur in suâ qualitate, quare tot gradibus retrocedit, quot minus perfectam perficit, unde forma informans & informata ad temperamentum, auri nempe æquilibrium deveniunt, idem sentiendum est de materiâ, quæ cum omnibus metallis homogenea est.

4. An materia à forma separari possit?

Resp. Distinguendum esse inter formam accidentalem & essentialem, accidentalis enim inservit ad ipsius materiæ formam, quâ vel sal, vel aquâ, vel metallum solutum aut coagulatum est, hanc formam dico esse alterabilem, verùm

rùm inſeparabilem, materiam enim formam accidentalem, accidentia nempe habere neceſſe eſt, alioquin eadem eſſet cum Ariſtotelicâ, neque artificum manibus tractari poſſet.

Eſſentialem quod attinet, quæ ei inſervit ad vegetationem & ſpecificam informationem, illam certis gradibus ſeparari à materia poſſe ſciendum eſt, ſic tamen ut potentialiter, atque in minimis atomis, minimâ etiam proportione intus comprehendatur & lateat, unde etiam denominatio ſumitur, nam ſi materia peripherice prædominatur, materia; ſi forma, vocatur forma; à potiori enim ſolet ſumi denominatio. Concludo ergò materiam nunquam à ſuâ formâ ſic ſeparari poſſe, ut materia in totum abſtracta à formâ vocari poſſit & è contra; hæc igitur eſt ratio, quare vel materia, vel forma à Philoſophis, Hermaphroditi nomine fuerit inſignita, hæc quoque eſt ratio quare ad operis ſui conſtructionem, ex prædictis duobus principiis, non rarò unum tantùm requirant, cum alterum ei individuè

 ineſſe

inesse præsupponant, sicut etiam videmus ex sola aquâ pluviali interdum vegetabilia provenire, licet nullum aliud semen fuerit adhibitum, eadem enim inter formam & materiam est harmonia, quam quæ inter elementa, quæ eodem indissolubili vinculo constant, neque totaliter se ab invicem separari patiuntur.

5. An & in quantum possibile atque arti necessarium sit, ut prima materia auri à forma auri separetur?

Sciendum est hanc separationem in omni generatione esse necessariam, ad causandam contrarietatem, prima enim contraria, cujusvis generationis causæ sunt, materia enim devincta suæ formæ, acquiescit, cum id habeat, quod appetit, dum verò forma à materia separatur, eaque libera redditur (puta ab essentiali in quantùm possibile, ab accidentali enim separare nec possibile, nec conducibile est, ipsius tamen formæ essentialis corruptione & separatione, accidentalis hæc quoque alteratur, sed non separatur, alioquin materia fieret in-

invisibilis, cum accidentibus careret.) novam appetit formam, quam dum accipit, permittit se denuo ab eâ figi, novumque generationis actum incipit; quo in actu ars non parum naturam & calore, & contrariorum accidentium amotione promovere atque adjuvare potest, quod in floribus arte productis videmus, dum itaque metallicolæ Philosophi, regenerationem auri instituunt, necessarium est, ut forma auri ducatur ad centrum, materia ad peripheriam, id est, ut forma separetur à materia in quantum possibile, hâc enim separatâ, materia auri actum generationis incipiet, appetendo novam formam, atque patiendo se ab eâ figi ac formari, cum è contra eâ scilicet formâ præsente quiescat, vulgare enim aurum à Philosophis mortuum, à metallicolis metallum quiescens vulgo ein ruhend Metall/ ideò quod quiescat ac pro nunc sterile sit, sicut semen aut corpus vegetabile, antequam terræ committitur, mortuum apparet, vocatur. Hanc autem formæ corruptionem & separationem,

reductionem in primam materiam, id est, reductionem corporis in suam substantiam seminalem vocant, quare Aristoteles Chimicus ait: Exultent Alchymistæ quomodocunque velint, nisi reducant corpora in primam materiam, in vanum laborabunt. Operæ ergò pretium erit ut disquiramus num & quâ ratione aurum tanquam corpus fixissimum formâ suâ privari & corrumpi queat? Negativam falsissimè tuetur Angelus Sala in sua Chrysologiâ, verùm quando affectibus frænum damus, etiam Icari instar ex ipso sapientiæ cœlo in ignorantiæ pelagus protrudimur, quod huic bono italo Salæ accidit, nobis, ne idem datâ affirmatione eveniat, rationes addamus; concedendum ergò est, aurum in principio non statim fuisse aurum corporale & actuale prout jam est, seu liquefactione purgatum, seu naturâ sic repertum, quod vulgo fein/ oder Wasch Gold vocant, verùm in ordine materiam aliam unde factum est antè se habuisse, quæ materia licet potentiâ, actu tamen aurum nondum fuit, licet

licet longo tempore accedentibus debitis requisitis de illa materia potentia reducatur in actum, sic Esdra in sacris literis ait, parvum esse pulverem unde aurum fit, & Divus Thomas loco superiùs citato, expressissimè materiam auri sulphur & argentum vivum nominat, unde concludo, aurum in ordine suæ præductionis aliam materiam viliorem & imperfectiorem ante se habuisse, unde postea factum est; In hanc posse aurum corporale reduci sequens dictat ratio, nam si causæ fuerunt naturales quæ prædictam materiam remotam & rudem in corpus tam fixum & nobile fixerunt, sane hisce causis naturalibus naturales etiam reperientur contrariæ, quæ corpus jam elaboratum rursus resolvant, in eamque materiam remotam reducant; Quæ autem fuerit causa naturalis fixationis auri, neminem Chimiæ tyronem latet, purissimum auri sulphur esse, quod optimis Philosophorum antiquissimorum dictis, Raymundi, Bernhardi, Basilii, Richardi, Riplei, aliorumque insuper, multâ

etiam praxi, tam in primâ quam tertiâ meæ metallurgiæ Francofurti editæ parte abundantiſſime probatum & demonſtratum eſt, hoc ergò poſito fundamento, quis negabit materiam auri eſſe fixabilem, ſulphur autem fixans, unde liquet ſulphur tanquàm formam eſſe agens, Mercurium verò tanquam materiam patiens, agens autem & patiens prima contraria eſſe nemo Philoſophus, nemò Phyſicus inficias ibit, cum itáque forma fuerit agens, ejus autem pars contraria patiens, forma autem figat, neceſſe eſt ut ejus contrarium, nempe materia contrariam habeat operationem, reſolvat nempe & volatiliſet, ſi ergo naturaliter forma auri figit, coagulat, & indurat, naturaliter materia ejuſdem, potentiam contrariam, nempe volatiliſandi, reſolvendi & emolliendi habere debet, quare concludo materiam metallorum, clavem, formas metallicas corrumpendi eaſque concentrandi ac ſeparandi, hanc verò operationem putrefactionis ſpeciem eſſe, forma enim glutinis inſtar eſt, quæ inſita

ſuâ

suâ qualitate humidam materiam inviscidat, incrassat, agglutinat, in certam denique astringit formam, materiam tamen juxta à Deo sibi assignatam proportionem, certâ quantitate prædictâ sibi ratione devincit, sin autem materia hanc proportionem quantitate nimiâ excedat, tùm ex patiente fit agens, superat enim causam formantem & agglutinantem, dum eam dissipat, dissolvit, atque colliquescere & sic putrescere facit, quod ad oculum in regno vegetabili nobis ponitur, ubi, quandiu semina vegetabilia certam aquæ tanquam suæ materiæ proportionem non habent, semper vegetant & crescunt, quamprimùm verò, ubi illam proportionem humiditatis, quam semina agglutinare atque in certam formam astringere possunt, habent, paulò plus justo pluit, aut terra alio modo humectatur, unâ etiam nocte putrescere incipiunt, cum eorum forma balsamica tantam materiæ copiam conservare nequeat, verùm cum ea ipsa colliquationem ac putredinem subeat, quæ novæ

generationi primum ponunt gradum: Primam ergo materiam cujuslibet regni ſeminum cauſam putrefactionis, hanc verò medium ſolutionis & ſeparationis ac corruptionis formæ eſſe, nemo dubitabit, præſertim ſi, quæ in ſequentibus titulis, principaliter verò ſub ſexto Paragrapho de ſolutione pertractantur, attentè & accuratè perlegerit, hoc tamen prædicto Angelo Salæ concedimus, aurum in humidum vegetabilem liquorem per ſe neque eſſentialiter reſolvi poſſe, cum tale humidum manus madefaciens extra ejus compoſitum aurique conſtructionem ſit.

6. An prima materia metallorum ſit arte parabilis?

Reſp. Ariſtotelicè ſumpta negando, chimicè verò affirmando, non enim in mineris omnem materiam mineralem à metallicis formis actu eſſe fixatam & coagulatam, ratio dictitat, alias enim de facto nulla fieret in mineris augmentatio & generatio, cum tota vegetatio mineralis eſſet abſoluta, quod abſurdum eſt; ſi ergo detur in mineris etiam

exinde peti possit, tùm patet omnia metalla constare ex hâc materia, quæ in aliquibus plus, in aliis minus est formæ devincta: in illis ergò corporibus ubi minus est fixata, minori etiam labore peti potest; objicies, si absque putrefactione forma à materia separari, atque aliter materia haberi nequit, putrefactio autem absque materia causari non potest, impossibile est & materiam acquirere & putrefactionem causare, verùm implicat, idem quærere per idem. Resp. Distinguendum esse inter materiam quæ omnimodè est à formâ fixata prout in auro, argento, &c. & inter materiam quæ tantùm aliqualiter & primis gradibus à forma est informata, ac quasi primâ graphide delineata, primo modo dico absque putrefactione impossibile esse ut materia à formâ resolvatur, atque in pristinum habitum reducatur, altero vero modo, putrefactione opus non est, cum perito artifici & absoluto spagyrico difficile non sit frequenti ablutione, sublimatione, &c. id reddere volutile quod parùm habet fixi.

7. Quare materia vocetur informis? Resp. Dictum est superiùs duas materiæ formas competere, unam essentialem alteram accidentalem, essentialem esse hanc, quæ materiam ad specificam quandam corporis formam determinat, accidentalem verò quæ ipsi materiæ competit, consistens in materiæ accidentiis.

Formamque essentialem posse à materia separari, ita ut plurimis gradibus retrocedat, non tamen totaliter abscedat, tunc informem nominant, cum præter formam accidentalem sibi propriam, nullam certam, alicui corpori consimilem figuram habeat, veriùs ergò actualiter quam potentialiter, tùm etiam relativè, respectu nempe reliquorum corporum certâ formâ specificatorum, informis; uniformis quod propriam suam formam accidentalem, de quâ superius; Omniformis, quod successivè omnes formas recipiendi potentiam habeat, vocatur; hæc de primo titulo & primâ materiâ sufficiant, ejus synonyma explicabit sequens titulus.

TITU-

TITULUS SECUNDUS,

De Principiis ſubſtantiæ, nempe Sulphure & Sale.

Proœmium.

POſtquam Chimicorum primam materiam & formam in ipſo operis limine intuiti ſumus, decet ut propius accedamus, eamque intrinſecè conſideremus, cui negotio facilitando præſens titulus, qui de principiis ſubſtantiæ agit, viam parabit, atque quinque paragraphis omnes amovebit ſcrupulos, primo quid ſit ſubſtantia, altero, num dentur principia ſubſtantiæ, tertio quot & quotuplicia dentur, quarto quæ & quid ſint, quinto, quid ſit ſulphur & ſal, materia & forma ſpecialiter explicabitur.

§. 1. *De rerum ſubſtantiâ.*

Per res intelligimus hoc loco omnia ſublunaria corpora prout illa ex quatuor

tuor elementis mista constant, abstrahimus autem materiam & formam Aristotelicam; earum verò accidentia, in quibus hanc consideramus substantiam, hoc loco pro corpore, de cujus substantia hîc agimus, sumimus, paucis materiam Aristotelicorum secundam, seu corpus Physicum quod per se ex suis principiis subsistit. Notandum tamen nos abstrahere à commixtione corporum, cum per substantiam quodvis corpus in specie & singulariter consideremus, hinc mixtura ex cupro & argento non raro vocatur substantia duplicata cum tamen ratione subsistentiæ una eademque sit substantia, facimus autem ad diversam corporum mixturam & naturam cognoscendam ac discernendam, quare si de substantia loquimur intelligimus unum corpus sublunare, per se subsistens, purum, non alterius corporis substantiâ mixtum: Quæres quid ergo chimici cum essentiâ aut quintâ essentiâ sibi velint? Respondemus; substantiam esse duplicem, essentialem & accidentalem, prout
in

in tertio paragrapho latiùs explicatur; per substantiam ergò essentialem, essentiam intelligunt, quinta verò apud illos essentia est, quinque gradibus circulata & temperata, ut in sexto titulo sub paragrapho de plus quam perfectione, plurimis tractatur.

§. 2. *Num dentur Principia substantiæ?*

Substantia est Ens per se existens, omne autem existens sublunare constat ex materiâ, & formâ, quare formam & materiam substantiæ principia esse nemo negabit, cum autem tota Philosophia Chimica ad praxin se referat, sæpius dictum est Philosophos Chimicos ab omnibus istis abstrahere quæ non sub oculum & manum cadunt, unde, dum de materia & formâ substantiæ loquimur, non Aristotelicè eam pertractamus, verùm Aristotelicorum materiam secundam, subjectum nempe prout est corpus Physicum, cum suis accidentiis in realem corpoream

&

& materialem formam ac materiam ſubdividimus; ſicuti itaque Ariſtotelici omnia corpora ex materia & formâ conſtare ajunt, ita chimici eorum materiam ſecundam quoque in formam & materiam dividunt, omnia enim corporis accidentia in duas partes redigi, in ſequentibus paragraphis explicabitur, ac demonſtrabitur.

§. 3. *Quot & quotuplicia ſint principia ſubſtantiæ?*

Principia ſubſtantiæ duplicia eſſe ſciendum eſt, alia enim eſſentialiter, alia accidentaliter, pro ſubſtantia conſtituenda, eſſentialia ea ſunt, ſine quibus corpus conſiſtere, aut verum mixtum ſeu corpus perfectum dici nequit, accidentalia autem ſunt, quæ corporis mixturam vel pro nutrimento, vel pro augmento ingrediuntur, ita tamen ut vel abeſſe vel adeſſe ſine corporis reali deſtructione poſſint.

Eſſentialia duo ſunt, oleum nempe & aqua, experientiâ enim clarum eſt, omne

omne corpus sublunare ex hisce duobus substantialiter constare, nam si corpora igne tractes, quacunque operatione, aquam & oleum invenies, ad oleum referri debent, axungiæ, pinguedines, olea, spiritus ardentes, sulphura liquida vel spissa, omne denique quod igne flammam concipit ex suâ natura, quod potentialiter causticum, quod denique calidum intrinsecè est; Ex prædictis, in omnibus corporibus unam vel alteram invenies speciem.

Ad aquam pertinent, omnes liquores insipidi, Galenistarum phlegma, salia volatilia, fixa, separata tamen à suo sulphure aut pinguedine, omnes denique humiditates tenues non oleosæ, sive liquidæ sive congelatæ, sive madidæ, sive manus non madefacientes, quod denique intrinsecè frigidum est, nec ex suâ naturâ flammam concipit, ex his rursus unam vel alteram speciem in quolibet corpore reperies, hæc duo autem sola principia essentialia substantiæ esse, probatur, quòd in omnibus corporibus reperiantur, quod uno vel altero

exinde

exinde ſeparato, corpus ſuam amittat ſubſtantiam, quod corporum generationem & conſervationem juxta ſuam alterationem, unicè aut promoveant, aut impediant; negant quidem aliqui dari in omnibus corporibus ſulphur & ſal, verùm ſi ſulphur & ſal commune intelligant facile eis veniam damus, ſin verò corporibus oleoſitatem & aquoſitatem, juxta ſuorum regnorum qualitatem, detrahant, contra naturam & experientiam faciunt, nullum enim reperietur corpus, in quo ex præſcriptâ claſſe duorum principiorum, unam vel alteram cujuſlibet principii non invenient ſpeciem. Praxis enim chimica docet, animalia & vegetabilia dare oleum & aquam in deſtillatione, ſpiritum qui ad oleum, ſal quod ad aquam referendum eſt; Ex metallis, cum fixioris ſint diſpoſitionis, alia aqua, aliud oleum, ſulphur nempe, deſiderandum eſt, non enim ſatis hos mirari poſſum, qui metallis ſulphura ineſſe negant, & ſalia, cùm, ſi vitrioli naturam intelligerent, in quod omnia metalla reduci poſſunt, multò aliter

aliter judicarent, præsertim si vitriolum ex sulphure & sale constare oculis viderent, manibus tangerent, verùm de his latiùs in praxi sub titulo quinto, sexto & septimo.

Feci mentionem principiorum substantiæ accidentalium, ea quoque numero duo sunt, terra nempe & aqua, hanc sanè omnibus, seu saltem in plurimis corporibus invenies, cujus in triplici regno exemplum habeas.

In regno animali impone pro lubitu aliquod animal in retortam adornato vase recipienti, destilla per gradus, ut decet in compositione aquæ fortis, & in vase recipiente aquam, quod Galenici phlegma vocant, refertur ad principium substantiæ accidentale; tum eodem loco, sal volatile quod ad principium substantiæ, denique spiritum & oleum eidem principio substantiæ asscribendum accipies; effractâ retortâ ex residuo salem elicies, qui essentiali principio substantiæ, residuam autem terram mortuam accidentali substantiæ principio competit, hæc ut accuratiùs assequaris

sequentem apposui tabulam, ex quâ harum rerum per tria regna elucidationem non parvam capies.

Spiritus Oleum Sal volatile Sal fixum	}	sunt principia essentialia substantiæ.

Phlegma Terra in capite mortuo	}	sunt principia accidentalia substantiæ.

Systema hoc pro regno animali inservit cujus nullum corpus invenies, unde hæc non præparare possis. Sequitur pro regno vegetabili, quod idem cum priori est, nisi quod non omnia vegetabilia sal suum volatile in formâ coagulata dent, pro regno minerali sequens erit systema.

Sulphur Sal	}	Principia essentialia substantiæ;

in aliquibus fixa tantum,
in aliis etiam volatilia.

Ace-

Acetum minerale in mineratum destillatione accipitur. Terra mineralis, glarea vulgo der Flußstein / quam omnia metalla habent, unde	Principia accidentalia substantiæ.

dum vitrificantur, eam vitri instar relinquunt, prout in titulo quinto uberiùs demonstrabitur. Hæc ergò sunt quæ ex omnibus corporibus elici & quæ ad duplicia principia essentialia nempe & accidentalia eo jure quo supra dictum est, reduci, essentialia autem in duo, oleum nempe & aquam horumque species superiùs recensitas, dividi possunt; Quatuor ergò sunt columnæ quibus tanquam fundamentis, substantia corporum, duabus autem nempe principiis essentialibus tanquam pedestallo & basi innititur; si quis objiciet, se dubitare, utrum recensitæ species, vel eorum similes ex corporibus omnibus elici possint, is unum vel alterum corpus, quod his principiis duobus essentialibus, reli-

quis-

quiſque duobus accidentalibus ſubſtantiæ carere putat ob oculos noſtros ponat, & reſolutionem ſpagyricam ei dare non gravabimur, licet in titulo ſexto & ſeptimo lectori ubique obviam ibit; Porrò ſi quis objiciet plures ſpecies ex corporibus, quàm hîc recenſentur, elici poſſe, reſpondemus diſtinguendum eſſe inter ſimplicitatem & mixtionem principiorum; ſi ſimplicitatem ſpectes, ſanè nihil invenies quod non vel ad oleoſitatem, vel ad aquoſitatem referre poſſis, ſin verò principiorum mixturam attendas, fatemur plurimas ſpecies ex principiis componi poſſe, ut cineres, capita mortua, butyra, croci, flores, vitriola, Mercurii, &c. quæ omnia non ſimplicia ſed mixta ſunt, atque artifici demonſtrabunt, ſe ulterius reſolvi ac dividi poſſe, donec in prædicta ultima ſubſtantiæ principia redacta ſint, ultra quæ ulteriorem ſeparationem, atque ex eâ alias ſpecies aut principia inveniet nemo.

§ 4. *Quæ & quid sint principia substantiæ.*

Ex prædictis satis quidem liquet, quæ & quid sint principia substantiæ, verùm restat ut explicemus quo nomine principia hæc insigniri soleant. Dictum est principia substantiæ duplicia, essentialia nempe & accidentalia esse, de essentialibus in sequenti paragrapho, de accidentalibus autem hoc loco mentio fiet.

Accidentalia ut dixi substantiæ principia duo sunt, Terra nempe, & Aqua.

Terra pro fæce, basi, fundamento, matrice, Aqua autem pro nutrimento, & phlegmate sumitur. Hæc duo omnibus compositis se immiscent, atque rursus arte inde separantur, hinc omnia corpora terrestreitates & superfluitates habent; à quibus si separentur, sola remanent principia essentialia substantiæ quæ Chimici essentias appellant; Sciendum autem est in actu ad generationem, principia accidentalia requiri necessariò, ut nempe semini matricem & nutri-

mentum præbeant, atque medium unionis sint, quo Principia essentialia uberiùs copulentur & incorporentur accidentalibus à quibus incrementum ac corporeitatem accipiunt majorem, ea ferè ratione, quâ prima materia Aristotelicorum.

§. 5. *Quid sit sulphur, & sal in specie.*

Hactenus actum est de principiis substantiæ in genere, modò in specie ea considerabimus; de duobus autem principiis essentialibus substantiæ heic agemus, cum de accidentalibus in præcedenti paragrapho actum sit.

Primum autem essentiale substantiæ principium est sulphur, quo comprehenduntur omnes oleositates & pinguedines, omnesque species in tertio paragrapho hujus tituli oleo adjunctæ; quare autem hæ species à sulphure apud Chimicos denominationem sumant, facilè concipi potest, propter pinguedinem & oleositatem, ex qua sulphur constat

stat id factum esse, unde à sulphure tanquam potiori denominationem sumpserunt. Velim ergò ut illi qui sulphura corporibus inesse negant, Chimicorum scripta priùs perlegant, atque quid per sulphur intelligant addiscant, antequam quid statuant, cujus contrarium experientia monstrat. Sulphur quoque Chimici variis aliis nominibus denominant, non rarò enim Regem, Marem, Leonem, Bufonem, Ignem naturæ, Axungiam Solis, Solem corporum, lutum sapientiæ, sigillum Hermetis, fimum & terram Philosophorum, oleum incombustibile, Mercurium rubeum, plurimisque aliis vocant nominibus, quibus fixitas aut agglutinatio aliqua denotari potest; Sulphuri enim formam, calidum innatum, sperma, animam, odorem, colorem, saporem, fixitatem vel volatilitatem, totamque compagiei causam asscribunt, neque absque ratione, prout in sequentibus titulis experientia demonstrabitur, hoch îc notandum erit, quotiescunque in sequentibus sulphuris mentio fiet, totiescunque

 etiam

etiam eas subintelligendas esse species, quas in præcedentibus sub sulphure recensuimus.

Alterum essentiale substantiæ principium Sal est, quo comprehenduntur omnes istæ species in tertio paragrapho hujus tituli sub aqua recensitæ; Sciendum autem est per vocabulum Sal, nos non intelligere Salem communem aut Salem corporum, salsum acidum aut acerbum, linguamque urentem, ille enim sapor ex admisto suphure venit, à quo abstrahendum est tanquam à forma, cum hîc Sal ut materiam consideremus; communia enim salia, quoque ex materiâ & formâ constant, quare prout sunt talia non pro principiis, sed mistis sunt habenda. Materiam autem Philosophi Salem vocarunt, quod à formâ separatâ, non rarò in sua accidentali formâ glaciei aut salis instar congelata appareat, vel quod Sal in aquam cito sit resolubile, aut quod aquâ coagulata censeatur.

Materiæ huic tribuunt aptitudinem ad recipiendam formam sulphuris, unde

de materiam, humidum radicale, menstruum, corpus potentiale, rem omnium formarum capacem, eam vocant, insuper ei varia tribuunt hieroglyphica nomina, Reginam enim, fœminam, Aquilam, ſerpentem, Aquam cœleſtem, ſputum Lunæ, Clavem, Mercurium Philoſophorum, Aquam vitæ & mortis, ceram cui ſigillum Hermetis imprimitur, Aquam glacialem, pluviam Philoſophicam, fontinam, balneum corporum, acetum acerrimum, ſaponem, vocant, quæ nomina cum pluribus aliis in titulo ſeptimo, §. 1. ſub terminorum reſolutione, explicabuntur. Intellexit ex prædictis procul dubio Lector, quid jam per ſulphur, quid per ſal intelligamus; unde, ſi horum terminorum in ſequentibus mentio fiat, non confundetur, præcognitis epithetis & ſynonymis. Ut autem uberiorem rationem prædictorum Lector habeat, ſequentem annectam diſcurſum: Maxima Philoſophorum pars ſtatuit, omnia ex aquâ eſſe producta, eam autem principio fuiſſe confuſam, cum chaos, atque

ut ſic loquar Alcohol quoddam fuerit, ſeu ut veriùs loquar Alka eſt, materia nempe Saponata, qualiter ex olei & ſalis commixtione oritur. Hæc aqua Chaos omnium rerum vocata fuit, cum potentialiter omnes formas in ſe continuerit, poſtmodum in duas à Deo diviſa fuit partes, nempe in aquam groſſam & tenuem, groſſa fuit oleoſa viſcida, & ſulphurata, tenuis autem ſalſa & mercurialis extitit; groſſam in tres partes generales dividit, ſubtiliorum animalibus, mediocrem vegetabilibus, craſſam autem & fixam metallis ſubſtituit, quæ diviſio, de aqua tenui quoque intelligenda eſt, ea enim etiam triplex exiſtit; triplicem aquam groſſam in quolibet regno ſpecialiter in tot dividit gradus quot ejus regnum continet corpora, horum graduum arte & natura alteratio & commutatio datur, verùm aquæ groſſæ & tenuis unius regni in aliud, nulla datur tranſmutatio, cum ſeparationem & diviſionem hanc Deus confundi non velit, ne artifici in ejus potentiam multum nimis liceat; habent ergo

ſul-

ſulphura regni animalis unam aquam tenuem quam menſtruum vocant, vegetabilia quoque ſulphura, unam habent materiam, aquam pluviam. Metallica ſulphura unam quoque habent materiam aquam nempe Mercurialem, & ſic omnia corpora ex duplicato Mercuriali aquâ conſtant, Mercurialem vocamus, à parte formæ quod ſit viſcida, agglutinans, à parte verò materiæ quod, Mercurii inſtar ignis impatiens, rudis omniumque formarum capax ſit, ne verò hæc dicta nugas eſſe putes, ſcias nobiliſſimam artem ſpagyricam ipſa praxi tibi in omnibus corporibus & regnis juxta eorum conſtitutionem hanc duplicatam aquam exhibituram, ut in ſequentibus, præſertim titulo ſexto & ſeptimo pluribus docebitur, concludimus interea, ſulphur & ſal prima eſſe ſubſtantiæ eſſentialia principia.

Corollaria de Sulphure & Sale.

1. Quæritur an oleum poſſit reperiri abſque ulla aqua? dico quod non, cum

etiam quantitatis principia vocari possunt, cum certâ quantitate ex corporibus separari possint) principia verò qualitatis, non substantiâ sed qualitate quâ substantia prædita est, corporibus inesse, unde principia quatuor sunt, si principia primæ qualitatis; tria, si secundæ; duo si substantiæ principia; unum si hæc unita consideres, sunt; nullum alteri implicans, modò certâ ratione Philosophorum scripta intelligamus.

§. 2. *Quomodo probetur, esse qualitatis Principia, seu Principia essentialia substantiæ, nempe sulphur & sal, triplici qualitate, Mercuriali, sulphureâ & salsâ, in corporibus reperiri?*

Dixi ante hâc corporibus essentialiter unum sulphur, unum sal inesse, quodlibet autem horum triplicis prædictæ qualitatis esse sequentibus probabo, verùm demonstratione practica opus est, quâ regnum animale primùm aggrediemur; in destillatione alicujus cor-

poris animalis, factâ elixatione, atque omnium principiorum separatione, caput mortuum suo sale liberatum & phlegma ante omnia reponendum, tanquam principium accidentale; postmodum quod reliquum erit, spiritus, olei, salis volatilis & fixi nomine insigniri solet. Spiritum sulphur esse superiùs demonstratum est, hunc ergo cum sale volatili in classem Mercurialem ponito, spiritus enim sulphur, Sal volatile, Sal Mercuriale est, ob subtilitatem & volatilitatem, prout antehâc in definitione principii Mercurialis dictum est.

Oleum spiritui innatans non absque aqua pro sui conservatione est, quam experieris si id rectifices, hoc ergo oleum cum aqua in principium qualitatis medium pone, ultimò salem fixum elixatum ex capite mortuo habebis, qui sal gustu indicabit magnum sulphuris calorem, & sulphuream substantiam in se continere, quare sulphur fixum separabis à sale fixo, atque ita tertium qualitatis principium, sal nempe & sulphur

ſulphur fixum habebis, totius negotii compendium juxta tria regna in ſequenti ſpectabis ſchemate, ubi tria reperies ſulphura unius tamen ſubſtantiæ, licet triplices ſint qualiates, unde apertè differentia inter qualitatis & ſubſtantiæ principia colligi poteſt, quod & de ſale intelligi debet.

A	1. Spiritus ſanguinis. 2. Spiritus Acetoſellæ. 3. Flores Sulphurei.	Sulph. Mercur.	Mercur.
D	1. Sal ſanguinis volatile. 2. Sal abſinthii volatile. 3. Sal volatile mineral.	Sal Mercur.	Mercur.
B	1. Oleum ſanguinis. 2. Oleum vini. 3. Sulphur metallicum.	Sulphur medium.	Sulphur.
E	1. Aqua mixta cum oleo ſanguis. 2. Cryſtalli ſalis acetoſellæ. 3. Sal nitroſum metallorum.	Sal medium.	Sulphur.
C	1. Sulphur in ſale fixo animalium. 2. Sulphur in ſale fixo vegetabiliũ. 3. Sulphur fixum metallorum.	Sulphur fixum.	Sal.
F	1. Sal fixum animalium. 2. Sal fixum vegetabilium. 3. Sal fixum mineralium.	Sal fixum.	Sal.

Ex

Ex hoc Syſtemate ſequens promanat Tabula.

Volatile	- Sulphur & Sal -	Mercuriale
Medium	- Sulphur & Sal -	Sulphureum
Fixum	- Sulphur & Sal -	Salſum.

Principia ſubſtantiæ --- Qualitatis
Duo tria

Licet enim recenſeantur tria ſalia & ſulphura, in ſubſtantia tamen non niſi Duo ſunt.

Ex prædicto ſchemate Lector Chimicus, præſertim Practicus facilè colliget, quò Philoſophi, hâc diviſione colliment, ne verò quis imperitus putet, ſpecies in ſchemate recenſitas, obſcuras aut dubias nec pro generali demonſtratione ſufficientes eſſe, ſingulas paucis examinabo, inprimis ſal & ſulphur Mercuriale litera A. & D. in tribus regnis, numeris. 1. 2. 3. inſignitum conſiderabimus: per ſpiritum ſanguinis intelligo optimè rectificatum ſpiritum, ita ut totus

Respondeo sulphur agit in salem agglutinando, astringendo & formando, sal verò agit in sulphur, dissolvendo, reducendo, & putrefaciendo, sal autem cum sulphure in primo gradu constituit aquam viscosam, vitriolatam, quæ prima materia Naturæ & artis est, oleum enim mediante sale potest uniri aquæ.

TITULUS TERTIUS,

De Principiis Qualitatis, nempe Mercurio, Sulphure & Sale.

Proœmium.

MAgna Chimicis Controversia est cum Aristotelicis & Galenistis, à quibus incertorum principiorum & per consequentiam falsæ artis arguuntur, eò quod plerisque videantur sibi circa definitionem & numerum principiorum contradicere. Aliqui enim sulphur & sal, alii Mercurium sulphur & sal, alii spiritum, animam & corpus, alii phlegma, oleum, sal & caput mortuum,

pro principiis ſtatuere videntur, ita enim ait Baſilius ſunt tria, duo, unum quæ niſi attendas in vanum laborabis, vulgò.

Seynd zwey und drey/und doch nur eins
Verſtehſtu es nicht/ ſo trifſtu keins.

Verùm quâ ratione ſulphur, ſal, phlegma, ſpiritus, oleum, & caput mortuum ſint concilianda, præcedens docet titulus, heic reſtat, ut doceamus quâ ratione tria principia qualitatis à ſubſtantiæ principiis differant, tum quomodo probentur, atque inter ſe conveniant.

§. 1 *De differentia Principiorum Qualitatis, cum principiis ſubſtantiæ.*

Diximus antehâc quid ſit ſubſtantia, & quæ ejus principia ſint, ſulphur nempe & ſal, ex quibus materialiter omnia corpora conſtant, non autem implicat principia hæc certas habere qualitates, eaſque eſſe vel primas vel ſecundas, primæ ſunt, dum ſulphur cum ſale certis gradibus miſcetur, quotquot enim gradibus forma materiam informat, tot ea perficitur, ſiccior atque calidior

dior redditur, quot vero punctis materia prædominatur, tot etiam corpus humidius & frigidius existit, unde gradus quatuor, atque ex his varia exoriuntur temperamenta, quæ suas habent mansiones, prima etiam sexus differentia exinde ortum & caussam sumit, quo enim forma validior, hoc etiam perfectior est, materiamque perfectius efformat, juxta cujus informationem aut mas aut fœmina nascitur.

Hæc quoque est ratio cur Galenici corpora ex quatuor temperamentis & humoribus constare affirment, enimverò si multum terræ, vel aquæ, tanquam principiorum accidentalium mixtum ingrediatur, corpus aut fiet melancholicum, frigidum, siccum aut pituitosum humidum, sin verò multùm sulphuris vel salis tanquam principiorum essentialium substantiam ingrediatur, corpus biliosum, calidum, aut sanguineum, succulentum evadet, prout si singula paritatem observent, corpus producetur temperatum.

Secundæ principiorum qualitates tres

 sunt,

totus quantus igneus ac sulphureus sit, hunc autem dari in omnibus corporibus animalibus, factâ destillatione & rectificatione, nemo peritus Chimicus inficias ibit, accedit in regno vegetabili spiritus vini, qui purum putum sulphur est, prout concepta flamma id ad oculum ponit, huc in circulo vegetabili referri possunt, omnes spiritus vegetabiles ad summum rectificati, qui ardentes vocantur ob suam sulphureitatem, ut verò Lector sciat unde talium spirituum vehementia & fragrantia, celare eum nolo, spiritus hos, nil nisi oleum medium rarefactum esse, in quod quoque reduci possunt, sicut in sequenti paragrapho de principiorum qualitatis convenientia demonstrabitur; Sulphur metallorum quod attinet, id omnibus metallis inesse vel ex hoc liquet, quod sulphureum vaporem omnia in igne spirent, sicut & in mineris, præsertim si sublimatione & elixatione tractentur, optimè verò sulphur volatile acquiritur ex mineris, nondum igne tractatis, hinc exinde flores sublimati, leviter in cinna-

brium

brium abeunt, unde verò cinnabrium constet, vel primo Chimiæ abecedario notum est, quare eorum ignorantiam & temeritatem rideo, qui metallis sulphura negant inesse, cum optimis Philosophorum dictis, rationi & experientiæ contrarietur, optandum esset, ut quilibet suam coleret spartam, neque ea quæ ignorat, negaret aut contemneret, novi qui ante annum unum vel alterum ne Chri quidem in Chimicis rebus noverunt, modò temerariè omnia negant, quæ in buccam veniunt, prout nasutus autor non Entium item verè Scepticus ille Scriptor ac compilator antiquarum & diu refutatarum objectionum in Chimicos quos Scepticus Scepticos vocat, exempla sunt, taceo alios, qui utcunque literati nimis maturè manum cum falce alienæ messi immittunt, cum in propriâ quod demetant, sufficienter haberent. Redeamus ad sal volatile, quod nemo peritus spagyricus animalibus inesse, negabit, est verò aqua subtilis congelata, unde etiam levissimè fluit ad ignem, ac humiditate resolvitur. Dices cur

in

in regno vegetabili tam raro ſal volatile congelatum reperiatur, ſed in forma aquæ (nonnullis impropriè, phlegmatis, cum grave reſiduum phlegma ab aqua volatili ſeu ſale volatili reſoluto differat,) compareat. Dico ſal volatile materiam aſſociabilem & adæquatam eſſe ſulphuri volatili, à quo non niſi multa deſtillatione, nec tamen penitùs ſeparari poteſt, quare ob vicinitatem, non paucas ſubit alterationes à ſulphure, ab eo enim ſi in deſtillatione comburatur, empyreuma accipit, cum itaque ſulphura Mercurialia in regno vegetabili multò ſint calidiora (ſunt enim omnia ardentia, unde ex omni vegetabili Spiritus ardens præparari poteſt;) Salia autem volatilia ſecum conjuncta habeant, mirum non eſt, quin intrinſeco ſulphurum calore ea liquefiant ac reſolvantur, quod & praxis in regno animali confirmat, in quo, ſi ſal quoddam volatile, congelatum aliquoties deſtilletur, ita reſolvitur & attenuatur, ut nunquam poſtea in forma coagu-

coagulata haberi poſſit, ratio eſt, quod per ignem externum, internus & naturalis ignis ſulphuris latentis in centro ſalis volatilis, (nullum enim abſque altero reperitur quin non characterem alterius retineat) adjuvetur, excitetur & augeatur, unde ſal volatile caleſit, reſolvitur, neque unquam congelatur, ob calorem intrinſecum, niſi potentius frigus extrinſecus accedat, ut hyeme cum omnia congelaſcunt, tum enim in ſpiritu vini, rei hujus experientiam videmus, enimverò is ſpiritus, licet non adeò rectificatus ſit, ad mixtam tamen aquam à frigore & congelatione præſervat, cum aqua alia ſine eo ſtatim congelaſceret, & hæc eſt differentia, cur in regno animali ſal volatile coagulatum, in vegetabili verò reſolutum detur, quod, quamvis aliqui phlegma eſſe objicient, non moror, cum ea ſit differentia inter ſal volatile à ſuo ſulphure Mercuriali ſeparatum, puta in quantum poſſibile & naturæ conducibile, quæ inter aquam communem & deſtillatam eſt; hæc ratio

quo-

quoque in regno minerali locum habet, ubi ſal volatile liquidum eſt, cum calido ſulphuri conjungitur, ſin minùs, accidit contrarium. Spiritum ſalis, nitri, vitrioli &c. ſulphur volatile eſſe, nemo negabit, cui lingua in ore eſt, quæ ignem hujus ſulphuris experiri queat, taceo quod peritâ manu levi negotio inde ſeparari in quantùm poſſibile, queat, reliquum quod ſpiritui conjunctum eſt, phlegma vulgares vocant, verùm falſo, cum ſeparato ſulphure, coaguletur, atque verum fit ſal volatile, quæ coagulatio accidit ob calidi ſulphurei ſpiritus abſentiam, ut præcedentibus demonſtratum eſt, non ſemel taliter brevi compendio ex ſpiritu vitrioli ſal volatile, ex ſpiritu ſalis communis, inſipidum feci ſal volatile, cum corroſio & vis ſpirituum, ſulphuri Mercuriali inſit, quo ſeparato ex quolibet corroſivo leviſſimi ſaporis ſal fieri poteſt, prout in ſequenti titulo latiùs docebitur. Metallis autem quoque ſal volatile ineſſe probari poteſt, quod in tale reſolvantur, nempe in flores reſolubiles, volatiles, non corrīſivos,

quâ ratione autem tale ſal volatile ab eis eliciatur ex prædictis liquet, nempe ſulphuris Mercurialis, tanquam formæ figentis ſeparatione accedit Baſilii Valentini autoritas, aliorumque mineralogiſtarum, tùm metallicolarum experientia, quæ in mineris probat, ſalem volatilem ad metallorum compoſitionem neceſſarium eſſe, poſſet autem id modus accipiendi paucis hîc doceri, niſi in alium locum hæc praxis reſervata, atque majoris eſſet momenti, ob alium finem, quam ut temerè publici juris fieret; hæc de principio Mercurii, quo aliqui imperitè defendendo, ex omnibus corporibus currentem Mercurium elicere ſatagunt ac promittunt, ſed nugantur, cum ipſum ſulphur minerale, ac Mercurius currens mineralis non pro ſimplici & puro principio ſubſtantiæ haberi queat, magna enim differentia inter Mercurium vulgi & materiam metallorum eſt, cum hæc ſit principium ſimplex, is verò ex ſulphure & ſale, reliquorum corporum inſtar, mixtim conſtet,

ſtet, prout ejus anatomia docet. Sequitur ſuſphur cum ſale literâ B. E. notatum, cujus exempla poſita ſunt, in tribus claſſibus. 1. 2. 3. animali, vegetabili, & minerali; per oleum ſanguinis intelligo, oleum aquæ innatans, ad quod omnes pinguedines aquæ innatantes referri poſſunt, nullum autem corpus animale invenies quod ejuſmodi oleum non det, quamvis fœteat, ob aduſtibilitatem; in vegetabilibus non item; cum fortioris ſint compoſitionis, unde olea non tàm citò aduruntur, aut rancent, mirandum profectò quod nullum vegetabile reperiatur, quod non in deſtillatione oleum tale medium det, medium autem vocatur cum neque volatile, neque fixum ſit; fixum non eſt, alioquin aquæ non ſupernataret, volatile quoque non exiſtit, alioquin ſpirituum inſtar alembicum tranſcenderet, differt ergò ab oleo volatili & fixo. Qualiter ex lapidibus oleum tale præparetur, docebit ſeptimus titulus, ſcias enim omnia corpora, quæ in calcem redigi poſſunt,

ſunt, oleum pingue & ardens dare, ſi calx iſta debitè ſeparetur, cùm vulgari etiam calci ſulphur inſit quod lardi inſtar in tigillo conflagrat, ab aliquibus non ſine bono ſucceſſu in mammarum cancro adhibitum. An metalla verò ſulphur medium habeant inquiſitione dignum eſt, ex præcedentibus patet ea ſulphur volatile habere, quod nullum ſit; unde id, vel in floribus, vel in præparatione cinnabrii, vel ſublimatione cum ſale armeniaco aut lixiviis, non elici queat. Metallum ergo tali ſulphure privatum ulterius tractetur, præſertim extractione ſympathicâ, puta per aliquod menſtruum pingue, ut eſt ſpiritus therebinthinæ &c. & videbis illud diverſo colore juxta diverſitatem metallorum tingi, quæ ſanè tinctura à ſulphure venit, cum inſpiſſata nihil ſalſedinis nobis relinquat, ſed ſiccum ſulphur exiſtat; ut enim olea media in regno animali ſubtilia ac valde penetrantia, hinc liquida ſunt, ita in vegetabilibus paululum ſpiſſiora, in metallis verò tanquam corporibus terreſtribus

planè

planè ſicca ſunt, nec aquæ, ob gravitatem & compagem ſuam innatant, ſed ad fundum ſubſidunt, prout in ſulphure antimonii, vitrioli, reliquiſque mineralibus, etiam vulgatis metallis, videre eſt, quæ triplex diverſitas in reliquis qualitatis principiis juxta tria regna quoque locum habet, ubi ſpecies animales ſubtiliores vegetabilibus, hæ verò metallis penetrantiores ſunt.

Reſtat ut de ſale medio agamus; Sæpiùs dictum eſt, per ſalem nos neque communem acris ſaporis, neque materiam ſemper coagulatam in telligere, quod & hoc loco præſumendum eſt, præſertim in regno animali, inquo ſalem medium coagulatum nunquam videbis, ob olei admixti calorem, ſubtilitatem & penetrantiam, ut latiùs in ſale volatili explicatur, aquæ tamen formâ ipſi oleo tenaciſſimè adhæret, prout in rectificatione ejus, praxis demonſtrabit; in regno vegetabili verò in quibusdam, puta pauciori & minùs calido oleo præditis, cryſtallorum inſtar ſola expreſſione herbæ, colatione & ad juſtam conſiſten-

tiam evaporatione hunc ſalem invenies, ut in acetoſella &c. videre contingit, ſalem hunc meritò tartareum & nitroſum vocamus, cum vegetabilia juxta ejus quantitatem in acetum abeant, neque ullum ſit acetum quod hoc ſale non abundet, unde, ut dixi, non raro hoc ſal aceti formâ ex corporibus in ipsâ etiam deſtillatione præparatur; hunc autem ſalem medium in metallis dari, nemò equidem capiet, niſi qui ſulphuris aut Mercurii uſum intelligat, quibus tanquam inſtrumentis, non modo ſalia & ſulphura media in metallis elici poſſunt, ſed & vitriola inde fieri, ex quibus leviſſimo negotio vera poſſunt præparari ſalia acida, nitroſa, corpori humano in inflammationibus multùm proficua, prout acetum antimonii reliquarumque minerarum, quod ſubacidum & ſolubile ſal etiam in forma cryſtallorum nobis ob oculos præſtantiſſimum exemplum ponit.

Converto me ad ultimum qualitatis principium, ſulphur nempe & ſal fixum in ſchemate lit. C. & F, ſignatum in tri-

plici

plici regno 1. 2. 3. Salem fixum dari nemo Chimicus negabit, qui caput mortuum alicujus corporis elixabit; per salem fixum autem non intelligimus talem fixitatem, quæ suis corporibus sit inconveniens, ut enim antehâc dictum, esse certos respectus regnorum in crassitie & grossitate, ita certi etiam gradus in prædictis regnis sunt, neque enim animale sal fixum in sua fixitate, vegetabile, idque metallicum æquat, quare heic id fixum nominamus quod in suo regno & circulo præ reliquis fixum est. Esse autem hoc sal quod in corporum cineribus reperitur, reliquis fixius, vel hoc unicum probat, quod non nisi magnâ vi, & quidem ægrè alembicum transcendat, cum reliqua salia, puta volatile & medium, levissimo negotio id præstent; fixum enim in Chimicis id vocamus, quod ignem non aufugit, quoque diutius eum sustinet, hoc fixius esse censetur, prout in septimo titulo sub terminis latiùs explicabitur. In metallis autem talem fixum salem dari, vitra, & calces eorum ac vitriola luculen-

tiſſime remonſtrant. Sulphur fixum quod attinet nemo qui naturam ſulphurum ex guſtu ac ſapore igneo in ſalibus cognoſcet, iis præſertim fixis ineſſe negabit; Igneus enim ille acor ſalium non ex naturâ ſalis, ſed admixto ſulphure promanat, unde ſulphura talia quoque fixa nominanda ſunt, cum ſalibus fixis tenaciſſimè adhæreant, eandemque in igne fixitatem ſuſtineant imò in igne eâ augeantur, in metallis verò ſulphura fixa eſſe, vel ſola metallorum vitra aut philiſteæ, ad oculum ponunt, præſertim ſi id fixum ſulphur cum ſale inde extrahatur; in reliquis verò corporibus, cujuslibet corporis calx ignea ſuâ qualitate ſatis indicat quale in ſe ſulphur contineat, nec eſt quod quidam nugentur, qualitates has igne vel aqua corporibus imprimi, de ſulphuribus enim & ſalibus hic mentio ſolum fit, quæ ſi præparatione tantùm fierent, iis mediis deberent procreari, quibus præparatio utitur, quæ ignis & aqua ſunt, igne enim corpora deſtillantur aut calcinantur, aqua verò elixantur, extrahuntur

& resolvuntur; impossibile autem esse, ut ex igne aqua generetur, ejus contrarietas docet; oleum verò ex igne corporibus communicari impossiblius est, oleum enim comburitur, ignis etiam oleo, non oleum igne fovetur, quod si in corporum calcinatione, ubi in igne tractantur, quis putet, corpora per ignem illam oleositatem & sulphureitatem accepisse, is nobis rationem dicat, cur præsupposita communicata hæc oleositas aut sulphureitas, in ipso igne antequam communicetur, non consumatur, cum ignis alia etiam olea perdat, corrumpat & consumat, imò scire gestimus, qua ratione ignis oleositatem absque corruptione gestare possit, non quidem inficias imus, sulphur atque oleum naturâ corporibus insitum, ab igne extrinseco, communi elementari foveri, & excitari, non per juxta positionem, sed alterationem, coctionem, majoremque attemperationem.

Aquam quod attinet, non pauci sunt, qui statuunt, dum corpora per aquam tractantur, exinde aliquam pinguedi-

nem ac salsedinem acquirere, cum constet quamlibet aquam nonnihil olei & salis in se gestare, verùm totum aquæ plaustrum vix paucas uncias olei, nec multò plus salis dabit, cum lixivii cinerum plaustrum, aliquos salis dabit centenarios, quare hæc objectio satis calva est, tùm etiam non obstat, quod coagulationem salium aliqui nasutuli ringendo mirentur, cum ambienti frigori potius, quam aquæ ascribenda sit; frigus enim rarefactum aërem condensat, quare corpus, ne detur locus vacui, necessariò arctiùs se comprimit ac inde congelatur, quod de veris salibus intelligendum est, de illis nempe, quæ suo sunt privata sulphure, communia salia ex natura sui sulphuris coagulata sunt, tantùm de hoc paragrapho.

§. 3. *Prædicta tria Qualitatum Principia, quas habeant proprietates, & quomodo inter se conveniant & alterentur?*

Explicatâ trium prædictorum principiorum naturâ, proprietates considerabimus, quas Chimici eis assignant; Li-

quet

quet ex præcedentibus, Chimicos omnia corpora ex ſulphure & ſale conſtare, tanquam ex ſubſtantia, aſſerere, hæc autem ſubſtantiæ principia, triplici qualitate diſtincta eſſe, præcedens paragraphus docuit, modo reſtat ut explicemus quæ proprietas, & quis effectus cuilibet parti aſſignetur, & qua id ratione fiat, tum quomodo prædicta tria principia inter ſe conveniant, alterentur, ac arte tractentur?

Mercurii principio, nempe ſulphuri & ſali Mercuriali, ſubtiliorem colorem, odorem & ſaporem aſcribunt, Mercurium ſpiritum, atque rerum vitam vocant. Subtiliorem colorem Mercuriali principio tribui non immeritò puto, cùm apertè in vegetabilibus eo tranſpirante, optimum colorem evaneſcere præſertim in floribus conſpiciamus. Sanè color in ſulphure Mercuriali conſiſtit, cum eo ceſſante, aut calore alterato ac educto, prædictus color ſtatim ceſſet, non niſi crudiorem poſt ſe relinquens, cùm enim ſulphur Mercuriale ignis impatiens maximè etiam leviſſimo calo-

re alterabile ſit, neceſſe eſt ut color ejus quam maximè etiam alterabilis atque juxta alterationem ſui ſulphuris mutabilis ſit, quæ omnia ſubtiliori rerum colori optimè quadrant; accedit & hoc, quod nullus color reperiatur, cujus ſubjectum non pingue oleoſum, ac aduſtibile ſit. notandum per ſulphur in omnibus attributis ſemper formam, per ſal autem materiam intelligi, unde hoc loco ſubtilioris coloris, materia ſal volatile, forma verò ſulphur volatile eſt. Subtiliorem colorem in animalibus etiam in metallis, (quæ ſingula, ut ſuperiùs demonſtratum eſt, ſulphura continent Mercurialia) dari, experientia monſtrat, præſertim in auro, vitriolo & antimonio, auri enim Mercuriale ſulphur, cum ſubtiliori colore ejusdem, qui flavus eſt, levi negotio extrahi, quod tamen ſulphur cum colore, ex antimonio aut vitriolo rurſus acquirere poteſt, notandum etiam eſt, corporis deſtructionem ob abſtractum ſulphur Mercuriale non ſequi, licet proprietatibus & attributis ſulphuris Mercurialis careat.

Subti-

Subtiliorem odorem Mercuriali principio tribui dictum est antehâc, neque absque ratione, cum corpus privatum sulphure Mercuriali, omni prorsus, odore sit destitutum, id compertum habemus in floribus, in quibus si sulphur Mercuriale destruatur, cum subtiliori colore etiam odor cessat, nam cum sulphur Mercuriale, sulphur rarefactum sit, penetrantioris cæteris naturæ est, quare facile spirat, odoremque qui sulphuri aut oleo tribuitur, secum rapit, sanè omnes odores pro subjecto pinguedinem habent, qua calido tempore transpirante, intensius etiam olent; tertiò cur saporem subtiliorem huic principio tribuant, ex ipsius natura patet; nam cum omnis sapor secundùm gradus igneitatis suæ specificetur, facilè colligi potest subtiliorem saporem sulphuri Mercuriali tanquam igni penetranti inesse, quod in vino præ cæteris compertum habemus, cujus penetrantia in linguam, in sale & sulphure Mercuriali consistit, istis enim separatis, quod reliquum est, non vini sed

vappæ ſaporem præ ſe fert. Hoc loco ſciendum eſt, quid corroſio ſit & cui principio tribuatur; dico corroſionem eſſe ſulphur & ſal nimium rarefactum, volatile, Mercuriale, quod penetrantiâ ſua atque igneâ ſulphureitate, linguam ac corpora adurit & corrodit, hanc autem corroſionis cauſam ſulphur Mercuriale eſſe, ipſa aqua fortis monſtrat, cujus ſulphur Mercuriale, ſi præcipitetur, continuò amittit omnem igneitatem & corroſionem, præcipitatur autem per ſulphuris Mercurialis fixationem, fixatio verò peragitur, per ejuſdem condenſationem, condenſatio fit intrinſecâ refrigeratione, hæc ſalibus, unde lixivium præparatur, atque aquæ forti infunditur, abſolvitur; hoc enim lixivio ſulphur Mercuriale, in puncto figitur, atque aqua fortis amittit omnem corroſionem, unde liquidò conſtat, per corroſionem ſulphur rarefactum fieri, & hæc eſt ratio, cur ex quolibet ſpiritu aut ſulphure Mercuriali, frequenti deſtillatione nimiùm rarefacto, magnum poſſit fieri corroſivum,
pro

pro quo etiam ſpiritus vini tanquam ſulphur Mercuriale vini rarefactum eſt habendum, ex his liquet ſaporem conſtare ex igneitate, hanc verò in ſulphure & ſale volatili exiſtere.

Tandem quod Chimici huic principio ſpiritualitatem & vegetationem aut vitalitatem tribuant, non ineptè faciunt, hoc enim principio abſente, nullam vegetationem dextrè abſolvi, nullam quoque formam perfecte naturæ imprimi, experientia docet; eadem quoque teſtatur, vis formantis non parvam partem huic principio ineſſe, cum ſal volatile, non rarò in deſtillatione corporis unde producitur, ſubtilem materialem repræſentet ideam ac formam, prout inferiùs ſub ſale fixo latiùs docebimur. Pro concluſione ſciendum eſt Chimicos omnes ſpirituum materialium qualitates, puta odorem, colorem, & ſaporem, in ſupremo ſuæ ſubtilitatis gradu huic aſcribere ſulphuri & ſali volatili; cùm reverâ omnis ſpiritus deſtillatus inde conſtet, unde ejus & penetrantia & fragrãtia.

Ad principium ſulphuris me conver-

to, nempe ad secundum qualitatis principium, cui reliquum colorem, saporem obtusiorem, ita & odorem tribuunt, principium hoc animam & balsamum ac gluten corporum vocant.

Quod color oleo seu sulphuri medio optimè ascribatur, non dubitandum est, cùm eo separato genuinus & naturalis corporis color simul recedat, probant hoc hujus coloris cum sulphure extractiones, ubi extracto sulphuri color inhæret, corpus verò unde sulphur extractum est, tali colore privatur, item omnes colores medii à sulphure separari nequeunt, verùm ei tenacissimè adhærent, imò ipsius olei instar comburuntur.

Saporem obtusiorem sulphuri medio tribuunt, cum aliqualiter condensatum, nec tàm spirituale, rarefactum ac penetrans sit, prout sulphur Mercuriale est. Unde tantam etiam penetrantiam habere nequit, basin tamen ac differentiam sapori præstat, enim verò juxta commixtionem hujus sulphuris cum suo sale, varii oriuntur sapores, acidi,

acidi, amari, falsi, dulces, mixti, saporem enim ex sulphure venire ut antehâc ita in Metallurgiæ meæ tertia parte sufficientissimè demonstratum est, cùm juxta sulphuris hujus alterationem & colores, odores & sapores mutentur, sicut quotidianâ id experientiâ compertum habemus, ubi tractatione sulphuris diversos arte floribus colores, ejusdem verò alteratione, diversos sapores causamus, eosque alteramus ac immutamus.

De odore non est quod multa faciam verba, cùm clarum sit omne oleum olere, olet autem quod pars olei rarefacta & volatilis sit, unde levi compendio omne stillatitium oleum rarefieri, ac volatilisari potest, ut spiritus instar fragrantissimè oleat, vicissim quodlibet sulphur Mercuriale, digestione sic condensari potest, ut oleum fiat medium, atque aquæ innatet, odor ergò aquæ rosarum non nisi ejus parti olei rarefacti tribuendum est, quo condensato & separato, omnem amittit odorem; hæc quoque ratio est, cur rosæ in destilla-

tione, tàm parùm dent olei medii, nempe ſtillatitii, aquæ innatantis. Verùm de his in ſequentibus de horum principiorum alteratione.

Cur principium hoc qualitatis nempe ſulphur medium, animam & balſamum vitæ vocent Chimici, ſufficientem habent rationem, ſicut enim anima, corpus in compage ſua per debitum calidum & humidum fovet & conſervat, ita ſulphur hoc medium tanquam balſamus & mumia, glutine ſuo, totam corporum compagem & ſubſtantiam conſervat. Hoc enim ſulphure reſoluto & diſſipato, tota corporis materia & forma, concidit & corrumpitur: Veritatem hujus experientia monſtrat, hoc enim oleo medio à corporibus ſeparato, tota corporis corruit ſubſtantia & forma, hoc enim eſt ſulphur agglutinans & informans materiam, cujus baſis ſal & ſulphur fixum, cujus erudimentum, ſal & ſulphur Mercuriale eſt;

Ad ultimum qualitatum principium ad Salem me convertam, huic Philoſophi, ultimum coloris, odoris, & ſaporis

poris

poris gradum tribuunt, insuper corpus vocant.

Ratione coloris, etsi salia fixa plerumque diversum, album nempe colorem habere soleant, aut si sulphur eductum sit, rubeum, atque ita à colore corporis differant, tamen colori Mercuriali & sulphureo basin coloris præbent, non secus ac color albus, aut cineritius, pictoribus pro fundamento inserviunt, quibus tanquam principalibus varios colores superpingunt, tandem exornant coloribus superficialibus, quæ omnia in triplici trium principiorum sulphurum colore, æquè eveniunt, color enim sulphuris fixi pro basi, color sulphuris medii, pro ipsa pictura corporis, color denique sulphuris Mercurialis, pro superficiali ex ornatione inservit, quæ sanè magna & admiranda plastice ac pictura naturæ est.

Odorem quod attinet, sciendum est, eum in infimo gradu heic subsistere, cum enim odor, sulphur rarefactum, in hoc autem fixo qualitatum principio, sulphur substantiale condensatum sit,

facile

facile liquet non multum id olere posse; Sapore tamen compensat, quicquid odore negligit, sulphur enim cum hoc loco, cæteris duobus fixius sit, non quidem penetrantius sed reliquis sulphuribus intensius & obtusius ignet, linguamque astringit, prout in omnibus salibus fixis id experiri gustu licet.

Corpus denique hoc principium vocant, idque ideò quod animæ, nempe prædicti sulphuris medii habitaculum & vinculum sit. Tùm quod corpori ultimam imprimat formam, & consistentiam, unde juxta diversitatem hujus principii, diversi corporum habitus, longi, parvi, crassi, tenues, duri, molles, lævi, asperi, multifarii denique oriuntur, quare in puncto formæ principium hoc, non parùm cum sale volatili convenit, cujus est primum materiæ imprimere characterem; hujus verò principii est eum indurare, perficere & elaborare, ne verò quis putet nos hic absque autoritate aliorum, huic principio ultimam formam tribuere, addam quæ CL. Vir. D. D. Schröderus (in Phar-

ma-

macopœæ ſpagyricæ præfatione ſupra ejuſdem quintam partem, nempe Zoologiam) ſibi de hâc re Excellentiſſimum Virum, Joannem Danielem Horſtium, in Academiâ Marpurgenſi Medicinæ Profeſſorem publicum, Epiſtolâ quadam ſcripſiſſe, aſſerit. Tenorem autem Epiſtolæ Horſtianæ, quem prædicto loco citat, huc apponam.

Quod attinet ſuſcitabilem vim formatricem, certè ſæpeque D. Georgius Molterus Med. Wezlar. retulit, non ſemel ſe urticam vidiſſe in aquâ congelatâ.

Mihi eſt ſal Abſinthii, cujus ope, vera loquor, totum Abſinthium tibi ponam ob oculos, quibus & hoc ſubjicit autor, quod certa quadam operatione, ſal abſinthii volatile elevatum, alembici lateribus adhærendo plantam ſuam dilucidè repræſentet, hæc D. Schrôderus loco citato. Confirmat hæc Sennertus, ex Quercetano & Polono, ut & ex Libavio, atteſtatur itidem Vigenarius Gallus in tractatu Gallico de igne & ſale pag. 262. prædictus D. Schrôder loco ſupra

ſupra citato ſcribit, ſibi cum Pariſiis degeret, relatum eſſe à gravi Viro Medicinæ Doctore, nomine *Certain*, videlicet ſibi, in maceratione cineris caneronum, tàm perfectorum, quàm imperfectorum in liquore eo natantium, ſimili ratione in aquâ ſtillatitiâ ſpermatis ranarum, ſibi illarum imagines, quondam fuiſſe repræſentatas, præcitatus D. Horſtius aſſerit, quod & Robertus Flud de Fluctibus in ſuis ſcriptis, Illuſtriſſimus Philoſophus D. Dygbi Anglus in diſſertatione ſuâ de rerum vegetatione confirmat; Ego cùm Breſlæ degerem, atque in notitiam Expertiſſimi D. Schefleri venirem, relatum mihi eſt ab eo, quod ſalem fixum habeat, quem ſi in vitro calori exponit, monticulos varios, aliaſque figuras repræſentet; cùm aliquando CC. deſtillarem, in vaſe recipienti, ad latera ſal volatile ſe cumulavit, cornuumque cervi naturaliſſimam repræſentavit ideam, quod autem vis formans & volatili & fixo inſit ſali ac ſulphuri, & in metallurgiæ meæ tertiâ parte, & in aquâ forti clariſſimè

rissimè demonstratur, cum in præparatione sic dictæ arboris Philosophorum, Mercurium in arboream deducat formam, quæ vis formatrix magnâ ex parte sulphuri nitri & vitrioli ascribenda est. Hæc & experientiâ, prædictorumque autorum authoritate confirmata, Henricus Meibomius Medicus in præfatione ad corpus gloriosum Spizelii, non tàm gloriosè in dubium revocat, ac tandem negat, verùm cum nullus dubitem, quin affirmantium authoritas, hujus negantis ratione major sit, non video cur is multis rationibus ad veritatem compelli debeat, qui ab eâ, alienus atque asymbolus studiose esse desiderat, dicta interim de hoc paragrapho sufficiant.

§. 4. *Quâ ratione Qualitatis recensita principia tria inter se conveniant, & quomodo alterentur.*

Primò sciendum est an sulphura possint uniri cum sale, id est, olea cum aquâ. Respondeo affirmando, cum videa-

deamus ſaponem id præſtare, unit enim oleoſa aquoſis, prout omnia alcoliſata hæc faciunt, præſertim ſi olea in liquore alicujus ſalis fixi, aliquamdiu digerantur, ſeu ſi oleum ſtillatitium cum oleo per deliquium digeſtioni committatur: naturam enim ambo acquirunt mediam, ſaponatam ſcilicet, quæ ſe omnibus miſcet aquis, unde varia curioſa arte produci poſſunt. His ergò extra controverſiam poſitis, conſiderabimus an ipſa ſulphura inter ſe commutari poſſint? Abſtrahendum heic eſt, à regnorum diverſis ſulphuribus, neque enim ex ſulphuribus animalibus vegetabilia, aut ex his mineralia, prout Glauber fabulatur, fieri aut arte præparari poſſunt, intelligimus ergò hîc commutationem ſulphurum inter ſe, in ſuo regno, unde hic quæro an ſulphur Mercuriale poſſit fieri ſulphur medium, idque medium tandem, poſſit exiſtere fixum? Dico quod poſſit, & naturaliter & artificialiter hoc contingere, differentia enim volatilitatis, fixitatis & medietatis, in rarefactione, condenſatione, coctio-

coctione, & temperatura consistit, quæ ars omnia & igne & humiditate præstare, atque alterare potest, unde mirum non est, quod ex fixissimis quoque salibus & sulphuribus spiritus magnâ tamen ignis vehementiâ eliciantur, vicissim quod omnes spiritus subtiles, rursus figi possint. Digere spiritum vini, vel abstrahe eum super aliquo sale & videbis sulphur ejus Mercuriale tandem in naturam mediam nempe oleosam abire, quod & de reliquis spiritibus intelligendum est, verùm magna est prudentia & scientia, posse debito modo cum modestiâ & absque rerum destructione, earum principia alterare, cui usui corporum natura perscrutanda est, quis nempe corporum magnes, quod eorum vinculum, quæ perfectionis & destructionis causa sit, his enim benè consideratis, in rerum separatione mira conspicies, neque in earum metamorphosi causandâ, quicquam tibi difficile erit, sed de his in titulo sexto & septimo latiùs agemus, hoc loco pro conclusione sciendum est, cùm quodlibet prædictorum

trium ſulphurum alterabile ſit in aliud, ſuo tamen in regno, dubitandum non eſſe, ea in corporibus reperiri, eandem rationem cum ſalibus eſſe, egò quidem heic mordicùs non defendam, dari actualiter hæc tria principia in omnibus corporibus, hoc tamen firmiter concludo, quod principium ſulphuris ſubſtantiæ reperiatur in omnibus corporibus, quodque his tribus gradibus alterabile ſit, plura in Corollariis. Quâ ratione ſapores, odores, colores, reliquaque corporum accidentia, volatilitas puta & fixitas, gravitas item & levitas, forma denique corporum per hæc qualitatum tria principia, Mercurium nempe ſulphur & ſal alterari ac immutari, deſtrui & perfici poſſint, partim explicat metallurgiæ meæ pars tertia, non paucis autem titulus quartus, ſextus & ſeptimus exponunt.

§. 5. *Cui uſui cognitio Trium Principiorum qualitatis inſerviat?*

Reſp. Duplici, Phyſico & Medico.
Phy-

Phyſico trium horum principiorum notitia inſervit, ut corporum compagem intelligat, eamque debitè reſolvere ac coagulare, imò ſi lubet immutare ſciat, is enim finis nobiliſſimæ iſtius ſcientiæ ſpagyricæ eſt, unde etiam nomen à græco Σπείρω, *ſeparo*, ſortita eſt. Objicies facilè eſſe negotium corpora ſolvere, deſtruere & alterare, cum ea ipſa proprio motu id faciant, dico contrarium, imò difficillimum eſſe, cum corporis incremento & perfectione, id reſolvere, purgare, ac denuò dextrè conjungere, atque hunc totum laborem cum utilitate abſolvere, ſunt multi ciniflones, multi agyrtæ, ſophiſtæ, carbonarii, multi denique naturalium corporum perditores, carnifices non anatomici aut veri ſpagyrici, qui corpora juxta ſua principia disjungere, eaque rurſus juxta naturæ leges conjungere ſciunt, multi inquam tales reperiuntur, verùm quam ab hâc ſcientia, ejuſdemque principiorum cognitione alieni ſint, eorum exhibent opera, ex quibus eos cognoſcetis, ex iſtis nempe fructibus, quos corpora il-

lorum

lorum Machærione tractata, reportant, atque ob oculos ponunt, multos reperies doctos Physicos juxta Aristotelicos, qui infinitas rerum sciunt aut fingunt causas, quâ tamen ratione corpus debitè resolvere, putrescere, fermentare, coagulare, purgare, fixare, volatilisare, exaltare, perficere, denique juxta naturæ leges tractare debeant, prorsus ignorant, atque ad talia obmutescunt, cùm in Aristotelis Physicâ tale nec quicquam reperiatur, solum enim Aristotelem sapuisse ejusmodi Philosophastri putant; unde quæ ibi non reperiuntur, contemnunt, pudet enim illos scire id, quod eorum Magister nescivit, ego sanè censerem ut Aristotelis Physicæ adjungeretur doctrina de rerum separatione & conjunctione, neque flocci penderetur illa Physices pars, quæ omnium rerum artificialium, ac curiosarum operationum Physicarum basis ac fundamentum est.

Medicinæ quidem omnium maximè spagyrices fundamenta inserviunt, qui enim in corpore nostro reperiuntur mor-

morbi, ex ſanguinis reliquorumque humorum corruptione maximè oriuntur, verùm, unde quis corruptionem debitè intelliget, niſi ejus ſubjecti ſubſtantiam cognoſcat? Omnes humores, ipſam carnem, oſſiumque ſubſtantiam ex prædictis ſubſtantiæ & qualitatum principiis, ſulphure nempe & ſale conſtare Vulcanus Anatomus docet, ex horum principiorum alteratione variæ ac periculoſæ in corpore humanò mutationes ac corruptiones oriuntur, quas corrigere profectò nemo dextrè poteſt, niſi qui prima corporum materialia noverit principia, eorumque ſciat permutare accidentia. Solis enim nominibus æger non curatur, nec ſola nomina morborum, ægro cauſæ morborum exiſtunt. Loquantur multi de inflammationibus, multi de putredine ſanguinis, de intemperie cerebri &c. Sed unde tales cauſæ oriantur, quamvis varia obtrudant ac accuſent, non tamen acu tangunt, taceo, quod ea quæ ignorant tandem imaginariæ cuidam occultæ qualitati tribuant; verùm ut principio-

rum Chimicorum antehac recensitorum usum in re Medica explicem, & morbos & medicamenta juxta principia Chimica resolvam, sciendum est Chimicos curare per similia & contraria;

Per similia, dùm morbus Mercurialis curari debet per principium Mercuriale, neque enim fixa conducunt volatilibus, aut volatilia fixis, prout ex rerum solutione patet, unde tota medendi methodus juxta Chimicos desumpta est.

Per contraria curamus, dùm principio substantiæ opponitur contrarium, ut si morbus sit Mercurialis sulphureus, curari debet per medicamentum Mercuriale salsum, hæc enim ratio & experientia dictitant, faciendum esse temperamentum medicamenti, cum morbi causâ, nam cum Methodus medendi duplex sit, apheretica & prosthetica, i. e. auferens & addens; auferens autem evacuatione causam morbi tollat, addens verò causæ morbi contrarium addendo, morbum temperet, atque ex causâ morbi nutrimentum faciat: humo-

mores enim juxta Galenicos tùm peccant, cùm extra temperamentum ſunt conſtituti, atque alterati: facilè colligi poteſt quæ methodus naturæ convenientior ſit, nam ſi id quod evacuare ſtudemus illâ parte temperaremus, quâ excedit & peccat, morbi ſanè cauſam in alimentum verteremus, corpusque aleremus, quod evacuationibus debilitamus. Plethoram quam quis hîc objicere poſſet, & jejunium, & moderatum attenuat exercitium; novi ego præſtantiſſimos Medicos, qui periculoſos quoſque morbos ſola attemperatione curant, neque corpus evacuationibus emaciant, prout communibus Galeniſtis nihil tritius eſt; neque enim ſe Medicos eſſe putant, niſi purgantia præſcribant, quæſo, quid curatis? Quid evacuatis, quod corpori humano non conveniens eſſe putatis, ſanguinem, bilem atram flavam, pituitam? Nam cur hi humores peccant, ut eliminationem mercantur? Dices vel qualitate vel quantitate, verùm ſi quantitate, mirùm mihi videtur, naturam tam cupidam

eſſe, ut plura appetat, quam quibus indigeat, aut quæ poſſit ſecernere, cùm herclè malè nobiſcum actum ſit, qui tot purgationibus id evacuare cogimur, quod natura noſtra pro nutrimento appetit, taceo, ſi evacuatione opus ſit, multas dari alias leviores evacuandi vias, quàm ut neceſſe ſit naturam irritare. Tùm ſi qualitate humores peccant, quæſo quali? Corruptione, alteratione, inflammatione, aut alio exceſſu? Sed quid eſt corruptio, inflammatio? nonne exceſſus temperamenti? Ita quidem, quare humorem taliter peccantem temperare potiùs quam evacuare deberetis, cum non ſuâ ſubſtantia, ſed qualitate peccet, temperatus enim non peccat ſed corpus nutrire coadjuvat. Sin autem corruptum evacuatione curare intenditis, neceſſe ſanè eſt, ut ad ultimam uſque eum evacuetis guttam, quæ ejuſdem corruptionis cum toto ſuo eſt, nec obſtat per abſtractionem aut diminutionem corrupti humoris reliquum corrigi, corpus quidem ægrum in quantitate corrupti humoris habebit minùs,

quod

quod tamen reliquum humoris in corpore eſt, corruptione non privatum aut intrinſecè correctum eſt. Multùm conduceret, ut rarefactionem & condenſationem humorum benè intelligeremus, multis certè corruptionibus obviam ire poſſemus, illa enim talium corruptionum non poſtrema cauſa eſt, cum humores inde ebulliant, aut nimiùm conſtringantur. Verùm redeamus ad noſtra principia, in quæ morbos dividemus.

Mercuriales morbi ſunt duplices, juxta duplex ſubſtantiæ Mercurialis principium ſulphurei nempe & ſalſi, Morbi Mercuriales ſulphurei ſunt omnes inflammationes ſubtiles acutæ, corporis, cerebri præſertim & ſanguinis non abſque malignitate; corrumpitur autem in his morbis, ſulphur Mercuriale ſanguinis reliquorumque humorum ſanguini commixtorum, quæ corruptio ex nimiâ rarefactione inde ejuſdem inflammatione exoritur, cauſas tamen habet varias procatharcticas; hoc ſulphur Mercuriale extra ſuum temperamentum conſtitutum, agit in ſuum

 ſal

ſal homogeneum, nempe volatile, tanquam forma in materiam, donec eam, ac tandem reliqua corrumpat principia, totum enim penetrat corpus, furit in maſſam ſanguinis, cerebrum, ſpirituſque animales interturbans, tandemque calorem naturalem ſuffocans, hæc ergo morbi cauſa citius & jucundius curari nequit, quam per contrarium, nempe per ſal volatile, eo enim tanquam materia frigida, tamen etiam penetrante, ſulphur hoc rarefactum condenſatur, aſtringitur, & in temperamentum reducitur. Quare uſus ſalium volatilium hoc loco ad miraculum uſque conducit, imò apud ipſos Galeniſtas in uſu eſt, ſimili in caſu; quamvis enim ſudorem pellat, non tamen ideo corpori impedimento eſt, verum id liberat ac temperat, cauſam ſudoris hujus vide in meis ſcriptis loco alio, curamus ergo hunc morbum per ſimile principium qualitatis nempe Mercuriale, ſed per diverſum ſubſtantiæ, nempe ſulphur temperamus per ſalem, oleum per aquam, ſimilitudo enim principiorum ratione ope-

operationis, diverſitas verò ob temperamentum requiritur, nam ſi quis ægro tali ſulphure Mercuriali excedente affecto ſimile vellet propinare principium ſubſtantiæ ſulphureum nempe, puta ſpiritum vini, aut ſimilem, næ ille oleum igni affunderet, quare naturam temperamentum quærere vel hoc ſolum exemplum, tùm & ipſa ratio dictitat, cujus principii medicamentum ſit quærendum. Eadem ratio eſt, cum exceſſu ſalis volatilis, ſeu Mercurialis: Peccat autem quantitate & qualitate, hâc quidem, dùm incraſſatur aut nimiùm ſubtiliſatur ac inquinatur, illâ verò, dùm ſulphur mercuriale deficit, ſic enim ſal volatile augetur: utroque modo multùm damni ægro affert, cum enim principium hoc Mercuriale ſedes quaſi ſpirituum vitalium ac animalium ſit, facile tales inde afficiuntur, unde vertigines, cerebri frigidæ intemperies, epilepſiæ, ac lipothymiæ cordiſque defectiones oriuntur, has autem affectiones ſulphure Mercuriali in qualitatibus tertiis convenienti feliciſſimè curari & experien-

tia & ratio dictitat, fragrantes enim spiritus cerebrum & cor corroborare, spiritusque vitales confortare, præsertim cerebrum, nemo peritus Medicus negabit, ratio autem accedit, cum enim peccet sal Mercuriale, per contrarium, sulphur nempe, temperari debet, magna quoque sulphurum Mercurialium est penetrantia, quod in dentibus humanis conspicimus, qui à sulphure Mercuriali non levem subeunt vicissitudinem cum ab eo inquinentur ac tingantur, ex ipsis etiam Medicamentis Mercurialibus liquet, quæ subtilitate suâ totum penetrant corpus; sunt autem Medicamenta Mercurialia à parte salis volatilis omnes subtiles aquositates, à parte sulphuris omnes rectificati spiritus, mixta autem sunt communia salia volatilia, ea enim ob saporem, admixtum quoque sulphur habent.

Jam morbos accedamus qui ex sulphure ac sale medio proficiscuntur; sunt autem vel ex sulphuris resolutione, aut ex ejus coagulatione nimiâ, ut enim morbi Mercuriales partes nobiliores &

ſubtiliores, ita hi juxta ſuum principium mediam plerumque afficiunt partem, tùm quoque ex præcedentibus notum eſt, totam corporis ſubſtantiam ac compagem ex ſulphure medio tanquam glutine conſtare, unde eo reſoluto periculoſi oriuntur morbi, corruptiones, ultra denique ſolutiones continui; putredines, colliquationes, defluxiones, ex nimiâ verò ejus incraſſatione obſtructiones oriuntur, omne enim ſulphureum mucoſum ac viſcidum eſt, prout excretiones & ſputa in corpore humano id ſatis docent, hi ergò morbi qui ex ſulphuris reſolutione proficiſcuntur, curantur ejuſdem agglutinatione, quo loco oleoſa balſama reliquaque ſulphura media agglutinantia, nempe olea ſtillatitia primum locum obtinent, qui verò morbi ex ſulphurum nimia incraſſatione oriuntur, per ſalem medium reſolvuntur, quod in corporibus abundantiſſimè reperitur, ſal enim tale tartareum ac nitroſum eſt, hinc incîdit, atque abſtergit, unde ejuſmodi ſalibus mediis omnis generis ſputa viſcida, mu-

cores ac obſtructiones referuntur, repeririri autem ſulphur tale medium in homine ejuſmodi obſtructionibus obnoxio, vel ſola ſanguinis anatomia monſtrat, ſanguis enim exiccatus, limi inſtar indureſcit, atque igni inſperſus lardo quam ſimillimè urit atque conflagrat, quod ſanè non faceret, niſi ſubſtantiæ eſſet oleoſæ. Bilem ſi exicces reperies plus ſale abundare, quam oleo, id tamen quod ei ineſt, non tam glutinans exiſtit, prout id quod in ſanguine eſt, de quo antehâc diximus, unde liquet quis bilis uſus ſit, nempe reſolvere, abſtergere, ut inferius latiùs dicetur.

Morbos ſalſos quod attinet, qui ex principio ſalis & ſulphuris fixi oriuntur, moleſtiores ſunt reliquis; nam cum ſubjectum habeant, quo vel ſolo exiſtente in corpore, homo ſe ægrè habeat, facillimè colligi poteſt, quantum cauſent dolorem, ſi exceſſu etiam ſuæ qualitatis peccent. Ut enim juxta tria regna triplicia ſunt corpora, ita triplices habent compoſitiones, fixioris compagis metalla, mediocris vegetabilia, minimæ & leviſ-

leviſſimæ ſtructuræ animalia ſunt; unde ſequitur, prout etiam ipſa docet anatomia ſpagyrica, metalla fixi ſalis & ſulphuris quàm plurimum, vegetabilia non adeò multùm, animalia autem omnium minimam quantitatem habere: quare animalia à fixis ſalibus & ſulphuribus etiam abhorrent, unde compertum habemus, eorum naturam hoc principium reſpuere, atque per hypercatharſin rejicere, & hæc eſt ratio cur Galenici ſalia fixa diuretica vocent, aut urinam pellere putent, cùm natura talia ſalia fixa reſpuat atque per ipſam urinam ſecernat, idem facit cum ſulphure & ſale fixo antimonii, nempe quod vitro ejus ineſt atque vino elixatur, hoc enim per vomitum tanquam corpori humano heterogeneum, ac humanis conſtitutivis inconveniens excernit, idem ſentiendum eſt de ſale fixo vitrioli, ex quibus omnibus liquet naturam animalem à ſulphure & ſale fixo abhorrere, cum & illa per excrementa tàm urinæ quam alvi excernat, unde ab ipſis Galeniſtis, quo ſimilia excrementa gra-

viora, hocque ſulphure & ſale fixo magis repleta ſunt, homo excernens ſanior judicatur, cùm enim, ut in præcedentibus demonſtratum eſt, in omni corpore tria prædicta qualitatis ſint principia, in ipſo etiam homine reperiantur, neceſſe eſt ut cibo & potu conſerventur, cibi itaque cum potu, non niſi in corpore humano & quidem primum in ventriculo, mediante elixatione hæc principia ſuppeditant, ſeparari autem ex cibis debent, quæ corpori humano conducunt, reliqua excernenda: conducunt autem principium Mercuriale & medium, quare cauſa elixans ſic diſpoſita eſſe debet, ut ſal & ſulphur fixum intactum relinquat, quod faciet, ſi ſimilis cum ſolvendo erit naturæ, unde potus, qui in ventriculo, bile, tanquam ſapone inficitur, lixivium Mercuriale & ſulphureum præſtat, quo ex cibis elixatur, quicquid ad conſervationem & nutritionem principiorum in corpore humano requiritur, elixatum ergò ſeu Chylus Mercurialis & ſulphureus eſt, prout de hâc re alibi à me clarè ad-

adducuntur demonſtrationes & experientiæ. His præpoſitis, ſciendum eſt, magnam partem boni alimenti, hoc in lixivio ſitam eſſe, id enim ſi virtute ſua deficiat, parùm nimis elixat, omnemque oleoſitatem ſeu ſulphureitatem relinquit inſolutam, aqua enim ſapone infecta, oleoſas tollit maculas, quod ſine ſapone non præſtat, & hæc eſt ratio cur ſale & oleo aut butyro ad omnes cibos indigeamus, nempe ut lixivium in ventriculo corroboretur, accidit ergò, ut dixi, non raró, ut lixivium hoc ſtomachale (ideò ſic voco, à ſimili lixivii communis operatione, ut enim lixivium ſalſa, acida, dulcia, oleoſa, aquoſa omniaque reſolvit, ita lixivium hoc ſtomachale, omnes, quibuſcunque veſcimur, cibos, caſeum nempe, carnes, butyrum, ſalſa, acida, dulcia, &c. omnia denique quæ etiam fermentationem impediunt, reſolvit) aut impediatur, aut nimiùm promoveatur. Impeditur verò, omnibus aquoſis, unde aquæ nimiùm uſus bonam elixationem & per conſequentiam, bonam digeſtionem

 impe-

impedit, ſequitur inde totius corporis cacochymia, ventris dolor, tormina, cruditates, ſudores, ſcabies, variæque putredines, ſolutiones, colliquationes. Viciſſim promovetur nimiùm bilis, atque per eam lixivium ſtomachale perque id elixatio, rebus omnibus nimiùm ſalſis, nimiùm oleoſis, unde vina calidiora bonam digeſtionem cauſant, modicè ſumpta, immodicè verò nimiùm elixant, quod & de aromatibus & nimiùm ſalſis aut conditis intelligendum eſt, à quorum uſu abſtinendum, cùm periculoſi ex nimiâ elixatione morbi oriantur. Dùm enim elixatio talis nimia eſt, præter ſulphur & ſal Mercuriale ac ſulphureum, nempe medium, etiam ſalſum ſcilicet fixum elixat, unde ſulphur & ſal fixum ex cibis extrahitur atque chylo communicatur, cum excerni deberet, quare chylus taliter ſulphureus & ſalſus ab excrementis in inteſtinis ſeparatus, hepar tanquam transcolatorium petit, excrementa autem alvi toſta ac ſicca fiunt, urina verò tenuis evadit, ſi nempe ſulphur & ſal fixum ex

cibis

cibis ob nimiam elixationem chylo communicatum, ab hepate non ſeparetur, ſed libero tranſitu cordi communicetur, ubi ſanguinis induit naturam cui ſalſum hunc & ſulphureum imprimit characterem, unde multæ corporis dolent partes; cum enim ejus partes nervi, & articuli, reliquaque interiora viſcera, ſanguine foveantur & nutriantur, magnâ cum moleſtiâ ejus ſalſedine & ſulphureitate fixâ afficiuntur, è contra, ſi tale ſulphur & ſal in chylo ab hepate ſeparetur, ſanguis quidem eo non coinquinabitur, verum renes & veſica non parum inde afficientur, præſertim ſi ſulphur quantitate ſalem excedat, tum enim hoc ſulphur fixum coagulat ſuum ſalem, unde arena, ſabulus lapilli, ac calculi, ſicuti in ſanguine & articulis tophos generat, quare dico ortum podagræ primarium, ventriculum ob immodicam elixationem, ſecundarium autem in malè affecto hepate eſſe, quo ſeparandum ſulphur & ſal non ſecernitur, atque ita unam eandemque originem podagræ & calculi eſſe, ſolâ tantùm

tùm hepatis officinâ diſtinctam, quâ materia vel in ſanguinem, vel in veſicam tranſit aut remittitur. Vitandi ergo his ſunt omnes cibi, multo ſale & ſulphure fixo tanquam ſuis calcibus præditi, vitanda etiam vina ſulphurata & fixo ſale plena, quæ 'calcata vocari ſolent, prout in Gallia reperiuntur: unde illic locorum non pauci aut calculo aut podagra laborant. Vitandi quoque ſunt omnes affectus, quibus bilis irritatur ut in ventriculum ſe effundat potumque ibi contentum inficiat, accedunt alia quæ ventriculum ab ejuſmodi immodicâ elixatione præſervant, imò quæ aut coagulatos tophos, etiam lapillos & ſabulum reſolvunt, verùm de cauſâ hujus ſolutionis, in ſexto titulo agetur latiùs. Hoc loco non eſt mei intenti Medicinam Chimicam ſcribere, cùm id alibi in Tractatu de corporum Magnetiſmo abundanter faciam, potuiſſem alioquin hoc loco plurima addere experimenta, multaſque rationes quibus hæc dicta probantur & ſtabiliuntur, ſed illa in ſuum ſunt reſervanda

da

da locum; sufficiat hîc tanquam in prodromo aut speculo multarum abstrusarum rerum, multorum morborum & dextrè appropriatorum medicamentorum, indicationes, causas, ac vias, ad multa alia investiganda, detectas ac expositas esse, alio loco Deo volente plura.

Sed hîc mihi concludenti hunc paragraphum obgannire quendam, ut puto Galeni asseclam scævolam non ambidextrum, qui in unius Magistri verba saltum juravit audio, in hunc ferè modum. Vera quidem quæ hactenus dicta & probabilia, verùm ejus ergò non opus esse ut novis nominibus atque inconsuetis, res denominentur, cum ridiculum sit absque necessitate antiquà nomina immutare, atque rebus Mercurium, sulphur & sal in cognomentum sumere. Respondeo denominationem debere rei esse convenientem, utrum autem sulphur, & sal, tum Mercurius, sulphur & sal, juxta substantiam & qualitates rerum eis magis aut minùs, quam hactenus usitati Galenici

ter-

termini conveniant, quilibet judex esto, sanè ex definitione aut denominatione Chimica alicujus morbi aut medicamenti, uno intuitu, rei natura, substantia, morbus, accidens, ac cura & Medicamentum detegitur : cujus sequens tabula testis sit. De cætero sciendum est, hos terminos non novos sed ipso Galeno antiquiores esse, prout id in septimo titulo sub paragrapho primo de terminis ad oculum demonstrabitur, quod autem non æque ac Aristotelici vigeant, atque in omnium ore sint, ut cholera, sanguis, melancholia, pituita, &c. ratio est, quod Chimiæ studium non tam vulgare aut prophanum sit, cujus & termini & materiæ omnibus philosophastris noti sint.

Ta-

Tabula pro morbis & medicamentis cognoſcendis, combinandis ac Chimicè definiendis.

Morbi	Mercuriales - - -	Mercurialia	Medicamenta.
	Sulphurei - - - -	Salſa	
	Salſi - - - - - - -	Sulphurea	
	Sulphurei. ſc. medii	Sulphurea ſc. media	
	Sulphurei - - - -	Salſa	
	Salſi - - - - - -	Sulphurea	
	Salſi ſc. fixi - - - -	Salſa.	

Sulphurei - - - Salſa
Salſi - - - - - - Sulphurea.

Hi morbi curantur per hæc Medicamenta.

Hæc paucula ſufficiant de uſu cognitionis trium qualitatis principiorum in re medicâ, alio loco recenſebimus ſpecialiter morbos cum ſuis appropriatis medicamentis, juxta tabulam præfixam; cujus ratio eſt, ut morbi curentur per ſimilia qualitatum, per contraria verò ſubſtantiæ principia, ſic morbus Mercurialis curatur per principium Mercuriale, ſulphureus verò

Mercurialis, per Medicamentum Mercuriale falsum, & sic in reliquis.

§. 6. *De Principiorum Qualitatibus Tertiis.*

In præcedentibus, dictum est principia substantiæ juxta suam conjunctionem quatuor temperamenta & quatuor complexiones causare, deinde juxta triplicitatem principiorum, Mercurij nempe, sulphuris & salis, tres præcipuas, varias verò alias in accidentibus qualitates causari, puta, ratione coloris, odoris, saporis, compagis, corporalitatis, volatilitatis, fixitatis, &c. Modò restat ut consideremus qualitates tertias, præcedentes enim secundas vocamus, tertiæ autem reperiuntur in prædictis primis & secundis, in quibus certas sibi mansiones & gradus vel manifestarum vel occultarum qualitatum, juxta à Deo sibi implantatam naturam constituunt; cognosci autem ut plurimum ex qualitatibus primis ac secundis, unde originem trahunt, possunt. Nam juxta

juxta principia ſubſtantiæ ſulphurea plerumque ſunt ſarcotica conglutinantia, vulneraria, cicatricem inducentia, &c.

Salſa verò Emollientia, Ora vaſorum dilatantia, laxantia, &c.

Deinde juxta principia qualitatis vel huic vel alii tribuuntur membro & corporis parti, ut in præcedentibus explicui, Mercurialia enim in genere capiti tribuuntur, tùm eadem, juxta ſuæ ſubſtantiæ principia, ſi ſulphurea exiſtunt ſunt Anodyna, attenuantia, rarefacientia, diſcutientia, corrodentia, &c. Si Mercurialia ſalſa ſunt, aſtringentia, repellentia, incraſſantia, Hypnotica, &c. exiſtunt.

Eodem modo & reliqua principia ſuas habent facultates, in iiſque certos gradus, prout ſuo loco hæc omnia fuſiùs explicabuntur, nunc reſtat, ut pro concluſione hujus tituli aliqua explicemus dubia.

Corollaria ad Titulum Tertium.

I.

An tria principia qualitatum, Sal, Sulphur & Mercurius in omnibus corporibus reperiantur, & an inde educi possint?

Resp. Distinguendum esse inter ipsa corpora & inter ejus partes, sulphura enim, axungiæ & pinguedines in hæc principia reduci nequeunt, cum non sint integrum corpus, sed tantùm ejus pars, sic multæ reperiuntur species Metallicæ, quæ tota metallica corpora non sunt, sed tantùm aut metallorum excrementa, aut eorum nutrimenta, simili ratione lapides reperiuntur, qui neque totaliter minerales, neque alia perfecta corpora sed tantùm eorum partes induratæ existunt, ex quibus prædicta tria principia urgeri non debent, quamvis habito uno, arte id facile in reliqua duo commutari possit.

Corpora ipsa quod attinet, alia sunt per-

perfecta, alia minùs perfecta, ex his levi negotio principia eliciuntur, ex illis verò difficilius, præsertim sulphur medium tanquam compagis anima educitur.

2.

An ex capite mortuo & phlegmate eadem tria principia præparari possint?

Dico caput Mortuum vel phlegma prout in communi sumitur, multâ ex parte in hæc reduci posse principia, uberiori calcinatione & destillatione. Sin verò prædictum caput mortuum & phlegma strictè supponamus, qualicunque etiam tractatione, aliqua particulâ ob oculos cadet.

3.

Cur tria sint qualitatis principia, Sal, sulphur & Mercurius;

Resp. Sic Deo & Naturæ placuit, ut subtilius involveretur mediocri, hoc verò corpore tegeretur, taliter enim, unum quodlibet vinculum est alterius, neque uno vacillante tota corruit massa, fovetur ergò unum ab altero, unumque alterius matrix est.

4. Ad

4.

Ad quodnam principium referenda ſint, Sulphur, Mercurius, ſal, communia.

Reſp. Mercurius communis purum principium non eſt, ſed corpus mixtum exiſtit, conſtans ex ſulphure & ſale tanquam ſubſtantiæ principiis, quæ in principia qualitatis reſolvi poſſunt, quamvis ſulphure & ſale fixo careat, ſubſtantiæ enim principia, nondum benè permixta aut concocta in eo ſunt, unde varia & ſulphura & ſalia appetit, prout in præparatione cinnabrii videre eſt, ubi ſulphuri unitur atque alembicum cum eo petit, unde cinnabriun nominatur, eâdem ratione in ſublimatione cum vitriolo & ſale, ſalem attrahit, ejusque ſe veſtit figurâ, atque ſublimatum vocatur. Hinc clare liquet, Mercurium ſulphur & ſal deſiderare, pro ſua coagulatione. Multa etiam ſalia ſunt & ſulphura per quæ accidentaliter coagulatur, cum tamen talia coagulantia ejus naturæ non ſint, cum ergo Argentum vivum ex ſulphure & ſale vo-

latili ac medio, quod ſatis probari poteſt conſtet, concludèndum illud eſſe corpus imperfectum, & hinc non purum ac ſeparatum principium.

Sulphur commune, ad puritatem principii ſulphuris, propiùs accedit, acidum tamen liquorem, terreſtreitatem inſuper, etiam aliquid ſalis fixi continet, unde purum ſulphuris principium nominari nequit.

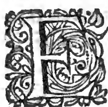
Sal commune omnium, minimè pro puro & abſtracto ſubſtantiæ principio habendum eſt, cum triplices in ſe oleitates, tot etiam aquoſitates contineat, prout ejus anatomia demonſtrat;

Cur autem Philoſophi à prædictis tribus corporibus denominationem ſuorum principiorum ſumſerint, ab eorum natura, quam principia aliqualiter imitantur, cauſam nacti ſunt, ſicut in præcedentibus plurimis expoſitum eſt.

TITULUS QUARTUS,

De Quatuor Elementis Chimicè ſumptis, nempe igne, aëre, aqua & terra.

Procemium.

Gimus hactenus de principiis, eorumque cognitione juxta Chimicos, nunc ordo vocat, ut elementa conſideremus. Miſſas hic facio theorias Ariſtotelicorum de elementis, ut ſunt vel corpora ſimplicia, vel ut ſunt principia miſtorum, denique quomodo adinvicem agant, patiantur, miſceanturque. Hoc loco Chimicis ſcribo, & quidem Chimicè, neque enim ſi aliter ſcriberem, aut aliis terminis uterer, me intelligerent. Quare omiſſis Ariſtotelicorum controverſiis de elementis, hoc loco generaliter & ſpecialiter, quæ praxi Chimicæ inſerviunt, pro compendio & chartæ anguſtia diſſeram.

§. 1. *Quo-*

§. 1. *Quomodo vocabulum Elementum à Chimicis ſumatur.*

Elementum à Chimicis quadrupliciter ſumitur, 1. Pro vulgari Ariſtotelico, & prout eſt corpus ſimplex cum cœlo mundi hujus molem conſtituens. 2. Prout eſt principium miſtorum, corporibuſque ſublunaribus actu, vel potentiâ ineſt. 3. Prout vel Phyſicum vel Mathematicum exiſtit, dum enim Phyſicè operatur, corpora vel producendo, nutriendo, aut corrumpendo, Phyſicum vocatur, tale ſcilicet ut à Phyſico conſideratur, cum verò Mechanico uſui inſervit, ut ad ligna cremanda, ad impulſum & navigium, ad pondera movenda, mathematicum vocant, nempe prout mathematicè conſideratur. 4. Elementum non rarò ſumitur pro formâ corporis, pro ipſa ejus eſſentia aut ſubſtantiâ, ſic Elementum Veneris eſt eſſentia cupri; ſicut enim principia alicujus ſcientiæ Elementa, ita etiam principia ſubſtantiæ, rerum Elementa vo-

cantur, id nempe unde corpus tanquam ex fundamento componitur.

§. 2. *De alteratione & connexione Elementorum.*

Nullum Elementum, adeò ſimplex reperitur, ut nullum admixtum habeat; neque enim unum abſque altero conſiſtere poteſt. Ita terræ admixta eſt aqua, aër, & ignis, quod & de reliquis ſentiendum, ab eo autem quod prædominatur, ſumitur denominatio. Elementa exceſſu alterationem, temperamento requiem cauſant, firmiter nunquam ſic connectuntur, ut alterationem non ſubeant, niſi quodlibet Elementum per reliquos gradus ſit alteratum ac diſpoſitum, prout in metallurgiæ meæ parte primâ ſub titulo de variatione elementorum uberiùs tractatur. Ignis per aërem agit in aquam, & per eam nutrit terram, ſecùs comburit ac corrumpit eam, taliter & reliqua Elementa agunt in ſe mutuò per media, ſicut de hâc mutuâ actione Chimicâ, Cornelius

Dreb-

Drebbel ſingularem edidit tractatum, ex quo plura peti poſſunt; ſciendum autem eſt, terram ignis, aquam verò aëris eſſe nutrimentum, aquæ cum terra eſſe conjugium, quod ergo elementum cum ſua rota à corpore reſolvi debet, id vinculo ſuo ſolvatur, nutrimento ſuo autem relinquatur neceſſe eſt, terra agit in aquam formatione & generatione, hæc verò in terram reſolutione & corruptione, ita igni cum aëre negotium eſt, quare ſi utraque copula fuerit firma, ac quodlibet elementum alterius induerit naturam, facilè immota quieſcent, terra enim in aquam, aërem & ignem; ſic quoque reliqua elementa reduci ac alterari poſſunt. Verùm aqua in aërem mutata, communis aër non eſt, ſed aqueus, quod & de reliquis elementis taliter tractatis intelligendum eſt, ex quibus denuò conjunctis, vinculum oritur incorruptibile, verùm de his plus in ſexto titulo.

§. 3. *De igne in specie.*

Ignem Chimici dupliciter sumunt pro vulgari & Philosophico.

Per vulgarem, Elementarem, & solarem intelligunt, quem etiam Naturalem vocant, cum natura eum nobis suppeditet; Artificialem verò nominant, qui arte rebus applicatur, ut per specula caustica, per attritiones & commotiones, quadrupliciter autem applicatur, primò cum datur ignis putrefactionis per fimum aut terram. 2. Ignis conjunctionis & separationis per aquam tepidam vulgò Balneum M. vocant, 3. Ignis generationis per aërem tepidum vulgo Balneum roris. 4. Ignis perfectionis, vulgo ignis arenæ, & ignis apertus, qui etiam inflammans, torrens, candens, incubans, calidus nominatur, mirandum sanè, quod, quamvis ignis externus agens, vulgaris lignorum vel carbonum sit, attamen, juxta prædictos quatuor modos applicatus, diversos causet effectus, neque enim comperies corpora in arenâ putrescere, vicissim

cissim in Balneo M. siccari, & hæc est ratio cur corpora quæ digestioni committuntur, juxta ignis differentiam, mox sicca, mox humida, calida aut frigida fiant, quare non tam ignis, quam modi ignem applicandi ratio est habenda, habet enim & ignis in prædictis quatuor modis, quatuor suos gradus, in quolibet, qui gradus juxta ignis potentiam numerantur; Ignis usus vulgaris est, ut ignem corporum, de quo post agemus, excitet, eumque alteret, solo enim hoc igne naturam adjuvare possumus, cùm præterea nullum aliud habeamus auxilium, prout Philosophus Empedocles ait.

Philosophorum ignem quod attinet, sciendum est, eum esse ignem corporum, vocant autem hunc ignem calorem naturalem, nempe sulphur naturæ, de quo in præcedentibus egimus, unde sulphur corporum eorum calidum innatum & Philosophorum ignis vocatur, hæc ergò est causa, cur Philosophi non raro suum ignem à vulgari distinguant, eique diversas attribuant quali-

... alter.
... a regno, d...
... contrarius rep...
... animus est...
... det...
... vinci...
... tamen fi...
... culp...
... omnibu...
... grad...
... C...
... res, r...
... vola...
... & l...
... per ha...
... Mercuriu...
... omm...
... partim
... tertia
... marcus, f...

... Phy...

ui
is
t,
u-
s,
t,
ur
r-
-
-
ei
it
a
n
,
,
e
t
n
n
t,

tates, nempe quod ignis vulgaris comburat, & ſiccus ſit, Philoſophorum verò ignis nutriat, humectet, imò ignis humidus & frigidus ſit, hunc ignem quoque incombuſtibilem, lumen perpetuum, ſcintillulam corporum vocant, diſtinguitur autem ab igne corrodente, ſeu aquis cauſticis, quæ quidem ex ſulphure, ſed rarefacto nimiùm, conſtant, ut ſuperius demonſtratum eſt. Denique ſicut ignis vulgaris corpora combureret, niſi aqua munirentur, quamdiù enim caro in aqua coquitur, tamdiù non aduritur, ita Philoſophorum ignis ſuam corrumperet ſubſtantiam, niſi aquâ ſuâ foveretur, ſed de his plura loco alio, hoc hîc addo, elementarem ignem rarefactum, Philoſophorum ignem autem condenſatum eſſe, vulgaris ignis ſedem & pabulum in aëre, Philoſophorum verò in aquâ eſſe, unde quodcunque ſuperius eſt, ſimile eſt ei quod eſt inferius.

§. 4. *De*

§. 4. *De Aëre.*

Poſt ignem in ordinem venit aër, qui duplex juxta Chimicos eſt, communis & Philoſophicus.

Communis rurſus duplex exiſtit, nempe Naturalis aut Artificialis; Naturalis aër eſt qui indies à nobis aſpiratus, quique poris omnium corporum ineſt, hujus cauſâ corpora & diſſolvuntur & congelantur, prout in meâ metallurgiâ latiùs docetur.

Artificialis aër eſt, qui arte applicato calore, frigore, aut aliis mediis, rarefit aut condenſatur, extra modum ei convenientem, hâc enim ratione evenit non raró ut in deſtillationibus vitra rumpantur,

Philoſophorum aër, aqua corporum rarefacta, ſal nempe Mercuriale eſt, unde non raró aër congelatus vocatur, item aër corporum, qui in generatione præſertim metallorum inhalat, exhalat & coruſcat, hic aër corporum, eorum Mercurius aut Mercuriale principium

eſt, de quo ſuperius pluribus actum eſt. Aër communis ſubjectum eſt aëris Philoſophici, eo enim transfertur aër Philoſophicus in varia loca, cùm vulgarem perpetuâ ſua tranſpiratione inficit, communicat ſe ipſum aliis corporibus, proditur autem odore ſympathia & antipathia, hoc duplici aëre perficitur, prout hæc latius demonſtrat Excellentiſſimus Vir Dominus Digby in tractatu ſuo de ſympathiâ. Sicut ignis communis proprium eſt conſumere & corrumpere, Philoſophorum verò ignis, præſervare, ita communis aër penetrat & ſiccat, Philoſophorum verò aër humectat & vegetat.

§. 5. *De Aquâ.*

Elementum Aquæ duplex eſt, datur enim aqua communis & Philoſophorum.

Communis eſt vel liquida vel congelata; liquida vel fluida vel vaporoſa, deſtillata, &c. congelata verò vel frigore ut glacies, vel naturâ ut cryſtallus.

Philo-

Philoſophorum aqua vocatur humidum radicale ſeu aqua primordialis corporum, quæ triplex exiſtit, animalis, vegetabilis, mineralis, adæquata ad recipiendas formas ſulphurum in regno ſuo, vita & mors rerum, in regno minerali, aqua incombuſtibilis, aqua cœleſtis, ſpiritualis, vocatur. Huic hoc tribuunt Philoſophi Encomium, quod in eâ corpora ſui regni debitè ſolvantur, reviviſcant, ac regenerentur, unde diſtinguendum eſt, quando Philoſophi de ſuâ aquâ loquuntur, quæ non eſt aqua communis, ſed Balneum & materia corporum, triplicis ſubſtantiæ juxta triplicitatem regnorum & corporum hac aqua abluendorum, nam dum de corporibus metallorum loquuntur, aquam eis convenientem, nempe Mercurialem manus non madefacientem, extrinſecè quidem volatilis, intrinſecè verò fixæ diſpoſitionis ſubintelligunt, cùm de aliis regnis & corporibus loquuntur, aliam etiam intelligunt aquam. Eſt autem aqua Philoſophorum medium, quo eorum terrâ, quæ in hac

aquâ coquitur, ab igne præſervatur, ne amburatur, verùm perpetuâ fixitate dominetur aquæ.

§. 6. *De Terrâ.*

Ultimam Elementorum Claſſem Terra omnium Mater claudit, hæc ſorores ſuas nempe reliqua Elementa imitatur & quoque duplex exiſtit, Vulgaris nempe & Philoſophica.

Vulgaris triplex eſt, Animalis, Vegetabilis, Minerialis, ſic & Philoſophica ſubdividitur; differentia autem inter Vulgarem & Philoſophicam eſt, quod illa ſterilis, mortua; hæc viva & vegetans ſit: vocatur etiam matrix, terra foliata, creta, terra virginea, fimus Philoſophorum, terra quam aër in utero portat, ſepulchrum & revivificatio rerum: Sed de his loco alio plura dicam.

Corollaria.

I.

Vulgarium Elementorum tales ſunt ope-

operationes, ad quas illis Chimici utuntur.

Terra inſpiſſat, tranſcolat, attrahit.
Aqua elixat, reſolvit, purgat.
Aër volatiliſat, penetrat, ſiccat.
Ignis ſeparat, alterat, perficit.

2.

Philoſophicorum Elementorum operationes ſunt.

Terra vegetat, nutrit, corpus ſuppeditat.
Aqua abluit, humectat, agglutinat.
Aër penetrat, efformat, circundat.
Ignis exaltat, copulat, fixat.

3.

Differentia Philoſophicorum elementorum cum communibus talis eſt.

In terrâ Philoſophorum tanquam vero balſamo corpora conſervantur, in communi terrâ corrumpuntur.

Aqua Philoſophorum igne fixatur, aqua communis igne rareſit.

Aër Philoſophorum ignem ſuſtinet, vulgaris eum fugit.

Ignis Philoſophorum vegetat, vulgaris deſtruit.

4.

Ignis & terra: Aër & aqua ſunt Synonyma apud Philoſophos. Terra continet ignem, aqua aërem, ignis communis mediante aqua agit in terram Philoſophorum.

5.

Nota. Quæ ſua vocant Philoſophi, reſpiciunt regnum Minerale, in Metallico enim regno potiſſimum verſantur Philoſophi, cùm nobiliſſimus ibi lateat Naturæ Theſaurus, omnis corruptionis expers.

TITUTUS QUINTUS.

De Generatione, Spermate, Menſtruo, Matrice, pondere, calore.

Procemium.

FInis ſcientiæ ſpagyricæ eſt, corpora purificare, perficere & alterare: Commodè dupliciter conſideratur, ad Medicinam & ad rerum generationem, ad utrum-

utrumque corporum ſolutio conducit, hanc autem perfecte ſcire non poſſumus, niſi eorum conſtructionem ſciamus, conſtructio verò perfecte intelligi nequit, niſi rerum generatio & hujus principia nota ſint; quare non parvam acquiret rerum Chimicarum notitiam, qui fundamentis generationis operam dabit; quæ fundamenta quinque ſunt, prout in ſequentibus quinque Titulis explicantur. Ante omnia autem ſciendum eſt, Chimicos in eo regno magis verſari quod nobilius & compage ſuâ fixius, alterationibusque elementaribus minùs obnoxium eſt, tale regnum minerale cenſetur, unde dicta noſtra ad id applicanda eſſe, Lector facile capiet, non autem putet, quemlibet ad cognitionem hanc pervenire poſſe, niſi qui præcedentium duorum regnorum exactam cognitionem habeat, unde iſtorum cum regno minerali, in ſequentibus ſemper faciemus combinationem, quamvis quodlibet regnum, diverſum quid ab altero habeat, ita animalia præter reliqua animam habent irrationalem,

lem, homo verò rationalem; vegetabilia vegetationem; mineralia ut quidam volunt accretionem habent; tùm ars in uno regno, præ altero operari poteſt, combinatis naturalibus requiſitis, ita arte in Ægypto excluduntur ova, arte colorantur pulli, arte varia producuntur vegetabilia, formâ, colore, odore, ſapore differentia, arte denique metalla produci poſſe, nec implicat, nec repugnat, cum & experientia id factum eſſe, & ratio id fieri poſſe, ipſe quoque omnis Naturalis Philoſophiæ parens D. Thomas in authentico ſuo, ſuprà citato ſcripto, Commentario ſuprà tertium librum Ariſtotelis, de meteoris, ſequentibus verbis approbat, *Vnde etiam ipſi Alchymiſtæ, per NB. Veram artem Alchymiæ, per prædicta principia, ſeu potius per principiatorum conjunctionem & combinationem, aliquando veram generationem Metallorum faciunt.* Hactenus pro veritate Alchymiæ, aurea verba D. Thomæ.

§. I.

§. 1. *De spermate.*

Sperma ex optima sanguinis substantiâ constare, imò unctuosum humidum esse, nemo negat, quod & quale in regno animali sit, quomodo acquiratur, quæ sit ejus differentia & sympathia, alteratio, corruptio, & unio, ac tandem generatio cum menstruo, hoc loco non necesse est quærere, cum harum rerum notitiam, ipsa nobis exhibeat natura.

Sperma vegetabile, illorum semen est, substantiæ oleosæ & unctuosæ, quod eorum expressio demonstrat, nullum enim vegetabile semen reperitur, quod seu in destillatione, seu expressione oleum non det satis copiosum, & hæc est ratio, cur semina seu spermata, sulphura vocemus, nempe ob oleositatem, agglutinationem, & formam, hæc enim substantia oleosa, viscida, aquam tenuem inficit, incrassat, agglutinat, ac tandem informat, quare non immerito Balsamus sulphuris Philosophorum vocatur.

Sperma ſeu ſulphur metallorum quid ſit, qualiter naturaliter ac artificialiter operetur, paucis quoque explicabo. Metalla ex duplici fumo & lapide fuſibili generari, accedente nutrimento, ipſa ratio, experientia, natura docet: Ariſtoteles ea ex vaporibus naſci tradit, quod de vaporibus unctuoſis, ſulphureis ac Mercurialibus intelligendum eſſe, commentatores in eum defendunt. Maria Moyſis ſoror ait fumus complectitur fumum, & herba alba in monticulis, nempe lapis ſeu Matrix mineralis capit utrumque, his anatomia Metallorum accedit, ubi ea in fumum abire praxis & experientia monſtrat, non parùm hæc confirmat αὐτοψία in mineris, vapores enim iſtos, non rarò cum ſuo damno animadvertunt metallicolæ, quos vapores, die Witterungen vocant; Sulphureum quidem vaporem, Philoſophi liquorem æthereum nominarunt, ſalubris eſt, cum unctuoſitate ſua phtiſicos in mineris curet, atque ab illis liberet morbis, quibus à vapore Mercuriali periculoſè laborant.

Paucis vapor hic, Sulphur minerale eſt lapides minerales penetrans, inque illis cum ſocio vapore minerali ſe figens, hujus vaporis principium remotiſſimum ſulphur commune eſſe, cui major coctio atque purificatio à naturâ accedit, non negamus, cum & metallis magnam cum ſulphure communi affinitatem, neque ullam metallifodinam divitem eſſe, quæ non commune ſulphur aut vitriolum gerat, videamus. Statuimus tamen, ſolam naturam hoc ſulphur ſeu ſpermaticum metallorum elementum in tantam puritatem poſſe perducere, atque naturali ſuo calore perficere, coquere, & variis in terrâ circulationibus occultarumque ſeu cœleſtium qualitatum impreſſionibus ſpecificare, ut juxta ſuæ puritatis, & fixitatis gradus diverſa operetur metalla, de hoc ſulphure in tertiâ meæ metallurgiæ parte pluribus tractatum eſt, hoc loco verum eſſe dicimus quod Geber de hoc ſpermate minerali ait. Nos omnia experti, & magnâ ratione ſpeculati ſumus, ſed nihil invenimus in prælio perſtans, præterquàm humiditatem

unctuo-

unctuosam in igne permanentem. Hoc enim sulphur non urit, sed est oleum incombustibile,potentiæ fixæ, quæ perfecta est, sicut Hermes ait si in terram mutetur, i. e. in sua matrice figatur, Sol est Philosophorum, qui Sole seu igne communi excitatur arte, in mineris verò fovetur calore minerali.

§. 2. *De Menstruo.*

Egimus hactenus de semine Masculino, sequitur fœmininum, quod Menstruum vocant, eo quod in regno animali sanguis sit, qui singulis mensibus effluxione, ex utero apud fœminas egeritur, unde à menstruali fluxu sanguis menstruus aut menstruum vocatur, quod tamen propriè regno animali competit, impropriè verò vegetabilium & mineralium humiditas sic appellari solet, unde aqua metallorum Menstruum, paucis per abusum quodlibet solvens taliter nominatur.

Menstruum ergò metallorum, ut eodem trito, quamvis improprio utar termino,

mino, aqua Metallorum, hæc verò Mercurialis, Mercurialis autem non à Mercurii currentis, ſed ejus volatilitatis proprietate deſumpta ac nomen ſortita eſt, denique hæc aqua Menſtrualis, & Mercurialis, Mercurius Philoſophorum vocatur, cum regnum minerale, & per conſequens ejus Menſtruum id ſit, in quo Philoſophi operantur plurimum, unde hujus regni aqua, Menſtruum ſeu Mercurius Philoſophorum vocatur. Eſt autem Mercurius Philoſophorum non aqua madefaciens manus, ſed fumus ſubtilis, frigidus, crudus, Mercurialis, venenoſus, paucis ſal volatile minerale vaporis inſtar cum ſulphureo ac unctuoſo prædicto fumo aut ſpermate ſe miſcens, ab eoque formam recipiens, & hoc eſt quod Maria Moſis ſoror ait, fumus complectitur fumum, nempe fumus ſulphureus complectitur fumum Mercurialem quod confirmat Arnoldus de Villâ Novâ dicens, ex ſulphure & Mercurio ut Natura, ſic ars producit metalla. Denique ut una eademque aqua vegetabilis omnes formas

vario-

variorum vegetabilium ſeminum, ita materia, ſeu aqua metallorum una & eadem variorum diverſorum ſulphurum mineralium formam recipit, & ſecundum ejus dignitatem coagulatur, & formatur, quâ ratione materia per formam coagulari, hæc verò per illam resolvi poſſit, in titulo ſeptimo de ſolutione docebitur. Clarum autem eſt ſperma abſque menſtruo in perfectam generationem venire non poſſe, quod & in regno minerali intelligendum, in quo menſtruum tanquam aqua vegetabilis (à vegetando, dicta, non à regno vegetabili ut Baſilius doctè diſtinguit) requiritur, ut ſubſtantiva metallica, ſulphura nempe Solis & Lunæ in eo plantari poſſint, ſicut doctiſſimè Philoſophatur Raymundus Lullius.

§. 3. *De Matrice.*

Matrix Metallorum à Philoſophis tripliciter ſumitur, primo pro Mercurio Philoſophorum, ille enim matrix, vas & ovum eſt, in quô eorum ſulphur coqui-

coquitur & perficitur, secundò pro matrice ipsa, nempe lapide minerali, quo duo prædicti fumi aut vapores capiuntur, & in quo tota fit generatio, non enim in omnibus lapidibus crescit metallum, sed tantùm in igne fluxilibus; esse autem tales lapides, Matrices metallorum & αὐτοψία & anatomia monstrat; nam metalla igne tractata vehementiori resolvuntur & corrumpuntur, fumi duo aufugiunt alterati, & lapidem fluxilem vitri instar relinquunt, unde metalla in vitra aut philistæas reduci possunt; in operatione Philosophica talis quoque matrix requiritur, quare principio metallum perfectum addunt ut ejus vitrum operationi inserviat, vel postea massam metalli in tigillo fermentant. Tertio sumitur Matrix pro ipsa minera & metallifodinâ, in quâ hæc omnia operantur, ita loco hujus Philosophi vitrum capax sumunt, non enim est quod objiciamus, fodinas & mineras singulari & arte inimitabili spiritu vegetante esse præditas, sanè vitrum Philosophorum quod, eorum etiam ovum

ovum vocatur, si aëre Philosophico supra citato repleatur, adhibitis reliquis elementis, æque fit vegetativum, ac spatium aut minera, verùm de his alio loco plura, præsertim in Commentario super hæc.

§. 4. *De pondere.*

Certa proportio spermatis cum menstruo requiritur; hujus enim defectu, mixtum vel corrumpitur vel siccatur, ut videre licet in vegetabilium generatione, ubi defectus aut abundantia pluviæ, vegetabilia notabiliter alterat, est autem pondus duplex, unum ad quantitatem, alterum ad qualitatem mixtorum, quorum postremum pondus secretissimum Philosophorum vocatur, noscitur ex operatione, quando ignis extrinsecus ignem intrinsecum naturæ excitat, isque materiam alterat, unde qualitatum certa oritur proportio, hinc temperamentum ad pondus & ad justitiam exsurgit.

§. 5. *De Calore.*

Calor quoque, tanquam instrumentum ad generationem requiritur, in regno animali unum, in vegetabili duos, in minerali tres, in operatione Philosophicâ quatuor gradus requirit. Primus est putrefactionis, alter digestionis, tertius coagulationis, quartus plusquamperfectionis gradus, verùm de igne, calore & ejus subjecto in titulo de Elementis sub paragrapho de igne superius egi, proinde uberiore ejus pertractatione supersedeo.

Corollaria.

I.

An ex solo Mercurio Philosophorum possit fieri metallum? Dico nunquam dari aquam metallorum sine sulphure, quod semper in minimis particulis, tanquam in centro secum gerit, sicut nullum datur sulphur absque materia, & taliter longo tempore potest

ſcintillula hæc ſulphuris latentis in Mercuriali aquâ excitari, ut partes Mercuriales coquat, temperet, atque in metallum, imò planè in lapidem Philoſophorum efformet.

2.

An arte poſſit produci metallum? Reſpondeo affirmando, ſicut enim ſemen vegetabile impoſitum terræ (quæ in ollis ante feneſtras ſervari ſolet) atque debito tempore aqua humectatur ſolique exponitur, non aliter quam naturaliter creſcit, ita habitis & applicatis quinque requiſitis generationis mineralis, etiam metalla produci poſſunt, perfectiora quidem & fortiora. Ars enim naturam adjuvare poteſt, quod in artificiali florum generatione videre liquet, adjuvatur autem natura arte, quinque nimirum prædictorum requiſitorum debitâ applicatione.

TITU-

TITUTUS SEXTUS,

De Chimicorum ſex Operationibus Realibus, Accretione, Decretione, Solutione, Coagulatione, Deſtructione & pluſquam perfectione.

Procemium.

Actenus principiorum rationem habuimus, ſequentur operationes, quarum cauſas & fines probè intelligere decet; inſerviunt enim ad cognitionem multarum elaborationum naturalium, referuntur in genere vel ad medicinam, vel ad rerum generationem, ac perfectionem, in ſpecie verò ad ſex claſſes. Quas ſub tituli initium recenſuimus, in ſequentibus autem paragraphis explicabimus.

§. 1. *De Accretione.*

Antequam accretionem elucidemus, præſtat ut ſciamus quæ partes à Chimicis Heterogenæ, quæ homogeneæ vocen-

tur? Heterogeneum autem vocatur quodlibet regnum, respectu alterius, ita animalia respectu vegetabilium, hæc verò intuitu mineralium in commixtione heterogenea vocantur, nam heterogeneum est, quod cum alio corpore se non radicaliter miscet, ut in ejus vel naturam vel mixtionem abeat perfectam, cùm igitur notum sit, vegetabilia non cum metallis, & hæc è contra non illis misceri, colligimus hæc regna cum suis corporibus ad invicem heterogenea esse, deinde heterogenea vocantur, quæ in alterius naturam non transeunt aut accrescunt, ut ossa carni, lapides crudi metallis;

Homogenea vocantur, quæ in uno regno & quæ talis naturæ sunt, ut ad invicem commutari possint, perfectè verò homogenea existunt, quæ prorsus unius sunt naturæ, atque conjunctæ, continuum quoddam constituunt.

Juxta primum modum homogenea sunt, argentum & aurum, hordeum, frumentum, caro bubula, caro humana &c. Juxta secundum verò homogenea

nea ſunt, aqua cum aqua, oleum cum oleo, homo cum homine, aurum cum auro; ſicut partes duplices ſunt heterogeneæ & homogeneæ, ita accretiones quoque duplices exiſtunt partium nempe heterogenearum & homogenearum. Quarum prior impropria, altera verò propria vocatur accretio.

Prima nempe impropria accretio fit, quando in mixto quædam res heterogeneæ accreſcunt aut agglutinantur, à Galenicis res præternaturales vocantur, ut in regno animali, vermes, lapilli, &c. in vegetabilibus oſſa, araneæ, crines; in mineralibus, terræ, lapides, &c. Accidit etiam accretio impropria heterogeneorum, quando res heterogeneæ juxta ponuntur & extrinſecè agglutinantur, ut quando duæ res diverſæ limo agglutinantur aut alio modo, ſicut hedera muro, aut lapidibus ut ſaxifragia, denique quando res diverſæ in generationem miſcentur, ut quando metalla mixto vegetabili ſe ſic adjungunt, ut cum eis creſcant, ac in foliis eorum rurſus in ſubſtantia im-

mutata per reductionem reperiuntur.

Secunda nempe propria accretio fit dupliciter, juxta duplicem homogeneorum gradum. Primò per juxta positionem, quando res aliqua per sui simile augetur, ut quando vinum vino, aurum auro additur. Secundo per veram accretionem intrinsecam, quæ alteratione & generatione fit, cùm partes aliquæ dispositæ ad recipiendam aliam substantiam aliasque qualitates, formâ sibi conveniente alterantur & accrescunt, quæ accretionis veræ causa efficiens soli spermati convenit, tanquam reali glutini, id enim cùm substantiæ unctuosæ sit atque viscidæ, aquam tenuem (quæ accrescere debet) casei instar primum inficit, incrassat, tandem formam à Deo sibi insitam, factâ inspissatione & accretione ei imprimit, aliquam autem admixti partem pro seminis augmentatione, in seminalem substantiam alterat, immutatque, quare in vegetabilibus ipsum quoque semen, singulâ generatione augementari videmus, & hæc est vera distinctio, inter accretionem

&

& immutationem, quam in vegetabilibus apertè conſpicimus, ubi aliqua pars admixti in ſemen mutatur, reliqua verò accreſcit. Hæc accretio in generatione metallorum locum habet, verum non illa, quam aliqui per ſolam juxta poſitionem extrinſecùs tantùm fieri ſtatuunt, prout in Metallurgiâ latiùs demonſtravi; notandum autem eſt, accretionem promoveri per ſulphuris aut pinguedinis augmentum, unde fimo pingui ſolum ſaturatur, taliter enim ſemina & eorum vis agglutinans ac cauſa accretionis promovetur; deinde caloris exhibitione, is enim dum tenuia coquit, nonnihil inſpiſſat, atque ſic materiam magis accreſcibilem reddit.

§. 2. *De Decretione.*

Decretio opponitur accretioni, cujus contrarium eſt; peragitur mediis contrariis, quibus accretio fit, hinc quoque duplex exiſtit, vel enim eſt Decretio partium heterogenearum, vel homogenearum.

Decretio partium heterogenearum fit ſolutione limi vel vinculi, quo partibus præternaturaliter adhæret; uti in metallis, ignis probatione, heterogenea ab homogeneis; ita in regno vegetabili, partes heterogeneæ quæ impuræ vocantur, deſtillatione aut ablutione, in animalibus, ablatione, vel purgative vel chirurgicè ſeparantur, aut imminuuntur.

Partium verò homogenearum decretio, fit vel in quantitate, vel in qualitate; in quantitate, quando una pars ab altera dividitur; ut ſi à marca auri ſumantur quatuor unciæ, tùm marca hæc tot decreſceret, quot ei ablatæ ſunt unciæ.

In qualitate fit decretio dupliciter, partialiter & totaliter; partialiter cùm mixtum aliquâ parte unctuosâ vel humida, ſic decreſcit, ut harum vel aliqua particula totaliter auferatur, vel una in alteram mutetur, unde minor fit, tùm hæc pars unde immutatur, decreſcit. Totaliter verò mixtum decreſcere dicitur, non quidem quod in quantitate, ſed quod

quod in qualitate decreſcat, cùm ſuâ in qualitate retrocedit, atque quod antehâc coctum fuit, nunc crudum redditur.

Hæc verò Decretio veræ accretioni planè contraria eſt, atque per contraria peragitur media; Diximus antehâc veram accretionem per agglutinationem fieri.

Unde claret, veram Decretionem per accretionis contraria contingere, contraria autem agglutinationi eſt colliquatio, quæ ex putrefactione oritur.

Unde putredinem cauſam efficientem decretionis ſtatuimus, quâ verò ratione putredo & per eam colliquatio corporibus contingat, maximopere ſcire præſtat.

Ex præcedentibus titulis praſertim ſecundo liquet omnia corpora conſtare ex aquâ craſsâ, & tenui, craſſa, pingui, oleosâ, tenuem informante, eique ſolium, nempe formam præbente, paucis aquam hanc unctuoſam ſulphuream, balſamum corporum eſſe, cui à Deo inditum eſt, quantùm aquæ tenuis, tan-

quam materiæ formare, inſpiſſare, coagulare, figere, aſtringere in corpus, idque cum & præſervare poſſit, ſic ſulphur roriſmarini certam proportionem habet, quam in conſervandâ ſuâ admixtâ aquâ obſervat, ad quam dum integram nondum habet, omnem ſui regni affluentem aquam tenuem aſſumit, eamque informat, quam primum verò ultra hanc proportionem ei aqua admiſcetur, illicò aquæ multitudo ſuperat ſulphur nempe cauſam coagulantem, & ſic ex agente ſulphure fit patiens, viciſſim ex aquâ patiente fit agens, dùm pinguedo ſulphuris in nimia aquâ diſſolvitur, atque ſic colliqueſcit, ſulphur enim ceſſans à ſua actione retrocedit, & ſui conſervationem quærit, unde ſe concentrat, & hinc in putrefactione varii conſpiciuntur colores, ob ſulphuris mutationem; impeditur putrefactio nimio calore, qui ab humiditate præſervat, & nimio frigore quod humiditatem congelaſcere facit, promovetur calido humido aëre, ſicut ergo ſulphur cauſa fuit accretionis & coagulationis, ob

agglutinationem, ita aqua eſt cauſa decretionis & ſolutionis, ob ſulphuris colliquationem & diſſipationem. Et hæc eſt ratio, cur Philoſophi humiditatem, vitam & mortem rerum vocârint, vitam, quod rebus corpora ſuppeditet, mortem, quod corpora rurſus reſolvat. Verùm de accretione & decretione plura in ſequenti paragrapho de ſolutione & coagulatione.

§. 3. *De ſolutione.*

Solutio apud Chymicos triplex eſt, nempe ſolutio continui, partis, & totius.

Solutio continui eſt, quando corpus in continuo ſolvitur, continuum autem vocant, quicquid ad unitatem pertinet tam ad partes ſimilares, quàm diſſimilares, ſic corpus humanum vocatur continuum cum omnibus membris, ita herba cùm radice, caule, foliis, &c. nullum corpus reperitur quod tam continuum ſit ac corpus metallicum, cùm ergo corpora hæc in unitate ſolvuntur, di-

cuntur in continuo ſolvi, hæc ſolutio continui duplex eſt, prima peragitur conquaſſatione, pulveriſatione ſive piſtillo, ſive lima, ſive alio modo fiat. Ut quando herba in mortario conquaſſatur, quando metallum aut in folia redigitur, aut pulveriſatur, quando animalia ſecantur, contunduntur, inſervit ſolutio hæc ad reliquas ſolutiones, quarum miniſtra eſt: dum enim corpus in continuo ſolvitur, punctula ejus magis ſuperficialia fiunt, unde poſtea in aliis ſolutionibus citiùs reſolvuntur, meritò ergò ſolutio hæc præparatoria vocari poſſet. Altera ſolutionis continuæ ſpecies per aquas cauſticas peragitur, quas corroſivas vocant, potiorem uſum in metallis habent, quorum corpora de puncto ad punctum corrodunt, atque ita in pulverem redigunt impalpabilem, circa hanc ſolutionem notabis, 1. Aquæ corroſivæ proprietatem; auro enim aqua Regis, reliquis metallis aqua fortis competit, quo pinguiùs eſt metallum, hoc libentiùs ab aqua Regis ſolvitur, pinguia enim in aqua forti reſiſtunt, cauſam vi-

de

de in meæ metallurgiæ tertia parte. 2. Ipsam solutionem continui, ratione solventis & solvendi, hujus ergò ut primo modo in continuo solvatur, prius in folia aut lamellas redigatur, hæc candescant, sic enim citiùs solventur, illius verò causâ, ut solvens certam habeat proportionem, denique initium, medium & finis solutionis consideretur, sicut & calor, vasa, tripus ac instrumenta reliqua quæ ad talem solutionem requiruntur 3. Præcipitationem, quâ nempe ratione solutum sit præcipitandum, ac ab aquâ causticâ separandum. 4. Edulco rationem à spiritibus corrosivis, atque exsiccationem, tum notabis qualitatem, quam à spiritibus corrosivis solutum metallum, quod præcipitatum & edulcoratum, calx vocatur, accepit, ita calx auri qualitatem fulminantem, calces metallorum plerumque volatilitatem acquirunt, aut difficulter reducuntur, ut Luna, cornua, &c. 5. Usum & reductionem. Usus solutionis continui metallorum, duplex est, vel ad separationem metalli à metallo,

ut auri ab argento, vel ad medicinæ præparationem, cui si reservas usui, ut à spiritibus corrosivis quam optimè liberetur, necesse est; tùm reductio calcis Metallicæ salibus fusibilibus & concentrantibus fit, quæ reductio Calcis, rursus in continuum, indicat solutionem corrosivam metallorum tantùm solutionem continui esse.

Solutio partis, est, quando aliquod seu substantiæ, seu qualitatis principium à corpore separatur, ut quando spiritus, oleum vel sal ex corpore præparatur aux extrahitur, dupliciter peragitur, primò destillatione, fermentatione, calcinatione, vitrificatione, reverberatione, &c. secundò sympathicè per extractationem, sic pinguia & sulphurea ex corporibus sui simile extrahunt, unde extracta, tincturæ; & hæc est ratio cur spiritus vini, Therebenthinæ, oleum commune, ex omnibus corporibus sui simile extrahant, ac tingantur;

Solutio partis Medicinæ inservit, nam cùm non omnes corporis alicujus partes inter-

interdum requirimus, ſed ad diverſos affectus, diverſis principiis utimur, unde olea, ſpiritus, ſalia, ſeparata proſtare in officinis neceſſe eſt, ars ſpagyrica docuit qua ratione principia è corporibus elici poſſint, ſic fermentatio vinculum trium qualitatis principiorum reſolvit, deſtillatio principium Mercuriale & Medium, calcinatio verò ultimum nempe ſalem nobis ob oculos ponit, quare ſolutio partis ad Medicinam propriè inſervit, non tàm pro præparandis medicamentis, quam pro cognitione morborum ſolutionis partis, ſicut enim arte corpus ex parte ſolvitur, ita in corpore humano continui, partium, imò totius nonnunquam reſolutio datur, cujus ſolutionis cauſas hîc exponere quidem utile & neceſſum eſſet, verùm in commentario ſuper hæc latiùs explicabuntur, compendii leges hoc loco tranſgredi nec lubet, nec licet, Philochimicus ex prædictis, niſi prorſus ſtupidæ mentis ſit, facilè ſolutionum & coagulationum cauſas tam activè quam paſſivè, tàm in morborum cauſis,

quàm

quàm in medicamentorum præparationibus addiſcet & enucleabit.

Solutio totius eſt, quando corpus ſic reſolvitur, ut ejus forma, ejuſque qualitates prorſus immutentur, duplex eſt, præternaturalis & naturalis; præternaturalis accidit quando corpus igne præter ordinem & naturam ſuam comburitur, unde forma ſubſtantialis nempe ſulphureitas concentratur, atque in carbone corrumpitur; humidum verò ſeparatur atque diffunditur, ignis vi evaporat & in fumo aut fuligine alteratur; Naturalis verò ſolutio totius eſt, quando corpus putreſcit atq; naturaliter in ſua principia reducitur, hæc reductio vocatur ſolutio radicalis & Philoſophica, cùm enim Philoſophorum finis ſit regenerare, ad regenerationem autem, corporis reductio in primam materiam ſeu ſubſtantiam ſeminalem pertineat, hæc verò non niſi putrefactione contingat, merito putrefactio ſeu ſolutio radicalis, Philoſophica operatio vocari poteſt; cùm autem in præcedentibus, præſertim titulo de reductione in

pri-

primam materiam, item titulo de Decretione, sufficienter de putrefactione scripserim, eadem repetere molestum & supervacaneum esset.

Conclusionis loco artificem moneo, ut discrimen inter primam & secundam solutionis totius speciem attendat, sunt enim istæ è diametro sibimet contrariæ, in calcinatione corporum sulphur corrumpitur, & humiditas destruitur; in putrefactione verò seu calcinatione Philosophica, humidum apud calidum conservatur, hâc enim ratione novo possunt uniri vinculo, cum sulphur concentratum, tandem rursus peripheriam ambiat, suamque humiditatem figat, unde nova sequitur generatio, juxta sententiam Philosophicam, corruptio unius est generatio alterius, hinc liquet ratio, cur Philosophi dixerint, se corpora aquâ seu igne humido calcinare, cùm vulgus ea igne communi calcinet, comburat, destruat, atque corrumpat.

Tùm Lector finem solutionum prædictarum attendat, ne erret, nam solutio

tio partis optimam, noſtriſque conſtitutivis convenientem partem nobis exhibet, ſed longè diſtat à generatione, quæ ſolutione totius ſecundi modi peragitur, quod enim fermentatum, quod deſtillatum, quod elixatum quod calcinatum, aut denique ſolutione partis tractatum eſt, generationi ulteriori, inidoneum redditur, aliquod enim principium hâc ſolutione & ſeparatione amiſit, ſive qualitatis ſive ſubſtantiæ, quod ad generationem & totius continui conſtitutionem requiritur.

Errant ergò qui putrefaciendo medicamenta præparare, aut qui ſolvendo partes novam generationem cauſare conantur, cùm putrefacta ob alterationem qualitatum ultimam, venena & cathartica potiùs ſint, quam medicamenta, viciſſim, olea, ſpiritus, ſalia, medicinæ ſunt, non principia apta ad novam generationem ſuique augmentationem; ſolutionem continui quod attinet, ſciat Lector hanc eſſe ſolutionis partis & totius, utriuſque nempe miniſtram, & per ſe aliud præſtare non poſſe, quàm

ut

ut corpora ſecundæ & tertiæ ſolutioni apta atque magis reddat idonea.

§. 4. *De Coagulatione.*

Ut tres ſunt ſolutiones, ſic tres quoque exiſtunt coagulationes, quæ reſpectu regnorum inter ſe quoque triplices ſunt, in animali enim regno, utriusque ſeminalis ſubſtantiæ unio tantùm, in vegetabili coagulatio, in minerali autem regno fixatio exiſtit, quas tres ſpecies in ſequentibus ſub uno nomine coagulationis complectemur; hæc coagulatio ergò triplex eſt, vel continui; vel partis, vel totius, in his tribus gradibus opponitur triplici ſolutioni.

Coagulatio continui duplex eſt, & fit vel impaſtatione, vel condenſatione; impaſtatione quando pulveres aqua miſcentur, aut limo, unde evaporata humiditate mixtum coagulatur, additâ autem rurſus reſolvitur; ſic ignis omnia coagulat, aqua omnia reſolvit. Condenſatione peragitur, quando aqua frigore ſuo rem congelat & tùm calore reſolvi-

ſolvitur ut glacies &c. paucis, in hâc duplici coagulatione continui ſequens axioma obſervandum eſt. Quicquid igne coagulatur, aquâ reſolvitur, è contrà quicquid aquâ coagulatur igne reſolvitur.

Coagulatio partis eſt, quando oleoſitas ſalſedini, ſulphur ſali, oleum aquæ, mas fæminæ, ſiccum humido, volatile fixo adhæret, prout in paragrapho de accretione antehâc dictum eſt, ſolvitur ſympathicè & antipathicè; ſympathicè cum ſuo ſimili; antipathicè cum ſuo contrario, circa hanc coagulationem partium ſequentia nota axiomata. Debile cedit fortiori, ſimile ſimili gaudet, natura intendit perfectius, unius vita alterius mors eſt. Omnis ſeparatio fiat cum modeſtiâ & ſapientiâ, his benè conſideratis, aditus tibi ad magna naturæ penetralia dabitur.

Coagulatio totius eſt duplex, præternaturalis & naturalis; præternaturalis quando heterogenea, naturalis verò quando homogenea coagulantur, per modum generationis, explicata eſt cum ſolu-

ſolutione ſuâ radicali in paragrapho de putrefactione, & §. de accretione ac decretione verâ & Philoſophica, unde hic de coagulatione concludo, artificem admonens, ne ſpecies coagulationis confundat; aqua enim communis nunquam coagulabit ſe eâ, quâ decet, fixitate cum auro, hinc omne ſolvens quod in coagulatione & fixatione ſoluto radicaliter per modum tertiæ ſolutionis & coagulationis adhæret; pro vero ſolvente, & talis operatio, pro verâ Philoſophicâ eſt habenda, contrarium ſubintelligitur. Quare Naturæ leges obſervando, non facilè quis errabit, cùm è contrario inexplicabilem incurret Labyrinthum.

§. 5. *De Deſtructione.*

Deſtructio duplex eſt vulgaris & Philoſophica.

Vulgaris accidit, quando corpora aut contra aut præter naturam tractantur, quod fit variis modis, 1. Quando heterogenea confunduntur. 2. Quando

in corporum ſolutione & coagulatione contra ordinem naturæ & petitum finem proceditur. 3. Quando tractantur rebus non convenientibus, aut quando id ab eis petitur quod ipſa non habent, nec habere à naturâ eis conceſſum eſt. 4. Propriè autem deſtrui dicuntur per tertiæ ſolutionis primum modum, nempe quando corrumpuntur, & præter naturam ſeparantur. 5. Deſtruuntur, quando defectuoſa aut contraria principia combinantur, ac dùm multâ præparatione proprias qualitates & vires amittunt, ac naturæ inacceptas induunt.

Philoſophica autem deſtructio quæ fit cum lucro, eſt corporis reductio, ac retrogradatio, facta per ſecundum modum tertiæ ſolutionis, nempe per radicalem ſolutionem, talia enim corpora quaſi vilificantur & præ oculis noſtris annihilantur, atque in terram ſuam, unde orta ſunt, reducuntur, verùm ex tali deſtructione nova ſequitur regeneratio, & in hâc plusquamperfecta & glorioſa augmentatio, ſane quod ſic deſtruitur, conſtruitur, quare Philoſophi di-

dicunt; facilius eſt aurum conſtruere quam deſtruere, cùm deſtructum Philoſophicè, naturali motu proprioque glutine ſe conſtruat, artificis autem non inexpertâ manu deſtrui debeat.

§. 6. *De Perfectione.*

Perfectio eſt duplex, Naturalis & Artificialis.

Naturalis perfectio eſt, quando corpus in eum ſuæ perfectionis gradum devenit, in quem à naturâ poſitum eſt, ſic monſtrum reſpectu hominis eſt imperfectum, vinum aliis ſuccis, aurum reliquis metallis perfectius eſt.

Artificialis perfectio eſt, quando Natura in ſuâ perfectione adjuvatur, ut eò citiùs & perfectius operetur, adjuvatur autem ſeparatione heterogenearum, & concentratione ac perfectione homogenearum partium.

Partes heterogeneæ duplices ſunt, aqueæ vel terreſtres, hæ dupliciter ſeparantur, primò ab invicem, deinde inter ſe; ab invicem nempe partes aqueæ à ter-

à terrestribus separantur, destillatione, filtratione, congelatione, præcipitatione, aut evaporatione; partes heterogeneæ aqueæ ab aqueis separantur, destillatione, vel præcipitatione; Terreæ à terreis calcinatione, vel sublimatione, sic per destillationem aqua separatur à terra, per calcinationem sal à capite mortuo, per elixationem sal è cineribus, per evaporationem sal ab aqua; finis harum operationum est, ut partes impuræ separentur à puris, quæ separatio commode per ignem, aërem & aquam fit, per ignem, qui corpora purgat ab adustibilibus; per aërem, qui ea exsiccatione liberat ab humiditate; per aquam, quæ ea abluit & mundat; corpora igne purificanda sicca sint, aëre mundanda porosa fiant & rara, aquâ purificanda fluxilia reddantur.

Partes homogeneæ concentrantur heterogenearum separatione, alterantur accidentaliter & essentialiter Accidentaliter, mutantur & præservantur, mutantur in colore, odore, sapore, compage, formâ, asperitate, lævitate, duri-

duritie, mollitie, volatilitate, fixitate, gravitate, levitate, quarum omnium mutationum causas in meæ Metallurgiæ tertiâ parte reperies. Præservantur causarum nocivarum amotione, & sui dispositione, ne quid nocere possit. Verùm hæc omnia ut in accidentiis fiunt, ita à substantia originaliter dependent, quæ Essentialiter alterari & perfici potest, alterari quidem, dum sulphur plus coquitur, & humiditas ita disponitur, ut coctione perfectionem acquirat, heic enim ars naturam sublevare potest, cum habitis naturalibus principiis & calidum & humidum suppeditare potest, humido res augmentantur, calido foventur.

Corollaria.

I.

Quid sit plusquamperfectio? Resp. Juxta Chimicos, est corpus naturalibus principiis progressum, sed arte sic elaboratum, ut perfectius sit quàm absque illa Natura sola producere potuisset.

2.

Quid ſit aurum pluſquam perfectum?

Reſpondeo. Juxta Chimicos eſt aurum regeneratum, ſeu in novum generationis actum productum, in eoque, arte ac ignis adminiſtratione ſic exaltatum, ut aurum naturale multis gradibus ſuperet, aliiſque metallis communicatum, tot perficiat gradibus, quot auri perfectionem ſuperat. Paucis Chimicorum aurum mortuum eſt aurum vulgi, cùm extra actum generationis mortuum quaſi ſit, ſicut omnis res quæ ſe non vegetat. Aurum verò vivum, eſt aurum in actum generationis productum, denique aurum pluſquam perfectum, eſt Tinctura, Elixir & Lapis Philoſophorum.

TITULUS SEPTIMUS:

De Septem Requisitis Artificis.

Nempe de Terminis, instrumentis, materiis, operationibus, scriptis Chimicis, Methodo Chimiæ studendi, Methodo Chimicè Philosophandi.

Procœmium.

Restat ut hoc ultimo titulo septem requisita exponamus, quibus Artifex instructus esse debet, his enim ut vehiculo uti necesse est, quare eorum cognitio utilis & necessaria judicatur; Exponemus autem hîc eâ quâ poterimus brevitate, cùm praxi illa scire, satiùs sit, quam theoricè multis verbis explicare.

§. I. *De Terminis.*

Termini juxta Chimicos trifariam accipiuntur, nempe Hieroglyphicè, per Characteres, tandem per verba.

Studium Chimicum ut antiquissi-

mum, ita ante omnes Ægyptiis notum fuit, qui pro more in cippis hieroglyphicis id posteritati commendarunt, prout Pierius, & de studio Chimico optimè meritus Mejerus, denique ex his doctissimè explicuit R. P. Athanasius Kircher. Distinguendum autem est, inter literas Sinensium, & Hieroglyphica Ægyptiorum, quâ aut historias aut secreta Chimica tractârunt: Secreta Chimica tractantur plerumque per animalium figuras, ita Leo rubeus, Sol, aurum: Buso, corvus, putrefactionem; Columba, Aquila, serpens, Leo viridis, Luna Philosophorum, eorum Mercurium denotant, Sole aurum, Luna argentum, Venere cuprum, Marte ferrum, Jove stannum, Saturno plumbum, Mercurio argentum vivum, Lupo antimonium, Dracone nitrum, Serpente arsenicum, &c. indigitatur, hanc autem inscriptionem non fortuitò esse factam sciendum est, cùm indicantia quandam proprietatem habeant, quâ indicatis competunt, quare circa resolutionem Hieroglyphicorum

pro-

proprietates animalium considerandæ sunt; Venenata & volatilia Materiam; fixa terrestria formam denotant, hinc sequens ænigma taliter enucleabis; Rubeus Leo pugnet cum Lupo cano, quem si vincet, gloriosus Victor evadet, tum in pellucidum carcerem cum decem aut duodecim Aquilis Virgineis eum occlude, clavemque carceris Vulcano tribue, & incipient aquilæ pugnare ac vincere Leonem, ejusque corpus dilacerare & discerpere, quod dum putrescet,quærent aquilæ aufugere, fœtoremque vitare, ac Vulcanum rogare ut aperiat, omnesque carceris rimas percontari, at Vulcano inexorabili,omnibus carceris partibus optime occlusis, fœtore ex Leonis cadavere,ipsæ quoque Aquilæ corrumpuntur, inficiuntur ac putrescunt, unde horrenda putrefactio, Verùm cum corruptio unius sit generatio alterius, ex duplicato hoc cadavere varia oriuntur, primò prodit corvus, qui rursus putrescendo evanescit, unde pavo caudâ multicolore prodit, hoc pereunte, columba venit, quæ, cum cor-

vus ſiccum non potuerit invenire locum, eundem invenit, ſed novum, cum priſtina terra diluvio ſit corrupta, hæc autem virginea ac Philoſophorum creta exiſtat, columba hæc omnis corruptionis nondum totaliter expers, ſenſim in Phœnicem immutatur, quam Vulcanus comburit in ipſo carcere, unde ex ejus cineribus novus incorruptibilis ac immortalis oritur fructus, quo omnia reficiuntur ſublunaria.

Hieroglyphicum hoc ænigma taliter explicabis; Aurum purgetur per antimonium, ponatur in vitrum cum decem aut duodecim partibus Mercurii Philoſophorum, ſeu aquæ Mercurialis metallorum, vitrum occludatur, exponatur convenienti calori, forma auri ſuperabitur à materia Mercuriali & putreſcet, unde nigredo & colores varii comparebunt. Tandem, finitâ putrefactione, materia per gryſeum colorem ad albedinem tendet, adhibito fortiori igne, citrino, tandem rubeo tingetur colore, & ſic ex volatilitate in ſuam tranſibit fixitatem; Ex reſolutione hu-

jus ænigmatis comparatio poterit fieri ad alia.

Altera classis terminorum Chimicorum characteres complectitur, qui duplices sunt, vel indicant materiam, vel operationem; Characteres materias indicantes respiciunt ortum & differentiam. Ortum hic explicare, cur nempe hoc vel illud signum, huic vel alii materiæ apponatur, nec chartæ angustia, nec propositum patitur, cùm in alium locum hæc reservaverimus, consulatur interim Johannes de Dee in suâ Monade Hieroglyphica. Differentiam Characterum quod attinet, quomodo nempe quælibet materia suo singulari charactere insigniatur, docebimus, si Deo libeat, in commentario ad hæc. Characteres qui operationibus tribuuntur, coincidunt cùm præcedentibus, quoad ortum & differentiam; operationes verò quæ characteribus tribuuntur, præsertim analysis Characterum Paracelsicorum, alio loco explicabimus, quid nempe de illis censendum sit?

Sequitur tertia classis terminorum

terrarum genera, lapides, gemmæ, salia, ſucci in terrâ concreti, ut naphtha, aquæ thermales, manna, &c.

Materiæ Philoſophicæ ſunt, quæ præcipuè ad perfectionem & generationem metallorum ſpectant; vocatur autem Materia Philoſophica, Duplicata Mercurialis aqua; quæ unica & ſola clavis eſt totius artis, quare diſtinguendum eſt inter materiam ipſam præparatam & puram, & inter materiam remotiorem, quâ Philoſophorum continetur; hanc enim non raro pro ipsâ materia ſumunt, ut, cum continens ſumitur pro contento, materiam hanc non raro quoque matricem ſuæ aquæ vocant, quare cùm de præparatione longâ loquuntur, materiam hanc tanquam teſticulum prioris, unde præparari debet, ſin verò materiam ſuam nullâ præparatione indigere, ſed opus muliebre eſſe cùm ſola coctione indigeat, ajunt, priorem materiam intelligere eos, Lector animadvertat.

§. 4. *De Operationibus.*

Operationes Chimicorum duplices ſunt, vulgares & Philoſophicæ; Vulgares igne vel aquâ abſolvuntur; operationes ignis quatuor ſunt, digeſtio, ſublimatio, calcinatio, & fuſio, ad has referri poſſunt omnes reliquæ, nam digeſtione peragitur ſolutio, putrefactio, & evaporatio; ſublimatio comprehendit deſtillationem, rectificationem, ſeparationem, ac cohobationem; Calcinatio complectitur cementationem, reverberationem, vitrificationem; Fuſione liquefactio & probæ metallorum peraguntur. Reſtat ut ſingulas operationes paucis explicemus.

Digeſtio eſt, cum materia lento igni, primo nempe caloris gradui exponitur, inſervit materiæ ut quatuor qualitates in eâ alterentur & temperentur. Per hunc gradum, ſi continuetur, cauſatur putrefactio & materiæ ſolutio, quia per lentum & continuum calorem, calefacta humiditas, in terreſtrem partem agere eam-

eamque destruere incipit, unde solutio oritur, quæ vera est si putrefactionem sequatur, sin verò præcedat, corporis destructio est, fortiorem etiam requirit ignem. Ad hunc laborem requiruntur phiolæ, aut cucurbitæ sigillo occlusæ, labor hic in fimo equino, aut balneo ut plurimum peragitur.

Sublimatio est, cùm putrefacto & soluto corpore partes volatiles Mercuriales, per secundum gradum caloris excitantur, unde calore elevantur, atque vel in Crystallinum sal volatile congelatum, vel in subtilissimos resolubiles flores, aut limpidissimam aquam resolvuntur, sublimatio corporis solutionem præcedens id destruit, majorem etiam ignem requirit, per gradum debitæ sublimationis destillatio, rectificatio, separatio & cohobatio quoque peragi potest.

Destillatio est species sublimationis, nam partes volatiles Mercuriales, per putrefactionem aut fermentationem solutæ, à fixis mediante & urgente calore, se sublimant, dum rarefiunt, alembi-

cum

cum petunt, in quo aut condenſatione congelantur in formam ſalis, aut deſtillant per alembicum inſtar aquæ.

Rectificatio eſt, cùm ſuperflua humiditas, quæ phlegma vocatur, lento calore, vel à ſpiritu (ſi is gravior exiſtat) vel ſpiritus à phlegmate (ſi id ſpiritu gravius ſit) ſeparatur, præcedente deſtillationis modo,

Cohobatio eadem eſt cum imbibitione, nam ſi fixæ parti, deſtillata & ſublinata Mercurialis pars, conjungatur, & denuò inde deſtillatione ſeparetur, isque labor ſæpius repetatur, tunc fixæ partes tali labore, cum volatilibus quoque fiunt volatiles, tandem volatiles induunt naturam fixarum, huic labori inſerviunt cucurbitæ, alembici, ſublimatoria, & circulatoria vaſa, operatio verò ut plurimum peragitur in cineribus;

Calcinatio tertium gradum ignis requirit, utimur eâ ad ſeparationem partium volatilium vi ignis, differt à præcedentibus, quod corpus in cineres comburatur, ex quibus ſal corporum

præ-

igne conspicitur, linteum, quo vestimenta, ne comburantur, teguntur, igniarium, ignitabulum, ferreum cochlear, furcilla ferrea, malleus, securis, carbones, arena, aqua, ligna sicca, ramenta lignorum, &c. Hæc circiter instrumenta sunt, regimini & tractationi ignis necessaria. Instrumenta autem requisita ad tractationem materiarum sunt, vel vitrea, aut figulina, lapidea, metallica, cuprea, ferrea, & lignea. Vitrea sunt, alembici, cucurbitæ, retortæ, recipientia vasa, sublimatoria, phiolæ, patellæ vitreæ, separatoria oleorum, circulatoria, &c. Figulina ac lapidea instrumenta sunt ollæ, retortæ, cucurbitæ, alembici, sublimatoria, patellæ, patinæ; Lapidea sunt, Lapis marmoreus, porphyreus, lydius, mortarium lapideum. Metallica sunt, mortaria, ollæ, patinæ; Cuprea sunt, vas cupreum pro nitro siccando, coquendo, item pro Lunæ præcipitatione, & calcis Lunæ edulcoratione, item vesica cuprea, ollæ, patinæ; Ferrea sunt, patinæ, candelabra, olla, libra cum pon-

deribus, duplex, major, minor, quam Docimaſticam vocant. Lignea ſunt mortarium, cribrum, patinæ, ſcatulæ, pyxides, cochlearia, orbes, ſpatulæ, huc accedit charta emporetica, item alia, manica Hippocratis, Horologium, fila communia & ſulphuratha, Calendarium, &c. Hæc circiter ſunt inſtrumenta, ad materiarum & ignis tractationem neceſſaria, quibus accedunt varii furni juxta varias ignis operationes. Lectorem tamen admoneo, ne in his omnibus comparandis curioſior ſit, quam in ipſis fundamentis addiſcendis, ad ἔργον enim magis reſpicere debet, quàm ad parergon, vidi ego Laboratoria inſtructiſſima parergis furnis, inſtrumentis & materiis, ut ipſum Hermetem cum omnibus ſuis diſcipulis illic habitare dixiſſes, verùm idem ipſe ego minoris momenti effectus exinde vidi, quàm aliàs ex abjectiſſimo furnulo, cui non ignis ſumptuoſus lampadum ex ſpiritu vini, ſuperſtratus, quo non vaſa vitrea veneta aut cryſtallina ſed figulina condebantur. Quare mirandum non eſt, cur

Ma-

Magnates rarò ad artis veritatem perveniant, cùm instrumentis comprandis plus indulgeant, quàm rerum fundamentis, nec mirùm est, quod pauperrimi quidam intima artis penetralia perlustrarint, simplici instrumentorum sed doctrinæ multiplici apparatu instructi, cùm ut tota Natura paucis contenta, ita & hoc loco non luxurietur, unde à peritis Naturæ scrutatoribus ejusmodi supellex sumptuosa non rarò improbatur, velim tamen ut Philochimicus necessaria instrumenta sibi comparet, propriis manibus tractet, loco & tempore convenienti, neque enim huic studio adeò anxiè incumbere decet, ut fama & vita periclitetur aut optimus vitæ flos eo absumatur, & hoc hîc monendum est, Philosophos instrumenta distinguere, alia enim vulgaria, alia sua seu propria vocant, vulgaria sunt partim hactenus recensita, Philosophica verò alibi explicantur, superius enim dictum est, quid eorum ignis & aqua ac terra sit, hoc notandum eos nonnunquam vasis & furni Philosophici

præparari potest, calcinatio ideo vocatur, quod corpora in calcem redigat;

Cementatio est cùm corpus quoddam, aut in pulverem aut in laminas redigitur, & cum aliis speciebus ita miscetur, ut in pyxide laminæ cum speciebus alternatim locentur, quod stratum vocant, tandem pyxis igni aperto circulari carbonum imponatur, atque gradatim, de horâ ad horam, ignis augeatur, qua in operatione, laminæ spiritibus admixtarum specierum penetrantur ac alterantur.

Ignis reverberii fit, si materia flammæ sic exponatur, ut ab eâ penetretur ac ubique circumdetur, sic tamen ne fluat, taliter enim materia impediretur, ne ignis ejus poros penetrare possit, utimur hoc igne ad purificationem corporum, quæ plerumque purificantur & in rubeum reducuntur pulverem, ex quo tincturam sulphuris fixi præparant, ac sal elixant.

Fusio est, cum corpus metallicum fluit, ignis vehementiâ liquefactum, absolvitur quarto gradu ignis, quo & me-

metalla purificantur, probantur & vitrificantur.

His in operationibus recensitis, ut ordo servetur necesse est, nam oleum & operam quis perdet, qui solvenda coagulat, vel coagulanda solveret, proinde Methodum Naturæ & artis sequi & utile & necessarium est, ut nempe discamus, quomodo operationes prædictæ rebus applicandæ sint, seu quâ ratione corporum artificiali tractationi inserviant, ita ex animalibus & vegetabilibus, præparantur essentiæ, tincturæ, Magisteria, pulveres, calces, salia, spiritus, olea, phlegmata; ex metalllis & mineralibus præparantur, tincturæ, essentiæ, salia, sulphura, Mercurii, flores, alces, croci, vitriola, pulveres, amausa.

Ex animalibus & vegetabilibus, essentiæ tincturæ, & Magisteria fiunt, quando aquis extrahentibus ut sp. vini, juniperi, therebenthinæ, extrahenda superfunduntur, quæ per digestionem; solutionem & extractionem, saporem, colorem & odorem ex corpore extrahunt,

hunt, quod extractum deinde per lentam abstractionem solventis inspissatur.

In pulveres rediguntur, si exiccata teruntur, pulverisantur & cribrantur.

Calces fiunt & salia, si corpora combustione in cineres rediguntur, unde aqua affusâ lixivium paratur, quod colatum ad tertias evaporatur, frigori expositum in salis consistentiam concrescet.

Spiritus, olea, & phlegmata præparantur, quando corpora præviâ fermentatione destillantur, quod in vase recipiente reperitur, spiritus oleum & phlegma est, separantur ab invicem rectificatione & inclinatione per separatorium. Phlegma est pars aquosa corporis; spiritus verò & oleum est ejus pars optima & ignea. Sal censetur fixæ dispositionis.

Ex metallis & mineralibus Tincturæ & essentiæ sic dictæ, fiunt per extractionem & solutionem sympathicam de quâ superiùs.

Olea ex metallis fiunt, si cum spiritibus salinosis eorum calces digerantur;

In Spiritus rediguntur, partim per ſe, partim verò ſi in vitriola rediguntur, vel ſi calcinantur, aut cum Mercurio mortificantur;

Salia ex metallis fiunt vel per Mercurium vel per calcinationem;

Sulphura Metallorum acquiruntur per ſolutionem & extractionem variorum ſolventium, ac lixiviorum.

Mercurii ex metallis fiunt, per additionem ſalium reſuſcitativorum, per putrefactionem, ſublimationem & revivificationem;

In flores rediguntur, ſi ſublimantur, ut Antimonium, ſulphur & ſimilia.

Metalla in calces & crocos præparantur, per aquas corroſivas, aut per calcinationem.

Vitriola ex Metallis fiunt, ſi raſuræ eorum cum ſulphuris floribus miſcentur, calcinantur, elixantur, ac tandem in ſalem inſpiſſantur.

Pulveres impalpabiles fiunt, ſi foliata metalla manibus terantur, & cribrentur. Vitra, amauſa & Philiſtææ fiunt, calcinatione, vitrificatione,

ne, additis silicibus sale Tartari, aut nitro.

Hæ & plures aliæ sunt species vulgarium operationum & præparationum corporum, unde ea taliter tractata, varia sortiuntur nomina, nempe juxta qualitatem præparationis.

Notandum autem est, omnes has operationes vulgares, etiam Philosophicè in actu sc. ad generationem & plusquam perfectionem metallorum, diverso tamen sensu, accipi, sic communis sublimatio Philosophicè sumpta, est spiritus è corpore liberatio, mediante solutione Philosophicâ; Destillatio & imbibitio ac cohobatio, est ejusdem spiritus descensus in corpus, id abluens, atque animans, unde hæc Phrasis in Rosario reperitur sequentibus.

Nuhn fällt der Thau von Himmel herab/
Vnd wäscht den todten Leib im Grab ab.

Hic labor quoque rectificatio vocatur.

Inceratio est, quando Mercurius Philosophorum cum sulphure eorum

tan-

tanquam cum cera ac vero glutine Philoſophorum conjungitur, Reverberatio Philoſophorum eſt actio ignis interni in humidum ſuum.

Calcinatio Philoſophorum eſt, quando corpus putrefactione ac ſolutione radicali, absque igne in calcem redigitur, unde Philoſophorum calcinatio per humidum ignem, nempe Mercurium eorum, Vulgaris verò per ignem ſiccum & corrumpentem fit: ad ſimiles phraſes reliquæ operationes referri poſſunt, de quibus alio loco plura.

§. 5. *De Scriptis Chimicis.*

Scripta Chimicorum Duplicia ſunt, ſophiſtica & Philoſophica.

Sophiſtica falſa ſunt, cognoſcuntur quod modum metalla tranſmutandi empiricè absque ulla ratione publicè ponant, quod contra methodum Philoſophorum eſt, cum illi potiùs de rerum cauſis quam earum effectu ſcribant; Autores ergo talium ſcriptorum, quibus varii proceſſus continentur, pro

fal-

falsariis sunt habendi, utpote qui ejusmodi scriptis omnium oculos in se convertant, atque amantes alliciant, ut magno pretio explicationem talium processuum à se emant, unde si processus clari sunt, illos ementitos esse sciendum est, quis enim sanæ mentis homo artem aurum conficiendi publicè & gratis doceret. Sin verò ejusmodi processus, aliquâ obscuritate sint impliciti, eorum autorum pro explicatione aurum venari, Lector suboleat. Distinguendum tamen est inter veros Philosophos & prædictos sophistas. Maximi enim Philosophi nonnunquam processus posuerunt, vel pro manipulatione addiscenda vel pro plebe confundendâ, prout ipsi protestati sunt, se nullibi minùs veritatem scripsisse, quam ubi apertissime scripserint. Varios tamen processus, licet ratione finis falsi sint, attamen, si bonas manipulationes contineant, non reprobo, cùm singula collecta juvent, taceo quod ex talibus multa praxis, non tamen sine sumptibus, addisci possit.

Ex Philosophicis scriptis ea optima sunt, quæ rerum generationis, corruptionis, solutionis & coagulationis præcepta & fundamenta tradunt, hoc nomine mihi præ cæteris placuerunt, Raymundus, Lullius, Alanus, Comes Bernhardus, Artephius, Basilius Valentin, præsertim ejus Theoria supra duodecim claves, Richardus Ripleus, Sendivogius, & alii; Copiam Chimicorum authorum suppeditat Theatrum Chimicum & Bibliotheca Chimica Albinei, utroque opere selectiores continentur Chimici, quamvis non omnes pro veris Philosophis habendi sint, quorum scripta illic continentur, attamen ex oppositis contradictoriis veritas eò magis elucescit, invenies spinas, desine, tolle rosas.

Scripta Chimicorum dividuntur vel in Hieroglyphica, vel in characteres, vel in ligatam, vel in prosam scriptionem, Authores Chimicos variarum nationum citat Michaël Meyer in suâ mensâ aurea, quod scriptum multa antiquitate plenum omnibus Chimiæ studiosis commendo

§. 6. *De*

§. 6. *De Methodo Chimiæ studendi.*

Methodus Chimiæ ſtudendi tria requirit. Præliminaria, Lectionem & Praxin.

Præliminaria ſunt, ut ſtudioſus Chimiæ animum Deo devotum habeat, atque naturales ſcientias, per naturalia quærat media.

Omnem cabalam, Magiam præternaturalem exulare procul jubeat. Phyſicæ præſertim ſpagyricæ, quam in prodromo hoc opuſculo tracto, apprimè gnarus ſit. Terminos artis intelligat. Naturalia ſequatur principia, manipulationes addiſcat, ut tam ad Theoriam, quam ad Praxin ſibi aditus pateat.

Lectionem quod attinet, eos evolvat autores, qui de rerum principiis ſcripſerunt, quare ex ipſis fontibus ſcientiam bibat, authorum certum habeat delectum, neque va-

gus in lectione ſit, Concordantias Philoſophorum notet, ubi enim concordant, ibi unanimiter conſentiunt, contradictoria diverſo reſpectu conciliet; Philoſophi enim nunquam ſibi contradixerunt, ut quando ajunt aurum vulgi non eſt noſtrum, ibi diſtingue, aurum prout extra actum generationis eſt, ſterile & mortuum, ergò non Philoſophicum eſt, verùm per aquam vitæ, nempe humidum metallorum radicale, regeneratum & vivum fit &c. de Characteribus, Terminis, & figuris hyeroglyphicis ſub initium hujus tituli mentio facta eſt.

Ratione praxis neceſſe eſt, ut ſcias cui Philoſophiæ Hermeticæ parti te primum accingas. Philoſophia enim Hermetica tres continet partes, Spagyricam, Chimiam & Alchimiam. Spagyrica docet corpora ſeparare atque dividere, ut apta fiant ad tractationem reliquorum duorum modorum, unde ſpagyrica ancilla Chimiæ

miæ, & Alchymiæ est, hanc ergò ut ante omnia juxta fundamenta aggrediaris necessum est. Chimia docet succum atque optimam rerum substantiam elicere, purgare, perficere, tam ad usum Medicinæ, quam ad generationem rerum, unde Chimica non tantùm tractat metalla, sed etiam vegetabilia & Animalia. Alchymia circa solum aurum atque præparandum magnum Elixir versatur, ad eam in genere tractatio metallorum refertur.

Medicinæ studiosis, omnibusque Naturæ cultoribus, Naturaliumque secretorum scrutatoribus, Spagyricam & Chimiam maximopere commendo, cum sine istis quasi muti sint, & tantùm in solis nugentur terminis.

Alchymiam autem non item; nam cum scientia profunda sit, singularemque Dei requirat gratiam, cujus interdum nos indignos reddimus; taceo quod per abusum ars hæc mul-

tis noceret, nollem ut quis anxiè aut ſumptuoſè nimis in eâ ſudaret, niſi optimis fundamentis imbutus, aut ſingulari fato ad artis notitiam pervenerit. Hoc non eò dico, ut quis putet, me artis certitudinem dubiam facere, tot enim ejus exſtant præclara argumenta, ut prorſus cæcum aut inſipidum eſſe oporteat, qui ejus veritatem neget, taceo reliquorum ſeculorum hiſtorias, quorum nullum non eſt, quod non argumentis veritatem hujus artis concernentibus plenum ſit, placuit unam ex multis hujus noſtri ſæculi demonſtrationem Pragæ in præſentia P. D. Imperatoris Ferdinandi Tertii, exhibitam ærique inciſam huc apponere; luſtro ab hinc, eadem perſona quæ Pragæ, etiam heic Moguntiæ in præſentiâ Eminentiſſimi Principis Electoris, aliorumque Magnatum, in ſat magna quantitate præſtitit, cujus aurum etiamnum reſervatum, & hujus loci monetæ

netæ præfectus, qui ex tali auro ducatos excudit, testis esse potest. Veritatis ergo studium hoc nulli dissuadeo, sed sumptuum & non ratione artis, sed artificis, ergò non singulis id consulo, cùm heic verum sit, non cuivis contingit adire Corinthum. Si quis tamen hoc in studio aleam fortunæ experiri velit, is ordinem studii servet, & non nisi optimè perlustratâ spagyricâ & Chimica, id aggrediatur, Alchimia enim absque cognitione Spagyricæ frugaliter tractari nequit, quare implicat bonum Alchimistam esse malum Spagyricum & Chimicum, non autem implicat bonum Spagyricum & Chimicum non esse bonum Alchymistam, in quem tamen si vult, paucis specialioribus additis brevi evadere potest.

§. 7. *De Methodo Chimicè Philosophandi.*

Sub studio Chimico vulgares ut

plurimum complectuntur Spagyricam & Alchimiam quamvis impropriè; cùm licet studia sint affinia, tamen nonnihil differant, ut in præcedentibus dictum est.

Methodus autem Philosophandi etsi has tres scientias plerumque commisceat, tamen ad suas partes resolvi debet, juxta quas triplex est.

Prima Methodus est scientias hasce tractandi per principia, unde corpora constant, nempe per materiam & formam, per Mercurium, sulphur & sal, per spiritum, animam & corpus.

Altera per Elementorum combinationem & alterationem res explicat.

Tertia per ænigmata, fabulas & figuras Hieroglyphicas doctrinam exponit.

Unde attendendum est, quando propriè vel impropriè Philosophati sunt; Hoc hic notandum venit, ne quis circa Operationes Chimicorum pro-

proprios & quidem tales fingat conceptus, qui nec scriptis Philosophicis nec praxi consentiunt, nam quod D. Hieron ymus de Sacrâ Scriptura ajebat, eam nimirum Margaritæ persimilem esse, quæ ex omni parte perforari possit, id de scriptis Philosophicis Hermeticis optimo jure dici potest, cùm ad quamvis opinionem & conceptum trahi possint. Verùm qui harmoniam Philosophicorum dictorum, præsertim consentientem praxin, tanquam eorum cynosuram dextrè combinabit, is & eruditè & experientificè philosophabitur, veramque philosophandi Methodum tùm addiscet, quando alios Philosophos veros intelliget, tùm inquam; quam dulcedinem Hermetica philosophandi Methodus pariat, non sine gaudio & verâ contemplatione sentiet, neque explicanda differentia inter Aristotelicam & Hermeticam Philosophiam, præsertim Physicam, opus habebit.

Corollaria.

I.

AN Spagyrica sit necessaria scitu? Resp. Affirmando. Nam cùm nullum medicamentum dextrè præparari possit, absque partium impurarum separatione, quæ separatio destillationibus, multisque aliis modis peragitur, necessaria valde est Spagyrica, sine quâ interiora rerum prorsus ignorantur, sine quâ verbis non re philosopharemur, denique sine quâ cognitio boni & mali, puri nempe & impuri, nos fugeret, magno nostri, ægrorum omniumque naturalium secretorum scrutatorum damno.

2.

An Spagyrica singulari instructione & tractatione, reliquarum disci-

disciplinarum & artium instar, opus habeat.

Respondeo Affirmando. Aristoteles enim in Physicis hujus separationis, alterationis & perfectionis rerum ne verbulo mentionem facit. Galenici ut Galenici, quo nomine Pharmacopœos quoque comprehendo, multis seculis communem etiam destillationem ignorarunt, taceo Magisteriorum, oleorumque stillatitiorum & salium præparationem, solis enim simplicibus, & paucis compositis mixturis curaverunt ægros, quicquid verò præparationum habent, à Chimicis præcipuè mutuati sunt, quare concludo, utile & necessarium esse, ut scientia separandi purum ab impuro, idque perficiendi, ac tractandi, singulari doceatur Methodo ac libro, & hoc est, quod hactenus hoc opusculo incipere conati sumus, si Deus vitam largiatur, ea quæ heic in genere dicta sunt,

ſunt, in ſpecie aliquando, prolixo ſupra hæc commentario nempe inſtitutionum Spagyricarum volumine, explicabimus, ſicut & de facto, in Alma hâc Univerſitate Moguntinâ, prædicta in Collegio noſtro ſpagyrico (ad quod Lectorem Philo-chimicum humaniter invitamus) ſecundùm rationem & experientiam tàm in Auditorio quam in Laboratorio, elucidare & explicare non ceſſamus.

F I N I S.

INDEX

INDEX TITULORUM

hoc Opere explicatorum.

IN-

INDEX PARAGRAPHORUM hujus Opusculi.

TITULUS PRIMUS,

De prima materia Chimicorum. Pag. 1

TITULUS SECUNDUS,

De principiis substantiæ, nempe sulphure & sale. Pag. 39

§. 2. *Num*